

**ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΚΡΗΤΗΣ**

**ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΈΡΕΥΝΑ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΤΗΣ ΆΝΔΡΟΥ

Φοιτήτρια : Αποστολίδη Μαρία

ΗΡΑΚΛΕΙΟ 2006

Περιεχόμενα

ΕΝΟΤΗΤΑ 1 ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΆΝΔΡΟΥ

- Γνωριμία με την Άνδρο σελ. 1-5
- Ιστορία της Άνδρου σελ. 6-7

ΕΝΟΤΗΤΑ 2 ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΆΝΔΡΟ

- Τουριστική Ανάπτυξη σελ. 8-17
 - Δημογραφικό προφίλ σελ. 18-29
- Τουριστική Υποδομή σελ. 30-32
- Τουριστική Ανώδομή σελ. 33-42

ΕΝΟΤΗΤΑ 3 ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- Εναλλακτικός Τουρισμός στην Άνδρο σελ. 43-61
 - Οικονομικές Επιδράσεις σελ. 63-68
 - Περιβαλλοντικές Επιδράσεις σελ. 69-78
 - Κοινωνικές Επιδράσεις σελ. 79-80
 - Πολιτιστικές Επιδράσεις σελ. 81-82
- Προϋποθέσεις για Ανάπτυξη σελ. 83-89

- Βιβλιογραφία σελ. 90
-

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΆΝΔΡΟΥ

- ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΔΡΟ

Η **Ανδρος** είναι το βορειότερο νησί των Κυκλάδων και το δεύτερο σε μέγεθος (μεγαλύτερο νησί των Κυκλάδων είναι η Νάξος). Έχει έκταση 405 τετραγωνικά χλμ. με μήκος 40 χλμ. και πλάτος 17χλμ. Γεωγραφικά βρίσκεται ανάμεσα στην Εύβοια και την Τήνο και από την πρώτη χωρίζεται από τον σταθμό Καφηρέας (Κάβο Ντ' όρο) , ενώ από την δεύτερη με το λεγόμενο < Στενό >. Οι αντιθέσεις τις φυσικής του ομορφιάς την κάνει ελκυστική στους τουρίστες που το επισκέπτονται. Ενώ με την πρώτη επαφή μοιάζει με ένα νησί καθαρά ορεινό η διαδρομή προς τη χώρα του νησιού χαρίζει στον τουρίστα μια πανδαισία χρωμάτων και πηγών. Η αφθονία πηγών και πόσιμου νερού ξεπερνάει τα άλλα Κυκλαδονήσια, άλλωστε το νησί έχει εργοστάσιο εμφιάλωσης νερού στο χωριό Σάριζα απο όπου και πήρε το όνομα.Οπως επίσης και οι μεγάλες καταπράσινες πεδιάδες κατάμεστες με ελιές ολοκληρώνουν το φυσικό τοπίο της Ανδρου. Όμως σαν ξερονήσι όπως γενικά θεωρούνται οι Κυκλάδες έχει και αρκετά βουνά με το υψηλότερο το βουνό Πέταλο-Κουβάρα. Ξεκινώντας από το βορρά προς νότο συναντάμε επίσης τα βουνά Άγιοι Σαράντα όπου βρίσκεται στην περιοχή Άνω Γαύριο, το Αμάραντος στην περιοχή Ατένι, το Γερακώνα στην περιοχή Ζαγανιάρης και τέλος το Ραχή που βρίσκεται κοντά στο μοναστήρι της Ζωοδόχου Πηγής.

Η Ανδρος έχει τρεις μεγάλους δήμους αυτών της Υδρούσας όπου είναι το λιμάνι, της Χώρας όπου είναι και η πρωτεύουσα του νησιού και τέλος το Κόρθι. Η Υδρούσα έχει δύο μεγάλα κέντρα που είναι πόλοι έλξης τουριστών το Γαύριο που βρίσκεται το λιμάνι και έχει κίνηση εν ώρα караβιών και το Μπατσι που είναι το μέρος διασκέδασης του νησιού με μπαράκια και βραδινά καφέ. Η Χώρα σαν πρωτεύουσα είναι αυτή που έχει κρατήσει το παραδοσιακό κυκλαδίτικο χαρακτήρα με πλακόστρωτα στενά, την αγορά, τα μουσεία που φιλοξενούνται κάθε χρόνο μεγάλοι ζωγράφοι σε μια προσπάθεια αναβάθμισης του τουρισμού και τέλος την παλιά βιβλιοθήκη της Ανδρου την Καϊρειο βιβλιοθήκη που πήρε το όνομά της από ένα λόγιο που πρόσφερε πολλά στο νησί τον Θεόφιλο Καϊρη. Το Κόρθι λόγω της γεωγραφικής του θέσης στο νησί δεν προσελκύει μεγάλο αριθμό τουριστών, όμως έχει γίνει γνωστό από τους αγώνες ιστιοπλοοίας και wind surfing που έχει κατά καιρούς διοργανώσει αφού ο καιρός είναι ο τέλειος σύμμαχος. Η αλήθεια είναι ότι το κάθε μέρος έχει την δική του προσωπική ταυτότητα και μοναδικότητα που έχει διατηρήσει κατά την διάρκεια αυτών των χρόνων.

Οι μόνιμοι κάτοικοι της Ανδρου είναι περίπου **12.928** στον αριθμό σύμφωνα με τα τελευταία δημογραφικά αποτελέσματα του **1991** .Οι περισσότεροι από αυτούς ασχολούνται με τον τριτογενή τομέα (τουρισμό) είτε σαν ιδιοκτήτες ξενοδοχείων, ενοικιαζομένων δωματίων και πανσιόν είτε με επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών. Δυστυχώς οι περισσότεροι από αυτούς που έχουν ενοικιαζόμενα δωμάτια ή άλλα μικρά καταλύματα δεν έχουν και τη σχετική

εκπαίδευση για να δουλέψουν επαγγελματικά και αυτό γιατί ποτέ μέχρι τώρα δεν το χρειάστηκαν.

Η Άνδρος έχει χαρακτηριστεί ως το νησί των ναυτικών και των εφοπλιστών από πολύ παλιά γιατί από την εποχή της τουρκοκρατίας και μετά οι Ανδριώτες ασχολήθηκαν με την ναυτιλία αφού είχαν εκπαιδευτεί από την Οθωμανική αυτοκρατορία. Σιγά σιγά όλο και περισσότεροι κάτοικοι άρχισαν να ασχολούνται με την ναυτιλία και το εμπόριο ώσπου ο Εμπειρικός ήταν ο πρώτος "Ανδριώτης που αγόρασε πλοίο. Υπάρχουν όμως πολλοί ακόμα λόγιοι που θα αναφερθούν παρακάτω που συνέβαλαν για τα πρώτα αν μπορούμε να τα πούμε δείγματα τουρισμού στο νησί.

Ο τουρισμός στο νησί έτσι όπως έχει διαμορφωθεί τα τελευταία χρόνια διαρκεί μονάχα τους τρεις καλοκαιρινούς μήνες κυρίως από «μόνιμους» τουρίστες (επισκέπτες που τους άρεσε η ηρεμία του νησιού και μετά από κάποια χρόνια συνεχούς τουρισμού στο νησί αγόρασαν οικόπεδα και έφτιαξαν σπίτια για θερινές διακοπές ενώ οι περισσότεροι έχουν και μικρούς ξενώνες που τους επιτρέπουν να φιλοξενούν οικογενειακούς τους φίλους ή φίλους των παιδιών τους). Βέβαια υπάρχουν και οι τουρίστες που έρχονται διακοπές για διάστημα ενός μήνα με την οικογένεια τους (οικογενειακός τουρισμός) αλλά και άλλους που έρχονται για σαββατοκύριακα μιας που η Άνδρος απέχει από την Αθήνα μόνο δύο ώρες και είναι ευκόλως προσβάσιμη και με χαμηλότερο κόστος από τα άλλα νησιά (μαζικός τουρισμός). Αυτοί οι καταναλωτές είναι ως επί το πλείστον άτομα νεαρής ηλικίας που ξεφεύγουν για ένα διήμερο σε ένα κοντινό νησί με όσο το δυνατόν λιγότερο κόστος για δωμάτια και φαγητό. Ενώ έχει παρατηρηθεί τον τελευταίο καιρό ότι οι περισσότερες οικογένειες αλλά και άτομα που έρχονται απλώς για ένα σαββατοκύριακο αγοράζουν τρόφιμα και άλλα βασικά είδη από το κοντινό mini market ή super market της περιοχής.

Έτσι με αυτό τον τρόπο, αυτού του είδους ο τουρισμός δεν βοηθάει στην ανάπτυξη του νησιού ενώ οι ιδιοκτήτες μαγαζιών παροχής υπηρεσιών όπως καφετέριες, ψαροταβέρνες και ταβέρνες περιμένουν πλέον το σαββατοκύριακο για να δουλέψουν τα μαγαζιά τους. Επιπλέον παρατηρήθηκε και μια αύξηση μαγαζιών παροχής υπηρεσιών και ταυτόχρονη μείωση του αριθμού ? των τουριστών με αποτέλεσμα λίγες επιχειρήσεις από αυτές να είναι επικερδής.

Αυτό όμως το πρόβλημα φαίνεται να ανησυχεί από νωρίς τους ξενοδόχους της Άνδρου. Σε συνέντευξη με τον πρόεδρο ξενοδόχων Άνδρου σε τοπικό περιοδικό το Σεπτέμβριο του 1998 εκφράζεται η αρχή της πτώσης του τουρισμού λόγω της **έλλειψης έργων** υποδομής από την τότε τοπική αυτοδιοίκηση. <Έτσι λοιπόν το τουριστικό φούντωμα που άρχισε την δεκαετία του '80 στο νησί μας ήταν χωρίς βάσεις και θεμέλια και από το '90 και μετά τα διάφορα τουριστικά νησιά είχαν άδεια κρεβάτια, έπαιρναν πίσω την πελατεία που περιστασιακά εμείς φιλοξενούσαμε και δεν είχαμε την υποδομή να κρατήσουμε>. Και συνεχίζει λέγοντας <σίγουρα έγιναν κάποιες σοβαρές ενέργειες σε συλλογικό και ιδιωτικό επίπεδο, που όμως δεν αρκούν να δώσουν τις λύσεις που απαιτεί το νησί μας. Με την σημερινή κατάσταση οι μόνες τουριστικές επιχειρήσεις που μπορούν να σταθούν και απλώς να επιβιώσουν είναι αυτές που έχουν καθαρά τοπικό και οικογενειακό χαρακτήρα. Και για να είμαι πιο σαφής, εξηγώ ότι πρέπει να έχεις ιδιόκτητο το μαγαζί σου και φυσικά την υποστήριξη του οικογενειακού σου περιβάλλοντος. Είναι μαθηματικά αδύνατον να κρατήσεις οποιαδήποτε επιχείρηση με 12μηνο ενοίκιο, μισθοδοσία προσωπικού, ασφαλίσεις, διαμονές και τόσα άλλα πάγια έξοδα ενώ οι υπάρχουσες σε αυτή τη μορφή οδηγούνται ήδη στον αφανισμό>.

Και ενώ τον τελευταίο καιρό γίνονται προσπάθειες ανάπτυξης πολιτιστικού τουρισμού με διάφορες εκδηλώσεις και events φαίνεται καθαρά ότι χρειάζεται η συλλογική προσπάθεια όλων των δήμων του νησιού για να μπορέσουν να συνεργαστούν και να δουν τις ρυθμίσεις που πρέπει να κάνουν (και είναι πολλές) για να αποκτήσει η Άνδρος βιώσιμο τουρισμό.

Μεγάλο πλήγμα για τον τουρισμό της Άνδρου ήταν το καλοκαίρι του 2004 και η σιγουριά των φορέων για αύξηση του τουρισμού λόγω ολυμπιάδας ενώ ο τουρισμός παρέμεινε στα ίδια σχεδόν επίπεδα όπως εξηγούν οι καταστηματαρχές και διευθυντές ξενοδοχείων. Επίσης ένα οργανωτικό πρόβλημα από πλευράς δήμων και άλλων φορέων του νησιού που ήρθε στην επιφάνεια στην καρδιά της τουριστικής σεζόν ήταν η συγκομιδή και αποθήκευση των σκουπιδιών. Ως αποτέλεσμα αυτού υπήρχε έντονη δυσοσμία λόγω της

υψηλής θερμοκρασίας, κάδοι γεμάτοι σκουπίδια εικόνα απαράδεκτη για τουριστικό νησί και τουρίστες οι οποίοι είχαν εκπλαγεί με αυτή τη κατάσταση. Επιπλέον οι κάτοικοι μην αντέχοντας την κατάσταση έκλεισαν ένα κεντρικό σημείο του νησιού διαμαρτυρώμενοι με αποτέλεσμα να <κοπεί> το νησί στα δυο και να μην υπάρχει διόδος για την πρωτεύουσα του νησιού. Και όλα αυτά μέχρι τις 13 Αυγούστου εποχή με τον μεγαλύτερο αριθμό τουριστών.

Ευτυχώς διάφορες μεμονωμένες προσπάθειες κατοίκων όπως αυτή της κ. Μαντζαβελάκη-Βασιλοπούλου Ειρήνης ιδιοκτήτρια ενός από τα μεγαλύτερα Ξενοδοχεία της Άνδρου, που έγινε ιδρύτρια του Ελληνικού παραρτήματος της Διεθνούς Οργάνωσης <Γυναίκες στον Τουρισμό> δίνουν το έναυσμα για να

γίνουν ακόμα περισσότερα πράγματα σε ένα νησί που προικισμένο όπως είναι μπορεί να προσφέρει πολλά.

Μια δήλωση του δημάρχου Υδρούσας για την πορεία του τουρισμού στο νησί βρίσκεται στην τοπική εφημερίδα της Άνδρου <Άνεμος> (τεύχος109, 2004) και λέει σχετικά ότι << χρειάζεται τόνωση των ιδιωτικών επενδύσεων, που στο διάστημα 1994-2000 άγγιξαν μόλις το 2% καθώς και ένα νέο νομοθετικό πλαίσιο για ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις Α κατηγορίας και λουξ και τουριστικές επιχειρήσεις >>. Η Άνδρος όχι μόνο δεν αποτελεί τουριστικά κορεσμένη περιοχή αλλά ανήκει στους προορισμούς με ανεπαρκή υποδομή, με μεγάλες όμως δυνατότητες ανάπτυξης. Είναι αξιοσημείωτο ότι ο αριθμός των τουριστικών επιχειρήσεων ανέρχεται μόλις στις 230, ενώ ο αριθμός των απασχολούμενων στον τουρισμό στα 900 άτομα. Επίσης η συμμετοχή της Άνδρου στο σύνολο της προσφοράς διανυκτερεύσεων στο νομό είναι μόλις 4,65%.

Ενώ αυξημένα είναι τα παράπονα για τις τουριστικές υπηρεσίες το 2004, όπως αποκαλύπτει στην ίδια εφημερίδα το Ινστιτούτο Καταναλωτών. Στο διάστημα από 11 Ιανουαρίου μέχρι και 31 Αυγούστου 2004, κατέγραψε περί τις 7.890 καταγγελίες τουριστών που διατυπώθηκαν κυρίως για τις τιμές προϊόντων και υπηρεσιών την αντιστοιχία τιμών και ποιότητας, την ποιότητα των υπηρεσιών και τις τιμές των ξενοδοχείων και τέλος τη συμπεριφορά αλλά και αθέμιτες πρακτικές των οδηγών ταξί.

Και ενώ όλα αυτά γίνονται στην Ελλάδα τα ανταγωνιστικά τουριστικά πακέτα που πρόσφερε η Τουρκία, που έσπασε ρεκόρ αύξησης του τουρισμού (44,7%). Ευτυχώς η εικόνα που εξέπεμψε η Ελλάδα με την άψογη διοργάνωση των Αγώνων και τα αληθινά πανηγύρια στους δρόμους λειτούργησε ως μαγνήτης για τους τουρίστες που προγραμματίζουν σε βάθος χρόνου τις διακοπές τους ανατρέποντας εν μέρει το αρνητικό κλίμα.

Όπως προαναφέρθηκε το νησί λόγω της μικρής γεωγραφικής του απόστασης από μεγάλα αστικά κέντρα προσελκύει πολλούς Έλληνες εκδρομείς αλλά μόνο τη θερινή περίοδο και πολλούς τουρίστες κυρίως Έλληνες, όμως η Άνδρος άρχισε να ακμάζει τουριστικά πάνω από μια τριακονταετία

προσφέροντας κυρίως κλασικό τουρισμό (ήλιο-θάλασσα). Η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού έχει απασχολήσει το νησί για ανάπτυξη του πεζοπορικού τουρισμού και άλλων εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Συγκεκριμένα, εκπονήθηκε μελέτη ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού και του πεζοπορικού με στόχο την ανάπτυξη των οικοτουριστικών δραστηριοτήτων στο νησί. Ως αποτέλεσμα αυτή τη στιγμή έχουν ανοιχτεί παλιά μονοπάτια τα οποία μπορούν να ταξιδέψουν τους περιπατητές που ενδιαφέρονται, με τη βοήθεια χαρτών καλά ενημερωμένων. Σημαντικό πόλο έλξης για τους επισκέπτες του νησιού εξακολουθούν να αποτελούν οι πολιτιστικές δραστηριότητες οι οποίες είναι γνωστές στον Ελλαδικό χώρο.

Πέραν του πολιτιστικού τουρισμού όμως υπάρχουν πολλές προοπτικές ανάπτυξης για τη σωστή αξιοποίηση της ενδοχώρας και προβολή των αξιοθέατων (πράσινο και άφθονα νερά, νερόμυλοι, ανεμόμυλοι κ.λ.π.).Εξάλλου, η εφαρμογή του πεζοπορικού τουρισμού είναι το πρώτο βήμα ανάπτυξης κι άλλων εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όπως ο χειμερινός τουρισμός, που στην Άνδρο βρίσκει το καταλληλότερο "έδαφος" για να αναπτυχθεί.

- **ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΝΔΡΟΥ**

Η τεράστια πολιτιστική κληρονομιά της Άνδρου είναι προϊόν μιας μακραιώνης ιστορίας που ξεκινά πριν το 3.000 π.Χ. Το όνομα Άνδρος το συναντάμε για πρώτη φορά στον Ηρόδοτο και μετά στον Αισχύλο στην τραγωδία «Πέρσαι» (5^{ος} αιώνας π.Χ.) Το νησί φαίνεται πως οφείλει το όνομά του στον πρώτο οικιστή του, Άνδρο, ήρωα με θεϊκή καταγωγή.

Οι πρώτοι κάτοικοι φαίνεται πως ήρθαν στο νησί στα τέλη της 4^{ης} χιλιετίας π.Χ. (Τελική Νεολιθική) και επέλεξαν την δυτική πλευρά της Άνδρου για να εγκατασταθούν (στον Στρόφιλλα) καθώς και το βορειοανατολικό τμήμα του νησιού (στο Μικρογυάλι). Στην Εποχή του Χαλκού (2^η χιλιετία π.Χ.) πραγματοποιήθηκε εγκατάσταση κατοίκων στη Πλάκα που βρίσκεται και αυτή στις δυτικές ακτές της Άνδρου.

Το δυτικό τμήμα του νησιού προτίμησαν και οι κάτοικοι των ιστορικών χρόνων καθώς διέθετε φυσικά οχυρά σημεία σε σχετικά μεγάλο υψόμετρο ή τουλάχιστον σημεία που χρειαζόνταν περιορισμένη τεχνητή οχύρωση. Κατά την Γεωμετρική περίοδο (1050-700 π.Χ.) αναπτύχθηκαν εδώ δύο σπουδαίοι οικισμοί η Ζαγορά και η Υψηλή. Ήταν οχυρωμένοι και κτισμένοι σε ύψωμα, γεγονός που επέτρεπε στους κατοίκους να ελέγχουν τα θαλάσσια περάσματα. Μετά το 700 π.Χ. η Ζαγορά εγκαταλείπεται, ενώ στην Υψηλή η κατοίκηση περιορίζεται στο χώρο της Ακρόπολης μέχρι την Ρωμαϊκή εποχή. Παρόλη όμως την εγκατάλειψη των οικισμών αυτών στα υπαίθρια ιερά τους συνεχίζεται η λατρεία και κτίζονται κατά τον 6^ο αιώνα π.Χ. ναοί, οι οποίοι βρίσκονται σε χρήση έως τους κλασσικούς χρόνους.

Η πόλη που γνώρισε μεγαλύτερη ανάπτυξη για πολλούς αιώνες είναι η Παλαιόπολη, η αρχαία πρωτεύουσα της Άνδρου (κατά την αρχαιότητα είχε το όνομα Άνδρος). Η εύφορη περιοχή της Παλαιόπολης ήταν ο κύριος λόγος

για την εγκατάσταση των κατοίκων εκεί και την απομάκρυνση τους από τους οικισμούς της Ζαγοράς και της Υψηλής. Η πρώτη περίοδος ακμής της πόλης φαίνεται πως ήταν η Αρχαϊκή (6^{ος} αιώνας π.Χ.) και η ευημερία της συνεχίστηκε αδιάκοπα μέχρι τους παλαιοχριστιανικούς χρόνους (6^{ος} αιώνας π.Χ.).

Εκτός από τις περιοχές, όπου τα ευρήματα πιστοποιούν οργανωμένη εγκατάσταση, διάσπαρτες αρχαιότητες έχουν εντοπιστεί και σε άλλα σημεία (Κόρθι, Φελλός, Αμωνακλειός κ.α.). Ακόμη, σε νευραλγικά σημεία του νησιού, κατά την αρχαιότητα, κτίστηκαν πύργοι. Τέτοιου είδους κατασκευές (ορθογώνιοι ή κυκλικοί πύργοι) υπάρχουν σε πολλά άλλα νησιά του Αιγαίου (Νάξο, Πάρο, Τήνο, Μύκονο κ.α.) και τόσο η χρήση όσο και η χρονολόγηση τους παραμένουν ακόμα προβληματικές.

Ορισμένοι από αυτούς, όπως ο πύργος του Αγίου Πέτρου στην Άνδρο που είναι ένας από τους καλύτερα διατηρημένους στον Αιγαϊκό χώρο, είναι κτισμένοι κοντά σε περιοχές με πλούσια μεταλλεία και έτσι ίσως αποτελούσαν εγγύηση για την ασφάλεια της περιοχής και των μεταλλουργικών εργασιών. Επίσης, έχουν θεωρηθεί ως καταφύγια για τους κατοίκους των γειτονικών οικισμών σε περίπτωση κινδύνου. Επιπλέον, πιθανώς να λειτουργούσαν ως φρυκτωρίες, ένα σύστημα που χρησιμοποιήθηκε στην αρχαιότητα για την μετάδοση μηνυμάτων με φωτιές.

Η τουριστική ανάπτυξη της Άνδρου αρχίζει μετά από πολλά χρόνια γύρω στο 1980 με πολύ δειλά βήματα και με πολλή μικρές ξενοδοχειακές μονάδες. Κύριοι πελάτες τότε προέρχονταν από την πρωτεύουσα την Αθήνα, επειδή ήταν ο πιο κοντινός προορισμός ενώ γίνονταν και κάποια συνέδρια μικρής όμως σημασίας και δυναμικότητας όπου και σταμάτησαν. Η Άνδρος ήταν εύκολος και σχετικά φθηνός τουριστικός προορισμός για τις διακοπές των Αθηναίων. Παρόλα αυτά όμως οι τουρίστες που κατέπλεαν στο νησί ήταν άνθρωποι μεσαίας τάξης αλλά και εύρωστης οικονομικής κατάστασης.

Έν

ας άλλος λόγος που βοήθησε στην ανάπτυξη του νησιού ήταν ότι από την πρωτεύουσα του κατάγονται πολλοί εφοπλιστές, επιχειρηματίες αλλά και λόγιοι, καλλιτέχνες. Μερικοί από αυτούς είναι ο Γουλανδρής, ο Καμπάνης, ο γνωστός συγγραφέας-ποιητής Εμπειρικός και άλλοι οι οποίοι βοήθησαν οικονομικά αλλά και πολιτιστικά την Άνδρο.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΝΔΡΟ

- ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η δυναμική πορεία του τουρισμού οδήγησε στην διαμόρφωση πολλών τουριστικών προτύπων τουριστικής ανάπτυξης στον κόσμο ως αποτέλεσμα διαφορετικών προτύπων που διαμορφώνουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της.

Έχει την δυνατότητα να παράγει νέους προορισμούς αλλά και να κατασκευάζει ειδικά τουριστικά προϊόντα με αποτέλεσμα να προσελκύει όλο και περισσότερες ομάδες καταναλωτών τουριστών και να επιτρέπει την εμπλοκή όλο και μεγαλύτερου αριθμού χωρών και περιφερειών του κόσμου στις διαδικασίες της τουριστικής ανάπτυξης.

ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Χαρακτηριστικά της τουριστικής ζήτησης

Η τουριστική ζήτηση επηρεάζει άμεσα τη τουριστική ανάπτυξη. Αυτή προκάλεσε την ανάπτυξη των πρώτων παραθαλάσσιων και ορεινών θέρετρων. Σε σημαντικό παράγοντα αναδεικνύεται η δυναμική τάση εξειδίκευσης της τουριστικής ζήτησης που οδηγεί στην εξειδίκευση των υπηρεσιών και προϊόντων που προσφέρουν οι περιοχές με τουριστική ανάπτυξη. Διαμορφώνονται σε αυτό το πλαίσιο περιοχές είτε με ένα κυρίαρχο τύπο ζήτησης είτε με ένα αριθμό συχνά μεγάλο διαφορετικών τύπων ζήτησης.

Τουριστικοί πόροι της χώρας ή της περιοχής

Η ύπαρξη σημαντικών πόρων αποτελεί καθοριστικό παράγοντα και συγκριτικό πλεονέκτημα για τις χώρες ή τις περιοχές που επιδιώκουν να αναπτυχθούν τουριστικά. Στους τουριστικούς πόρους εκτός από τους φυσικούς (κλίμα, φυσικό περιβάλλον) και τους πολιτιστικούς (παράδοση, πολιτιστικές εκδηλώσεις, ήθη και έθιμα) περιλαμβάνουμε και τις υποδομές και τις υπηρεσίες που επηρεάζουν άμεσα ή έμμεσα την τουριστική ανάπτυξη όπως π.χ. (ξενοδοχεία, πρακτορεία, μεταφορικά μέσα και επικοινωνιακά δίκτυα). Η συνεχής αύξηση των τουριστικών χωρών επιβάλλει την παράλληλη ανάπτυξη προβολή και διαχείριση όλων των τουριστικών πόρων.

Επιρροή της τουριστικής προσφοράς από τα υπαρκτά πρότυπα τουριστικής ανάπτυξης

Μετά την μεταπολεμική περίοδο διαμορφώθηκαν και παγιώθηκαν ορισμένα πρότυπα ανάπτυξης του τουρισμού που θεωρούνται πετυχημένα είτε εμπορικά είτε αναπτυξιακά.

Οι φορείς ή τα άτομα που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη των υποδομών και υπηρεσιών που συγκροτούν την τουριστική

προσφορά μιας χώρας επηρεάζονται από τα πρότυπα αυτά.

Για παράδειγμα το πρότυπο του οργανωμένου μαζικού τουρισμού γίνεται παράδειγμα προς μίμηση και το συναντάμε σε πολλές ανεπτυγμένες χώρες με παρόμοια χαρακτηριστικά.

Φορείς και οργανισμοί στην διαδικασία της τουριστικής ανάπτυξης

Η συνεχής ανάπτυξη του τουρισμού και οι επιπτώσεις στην οικονομία στο περιβάλλον και στην κοινωνία των τουριστικών χωρών προκάλεσε την δημιουργία πολλών φορέων και οργανισμών οι οποίοι ασχολούνται σε διεθνές-εθνικό-τοπικό επίπεδο με την πολιτική έρευνα, τον προγραμματισμό και την διαχείριση της τουριστικής ανάπτυξης.

Επίσης και η εμπλοκή επιχειρηματιών και επαγγελματιών για διαφορετικούς λόγους σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο για την τουριστική ανάπτυξη δίνει άλλη βαρύτητα στο θέμα της διαχείρισης των επιπτώσεων σε τοπικό επίπεδο.

Τουριστικές επιχειρήσεις

Η διεθνοποίηση του τουρισμού και η συνεχής γεωγραφική του επέκταση στις αγορές των ανεπτυγμένων χωρών τοποθέτησε σε προνομιακή θέση μεγάλες επιχειρήσεις (), οι οποίοι επηρεάζουν άμεσα την τουριστική ζήτηση, την διαμόρφωση συγκεκριμένων προτύπων ανάπτυξης από την πλευρά της τουριστικής προσφοράς. Η συνεχής αύξηση του αριθμού των οργανωμένων ταξιδιών ενισχύει το ρόλο αυτών των επιχειρήσεων.

Στην πορεία αυτή μεγάλη συμβολή παίζει και η αλματώδη ανάπτυξη του ιντερνετ το οποίο έχει διαμορφώσει νέα δεδομένα στην επιχειρηματική δραστηριότητα των επιχειρήσεων.

Τουριστική Πολιτική (διεθνείς, εθνική, πολιτική)

Μετά το 1970 παρατηρείται μια αύξηση τόσο σε εύρος όσο και όγκο των πολιτικών προγραμματισμού και διαχείρισης της τουριστικής ανάπτυξης. Πολλές από τις πολιτικές αυτές προέρχονται από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού, Ε.Ο.Τ., Ο.Η.Ε. κλπ.

Επίσης σημαντικό είναι η ενίσχυση του ρόλου των Ο.Τ.Α. και των περιφερειακών φορέων στο σχεδιασμό και την προώθηση πολιτικών σχετικών με την τουριστική ανάπτυξη και την αποκέντρωση στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων.

Ελλάδα

Κεντρική διοίκηση του Τουρισμού είναι το Υπουργείο Ανάπτυξης και ο Ε.Ο.Τ. και η αποκέντρωση αρμοδιοτήτων (Νομαρχίες). Το μοντέλο αυτό επιδιώκει να συνδέσει τον:

Α) Τον κεντρικό ρόλο του κράτους (με κύρια αρμοδιότητα το σχεδιασμό και τον προγραμματισμό της τουριστικής πολιτικής).

Β) Τον δυναμικό ρόλο των Ο.Τ.Α. (με αρμοδιότητες σχετικές με την οργάνωση, την διαχείριση, την προβολή αλλά και το σχεδιασμό της τοπικής και της περιφερειακής ανάπτυξης του τουρισμού π.χ. Γραφείο Τουρισμού σε Νομαρχίες.

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΑ- ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ- ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Επιπτώσεις στην οικονομία

Απασχόληση

Ο τουρισμός είναι τομέας έντασης εργασίας και δημιουργεί θέσεις εργασίας. Λόγω του εποχικού χαρακτήρα επηρεάζει το χαρακτήρα της απασχόλησης η οποία είναι εποχική ανειδίκευτη, και περιστασιακή ή με την μορφή αυτοαπασχόλησης (τουριστικές επιχειρήσεις, καταστήματα κ.λ.π.). Πολλές φορές η απασχόληση αυτή συνδυάζεται και με άλλες απασχολήσεις (π.χ. γεωργία, βιομηχανία) με αποτέλεσμα να αφορά το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού.

Περιφερειακή Ανάπτυξη

Η ανάπτυξη του τουρισμού αύξησε τα εισοδήματα, την απασχόληση, τις επενδύσεις και διεύρυνε την βάση της παραγωγικής οικονομίας, με αποτέλεσμα να σταματήσει η μετανάστευση και να βελτιωθεί το επίπεδο και η ποιότητα ζωής. Ειδικότερα σε περιοχές με πλούσιους τουριστικούς πόρους, η ανάπτυξη είναι εξαιρετικά δυναμική σε ετήσιους ρυθμούς.

Πολλαπλασιαστικές επιδράσεις στην τοπική οικονομία

Με τον τουρισμό υπάρχουν και θετικές επιδράσεις σε πολλούς κλάδους όπως βιομηχανία, βιοτεχνία, κατασκευές, υπηρεσίες, μεταφορές, εμπόριο.

Φορολογικά έσοδα για το κράτος

Οι επενδύσεις στον τουριστικό τομέα δημιουργεί νέες επιχειρήσεις με αποτέλεσμα να αυξάνονται τα φορολογικά έσοδα του κράτους. Ένας άλλος παράγοντας είναι ο μεγάλος των απασχολούμενων στον τομέα, η πλειοψηφία των οποίων έχει υψηλά εισοδήματα και αντίστοιχη καταναλωτική δαπάνη.

Πληθωρισμός και αύξηση των τιμών της γης

Ο τουρισμός αυξάνει το κόστος ζωής σε τοπικό επίπεδο όπου η ανάπτυξη του είναι μαζική και οργανωμένη. Εξαιτίας της ταχύτατης οικοπεδοποίησης υπάρχει υπερβολική αύξηση στις τιμές της γης, γεγονός που συσχετίζεται και με την γενικότερη τάση για χωρική επέκταση των δραστηριοτήτων ιδιαίτερα σε περιοχές με μαζικό οργανωμένο τουρισμό.

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

Κοινωνική δομή

Οι περισσότερες αλλαγές σε αυτές τις περιοχές (αγροτικές) σχετίζονται με την επικράτηση παραγωγικών δομών που συνδέονται με τον τουρισμό και άμεσα ή έμμεσα στην διαμόρφωση μιας νέας αστικοποιημένης δομής όπου ο τουρισμός κυριαρχεί σε όλα τα επίπεδα (δραστηριότητες παραγωγική δομή απασχόληση, λειτουργίες).

Επαγγελματική και κοινωνική κινητικότητα

Τα υψηλά εισοδήματα και η μεγαλύτερη κοινωνική αποδοχή των τουριστικών επαγγελμάτων οδηγεί σε έντονη επαγγελματική και κοινωνική κινητικότητα με τελικό στόχο την απασχόληση στον τουρισμό ή σε επαγγέλματα σχετιζόμενα με αυτόν (εμπόριο, κατασκευές). Η κινητικότητα αυτή είναι εμφανής κυρίως από νέους και τις γυναίκες, αλλά σταδιακά τείνει να αποτελεί εγγενές χαρακτηριστικό της κοινωνικής δομής των τουριστικών περιοχών, ιδιαίτερα στα πρώτα στάδια της ανάπτυξης τους.

Το πλαίσιο και τα αποτελέσματα της επικοινωνίας των ντόπιων με τους τουρίστες.

Στο πλαίσιο το οποίο πραγματοποιείται η επικοινωνία επηρεάζεται από το τύπο ανάπτυξης του τουρισμού, τις εμπορικές διαστάσεις αυτής της συνάντησης, τις διαφορές των πολιτισμικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών τουριστών και ντόπιων.

Σε ότι αφορά τα αποτελέσματα αυτά συνδέονται άμεσα με το στάδιο της ανάπτυξης του τουρισμού π.χ. όπου ο τουρισμός είναι οργανωμένος και μαζικός η επικοινωνία «εμπορευματοποιείται» με αποτέλεσμα τόσο οι ντόπιοι όσο και οι τουρίστες να καταλήγουν σε μια σχέση εμπορικής συναλλαγής όπου ο ένας πουλάει και ο άλλος αγοράζει.

Αλλαγές στις κοινωνικές σχέσεις, ήθη και τα έθιμα

Η συνολικότερη στροφή όπου αναπτύσσεται ο τουρισμός σε παραγωγικές δομές Κι τρόπο ζωής με χαρακτηριστικά αστικοποίησης και εκσυγχρονισμού επιφέρει σημαντικές αλλαγές στις κοινωνικές σχέσεις τα ήθη και έθιμα. Τέτοιες

είναι στις σχέσεις των δύο φύλων, στον τρόπο συμπεριφοράς, στην εκτίμηση της τοπικής παράδοσης, έθιμα, στις σχέσεις ανάμεσα στα άτομα της ίδιας κοινότητας οι οποίες προκαλούνται άμεσα ή έμμεσα.

Εμπορευματοποίηση δραστηριοτήτων και προϊόντων του τοπικού πολιτισμού και παράδοσης.

Μορφές τοπικού πολιτισμού όπως π.χ. πολιτιστικές εκδηλώσεις, βιοτεχνικά προϊόντα, χειροτεχνήματα κ.λ.π. μετατρέπονται σε τουριστικά προϊόντα και πωλούνται στους τουρίστες ως δείγμα της τοπικής πολιτιστικής παράδοσης ή ως αναμνηστικό ταξιδιού. Συχνά τα προϊόντα αυτά είναι πολύ χαμηλής ποιότητας και δεν αποδίδουν πιστά τα πραγματικά χαρακτηριστικά της τοπικής παράδοσης ή του πολιτισμού.

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Φυσικό περιβάλλον

Η τουριστική ανάπτυξη είτε με την επέκταση της στο χώρο της υπαίθρου είτε με την ανάπτυξη μεγάλης έκτασης και όγκου υποδομών, καταλήγει να επηρεάζει την ισορροπία του φυσικού περιβάλλοντος. Οι επιπτώσεις είναι δραστικές στις ευαίσθητες «οικολογικά» περιοχές όπως: παραθαλάσσιες, ορεινές, υγροβιότοποι, κ.λ.π. Οι επιπτώσεις αυτές έγιναν αντικείμενο ειδικών μελετών όπου επισήμαναν την ανάγκη σχεδιασμού, προγραμματισμού και διαχείρισης τουριστικής ανάπτυξης.

Συγκρούσεις γης

Ο τουρισμός επεκτείνεται ολοένα και περισσότερο στο χώρο με αποτέλεσμα να προκαλεί συγκρούσεις σε χρήσεις γης σε περιοχές παραθαλάσσιες και με αγροτικές εκμεταλλεύσεις. Και στις δύο περιπτώσεις παρατηρείται το φαινόμενο της οικοπεδοποίησης, με αποτέλεσμα ο τουρισμός να απορροφά εκτός του νερό, γη και επενδύσεις απαραίτητες για την παραγωγική ανάπτυξη του αγροτικού τομέα. Επίσης στις τουριστικές περιοχές αναπτύσσονται «ανταγωνιστικές» σχέσεις και με χρήσεις σχετικές με την βιοτεχνία, την βιομηχανία και τις υπηρεσίες.

Μετατροπή οικιστικών συνόλων ή χωρικών ενότητων σε τουριστικούς πόρους.

Ο συνδυασμός του δομημένου (παραδοσιακοί οικισμοί) και του φυσικού (λίμνες, υγροβιότοποι, ποτάμια, φαράγγια) περιβάλλοντος διαμορφώνουν ένα ιδιότυπο τουριστικό πόρο που γίνεται πόλος έλξης τουριστών. Πρόκειται για την εξέλιξη που επιβάλλει την αναζήτηση νέων τρόπων σχεδιασμού και διαχείριση παρόμοιων περιοχών, οι οποίες αποτελούν περιβαλλοντικά και πολιτισμικά «ευαίσθητους» τουριστικούς πόρους.

Φέρουσα ικανότητα τουριστικών περιοχών.

Είναι η ικανότητα της κοινωνικοοικονομικής δομής και του περιβάλλοντος να απορροφήσουν συγκεκριμένο όγκο υποδομών και αριθμό τουριστών.

Προβλήματα ανάπτυξης, λειτουργίας και διαχείρισης τουριστικών περιοχών.

Η αύξηση του αριθμού και των τύπων των τουριστικών θέρετρων στην μεταπολεμική περίοδο έθεσε ζητήματα λειτουργίας και διαχείρισης τους σε σχέση με το περιβάλλον, τη χωροταξία και την πολεοδομία. Τα περισσότερα από αυτά τα ζητήματα έχουν σαν στόχο να διαμορφωθούν κανόνες και πρότυπα διαχείρισης, προστασίας και ελέγχου του σύνθετου περιβάλλοντος για τις περιοχές αυτές. Κοινή παράμετρος σε αυτές τις προσπάθειες υπήρξε η έννοια της αειφορίας και της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης.

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΕΙΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Αειφορία

Τα τελευταία έτη μια καινούργια λέξη αναφέρεται όλο και συχνότερα όχι μόνο από τους ειδικούς επιστήμονες που ασχολούνται με τη μελέτη της φύσης αλλά και από τους δημοσιογράφους, οικονομολόγους, πολιτικούς κ.λ.π. Η λέξη αυτή είναι αειφορία ή αειφορικός ως επίθετο.

Ο όρος αειφορία εμφανίζεται για πρώτη φορά στη Γερμανόφωνη δασική βιβλιογραφία στις αρχές του 18^{ου} αιώνα ως « ξηγηφ» ουσιαστικό και ως «γηγη» επίθετο ή επίρρημα (οικονομική δασοκομία- οδηγία για καλλιέργεια αγρίων δένδρων).

Ως δασικός όρος καθιερώθηκε στις αρχές του 19^{ου} αιώνα από τους γιθγγγγγ κ.λ.π. και είχε την έννοια της επιδίωξης μιας διηνεκούς μέγιστης προσφοράς υλικών και μη υλικών αγαθών από το δάσος. Στα ελληνικά αποδόθηκε ο όρος ως «διηνέκεια των καρπώσεων» ή ως αειφορία ή αειφορική κάρπωση.

Με την πάροδο του χρόνου η λέξη αειφορία έχασε την έννοια του ειδικού επιστημονικού της όρου και απέκτησε την έννοια της λέξης (κλειδί με την επαναδιατύπωση της αειφορικής αρχής, κατά την οποία η αειφορία δεν σημαίνει μόνο την διαρκή, σταθερή και σύμμετρη παραγωγή αγαθών, υπηρεσιών και επιδράσεων αλλά κυρίως την διατήρηση του δάσους ως ενός λειτουργικού συστήματος. Για την τήρηση της αρχής της αειφορίας είναι απαραίτητη η τήρηση δυο άλλων αρχών, της διατήρησης του δάσους και της διατήρησης της παραγωγικότητας του εδάφους. Έτσι η αειφορία μετατρέπεται σε αρχή διαχείρισης και βρίσκει εφαρμογή όχι μόνο στα δασικά οικοσυστήματα, αλλά και σε όλα τα φυσικά οικοσυστήματα και τους ανανεώσιμους φυσικούς πόρους.

Είναι αυτονόητο ότι όπως συμβαίνει και με το δάσος, για να τηρηθεί η αρχή της αειφορίας στην διαχείριση ενός οικοσυστήματος ως λειτουργικού συστήματος θα πρέπει να τηρηθούν η αρχή της διατήρησης του οικοσυστήματος ως λειτουργικού συστήματος και η αρχή της παραγωγικότητας του βιοτόπου. Για να εφαρμοστεί η αρχή της αειφορίας σε ένα π.χ. υγρότοπο θα πρέπει να διατηρηθεί ο υγρότοπος ως υγρότοπος αλλά και να διατηρηθεί επίσης και η παραγωγικότητα του εδάφους και του νερού. Εάν καταστραφεί ο υγρότοπος ή μειωθεί η παραγωγικότητα του εδάφους ή του νερού λόγω ρύπανσης ή οποιαδήποτε άλλης αιτίας, είναι αυτονόητο ότι δεν μπορεί να υπάρξει αειφορική χρήση των αξιών του υγροτόπου. Το ίδιο ισχύει για οποιοδήποτε οικοσύστημα.

Η έννοια της αειφορίας έχει ξεφύγει από το πλαίσιο καθαρά δασοπονικής διαχειριστικής αρχής και έχει μεταβληθεί σε λέξη «κλειδί» της κίνησης για τη προστασία του περιβάλλοντος, ενώ παράλληλα βρίσκει χρήση στην οικονομία (αειφορική ανάπτυξη, αειφορική χρήση) αλλά και στην πολιτική (αειφορικός σχεδιασμός κ.λ.π.).

Επίσης ο όρος αρχίζει να αποκτά τη διάσταση μιας φιλοσοφικής έννοιας και εκφράζει έναν συγκεκριμένο τρόπο ζωής και συμπεριφοράς. Πολλές φορές όμως γίνεται αδόκιμη χρήση του όρου ή από καθαρά μεταφραστική αδυναμία ή συγχέεται με άλλους όρους.

Αειφορική χρήση είναι δυνατή μόνο σε ανανεώσιμους φυσικούς πόρους. Επίσης πολλές φορές γίνεται κατάχρηση του όρου «αειφορική ανάπτυξη».

ΑΕΙΦΟΡΙΑ: Είναι η στρατηγική ανάπτυξης η οποία στοχεύει να διασφαλίσει την ικανοποίηση των αναπτυξιακών αναγκών μέσα στα υφιστάμενα βιοφυσικά όρια στη βάση της ελαχιστοποίησης των επιπτώσεων και της βιώσιμης διαχείρισης και εξοικονόμησης στην χρήση των φυσικών πόρων.

Στόχος της είναι η ισορροπία ανάμεσα στην οικονομική ανάπτυξη κοινωνική συνοχή και περιβαλλοντική προστασία σε παγκόσμιο- εθνικό- περιφερειακό- τοπικό επίπεδο. Αυτό επιτυγχάνεται με την εξάλειψη της φτώχειας με στόχο την κοινωνική ευημερία, την αλλαγή της παραγωγής και κατανάλωσης και την προστασία διαχείρισης των φυσικών πόρων (π.χ. εξεύρεση νέων πηγών ενέργειας αιολική, ηλιακή κ.ο.κ., συστηματική διαχείριση και προστασία των χερσαίων και υδάτινων οικοσυστημάτων κ.λ.π.).

ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Είναι ο τύπος της τουριστικής ανάπτυξης ο οποίος δραστηριοποιείται ισορροπία στην τοπική, κοινωνική, πολιτισμική και περιβαντολογική δομή. Της κάθε τουριστικής περιοχής, διαμορφώντας παράλληλα όρους (υπηρεσίες, υποδομές, τεχνογνωσία για τη συνεχή ανατροφοδότηση της).

Μετά το 1980 πληθαίνουν οι προσπάθειες να προωθηθεί ένα πρότυπο τουριστικής ανάπτυξης του οποίου βασικό χαρακτηριστικό είναι η βιώσιμη ανάπτυξη. Οι περιοχές στις οποίες αναπτύσσεται το πρότυπο αυτό είναι:

- Αυτές που έχουν το μαζικό τουρισμό.
- Αυτές που βρίσκονται στο πρώτο στάδιο της ανάπτυξης τους και με τον ανάλογο προγραμματισμό θα αποκτήσουν τα βιώσιμα τουριστικά αγαθά.

Κυριότεροι παράμετροι

Α.) Ειδικός σχεδιασμός της τουριστικής ανάπτυξης με στόχο την ισορροπία ανάμεσα στην κοινωνία, την οικονομία και το περιβάλλον.

Β.) Ενίσχυση όλων των μέτρων (τοπικές αναπτυξιακές πρωτοβουλίες, λειτουργικές διασυνδέσεις ανάμεσα στους διαφορετικούς κλάδους της οικονομίας, έρευνα, εκπαίδευση, μαρκετινγκ) που συμβάλλουν στις διαδικασίες ανατροφοδότησης της ανάπτυξης.

Γ.) Ειδικό θεσμικό πλαίσιο που να προωθεί τις διαδικασίες της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και την τοπική συμμετοχή.

Δ.) Προώθηση μέτρων και πολιτικών που συμβάλλουν στη προστασία και την ανάδειξη του τοπικού, φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος.

Ε.) Χρήση των ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού ως βασικού άξονα της τοπικής τουριστικής ανάπτυξης.

Η υιοθέτηση αυτού του προτύπου ποικίλει από χώρα σε χώρα. Η προώθηση αυτού του προτύπου από εθνικούς και διεθνείς οργανισμούς αποτελεί σημαντική ένδειξη ότι ο αειφορικός τουρισμός επεκτείνεται στο διεθνή χώρο. Στην πορεία αυτή συμβάλλουν και η ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

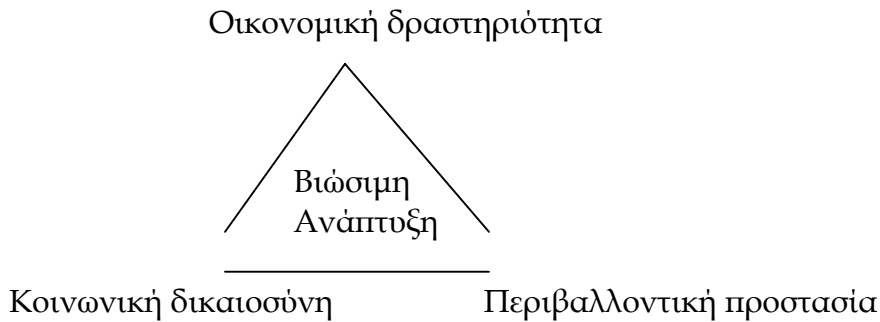
Ο όρος βιώσιμη ανάπτυξη περιγράφει τη διαδικασία μετασχηματισμού όπου η εκμετάλλευση των πόρων, η κατεύθυνση των επενδύσεων, ο προσανατολισμός της τεχνολογικής ανάπτυξης και προσαρμογές στο θεσμικό πλαίσιο εναρμονίζονται με τις μελλοντικές και τις σημερινές ανάγκες.

Στρατηγική

- Α.) Αποτελεσματικότητα της οικονομίας.
- Β.) Κοινωνική ισότητα και δικαιοσύνη.
- Γ.) Προστασία του περιβάλλοντος.

Η βιώσιμη ανάπτυξη αποτελεί το κέντρο βάρους ενός ισόπλευρου τριγώνου. Οποιοδήποτε άλλο σημείο εκτός του κέντρου βάρους είναι σημείο μη ισοτιμίας σύνθεσης των τριών επιδιώξεων.

Σχέδιο



Επιχειρησιακά επιτυγχάνεται με:

1. Επιδιώκει την επίτευξη και μεγιστοποίηση των βιολογικών στόχων (γενετική ποικιλότητα, βιολογική παραγωγικότητα)
2. Οικονομικοί στόχοι (εκπλήρωση βασικών αναγκών, ισοτιμία, αύξηση ωφέλιμων αγαθών και υπηρεσιών)
3. Κοινωνικοί στόχοι (πολιτιστική διαφοροποίηση, κοινωνική δικαιοσύνη, συμμετοχή)

Η βιώσιμη ανάπτυξη είναι η οικονομική εκείνη κατάσταση όπου οι απαιτήσεις από το περιβάλλον που τίθεται από τους ανθρώπους και το εμπόριο μπορούν να ικανοποιηθούν χωρίς να μειώνεται η ικανότητα του περιβάλλοντος να παρέχει την ίδια ικανοποίηση και στις μελλοντικές γενιές.

Φορείς της βιώσιμης ανάπτυξης

Εκτός από το δημόσιο άλλοι φορείς είναι:

1. Κάτοικοι
2. Τουρίστες / Επισκέπτες
3. Τοπικές τουριστικές επιχειρήσεις
4. Οι τουριστικοί πράκτορες
5. Κρατικοί ή τοπικοί φορείς άσκησης τουριστικής προβολής

Ο κάθε φορέας έχει διαφορετικούς σκοπούς και προοπτικές ως προς την ανάγκη, το βαθμό και το εύρος και τα μέσα προστασίας του περιβάλλοντος για τη στήριξη του τουρισμού.

- **ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ**

Η Άνδρος είχε αξιοποιηθεί όπως και τα περισσότερα νησιά που είχαν καλή γεωγραφική θέση για τη ναυτιλία και το εμπόριο. Από το 18^ο αιώνα κιόλας η ναυτιλία παίζει εξέχοντα ρόλο στο νησί και η ανάπτυξή του επιφέρει μεγάλο πλούτο. Έτσι έχοντας παράδοση στη ναυτιλία, ήταν οι πρώτοι που στράφηκαν στη τεχνολογία του ατμού. Από το 1900 η Άνδρος παίρνει τα πρωτεία όχι μόνο ελλαδικά αλλά και διεθνώς στον εμπορικό στόλο με αποτέλεσμα να ευημερήσει το νησί, πράγμα που αποδεικνύεται και σήμερα από τα θαυμάσια δημόσια κτίρια και ιδιόκτητες οικίες.

Οι μόνιμοι κάτοικοι του νησιού ανέρχονται στους 8.781 (σύμφωνα με την τελευταία απογραφή του 1991) και παρουσιάζει το 3,86% του συνολικού πληθυσμού της Περιφέρειας του Νότιου Αιγαίου.

Οι γεωγραφικές ιδιομορφίες που παρουσιάζει το νησί με την πλούσια σε βλάστηση ενδοχώρα του, αλλά και το Κυκλαδίτικο τοπίο άρχισαν να προσελκύουν όλο και περισσότερους τουρίστες που στην πλειοψηφία τους ήταν Έλληνες.

Οι δυνατότητες ανάπτυξης του νησιού βρίσκονται κυρίως στον πρωτογενή τομέα (γεωργία - κτηνοτροφία) στον δευτερογενή τομέα και στον τουρισμό.

Σε άρθρο που είχε γραφτεί σε περιοδικό όσον αφορά το δημοσιογραφικό προφίλ του νησιού σχολιάζει ότι < Η δημοσιογραφική εξέλιξη του νησιού καταγράφει τη φθίνουσα τάση του πληθυσμού σε σχέση με την τελευταία τριακονταπενταετία όπου ο πληθυσμός της Άνδρου ανερχόταν στους 12.928 κατοίκους. Η τελευταία απογραφή του 1991 παρουσίασε ένα ποσοστό μείωσης του πληθυσμού της τάξεως του 2,6 % σε σχέση με την απογραφή του 1981. Η αύξηση του πληθυσμού κατά τους καλοκαιρινούς μήνες υπερδιπλασιάζει τον μόνιμο τοπικό πληθυσμό ο οποίος ανέρχεται στους 20.000 κατοίκους>.

Η Άνδρος θεωρείται “πλούσιο νησί”. Αν και δεν υπάρχουν επίσημα στοιχεία για το Α.Ε.Π. (ακαθάριστο εγχώριο προϊόν) των Ανδριωτών εκτιμάτε ότι αυτό είναι αρκετά υψηλό. Οι μόνιμοι κάτοικοι σε μεγάλο ποσοστό είναι ναυτικοί ή ασχολούνται με τα τουριστικά επαγγέλματα.

Εξάλλου, όπως καθαρά καταγράφεται παρακάτω, ο τουριστικός τομέας αποτελεί βασική πηγή εισοδήματος των κατοίκων και που με την κατάλληλη αναβάθμιση θα μπορέσει να διαρκεί πέραν της “κλασσικής τουριστικής περιόδου”.

Σχεδιάγραμμα 1

ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ (ΓΕΩΡΓΙΑ- ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ- ΑΛΙΕΙΑ)	
<u>ΤΟΜΕΑΣ</u> <u>ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ</u>	
<u>ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ</u>	
ΓΕΩΡΓΙΑ	700
ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ	300
ΑΛΙΕΙΑ	150
Σύνολο Πρωτογενούς	1150

Η απασχόληση στον πρωτογενή τομέα – όπως προκύπτει από στοιχεία που διέθεσε ευγενώς η Αναπτυξιακή Άνδρου Α.Ε. – ανέρχεται σε 27% του ενεργού πληθυσμού της Άνδρου.

Σε ερώτηση, ποια η θέση του πρωτογενούς κλάδου και ειδικά της κτηνοτροφίας ως πηγή εισοδήματος των απασχολούμενων, η συνεργάτης της Αναπτυξιακής Άνδρου αναφέρει πως, η πλειοψηφία αυτών που ασχολούνται με την κτηνοτροφία είναι συνταξιούχοι και κατά το 1995 αποζημιώθηκαν για την κτηνοτροφία με 141,2 εκ. δρχ. Επίσης, φυσικά πρόσωπα που ασχολούνται με τον κλάδο όχι επαγγελματικά, υπέβαλαν το ίδιο έτος 1.250 αιτήσεις και αποζημιώθηκαν χωρίς να παραληφθούν οι 850 αιτήσεις που υπέβαλλαν για τη συγκομιδή ελιάς οι αγρότες και επίσης αποζημιώθηκαν.

Το ζωικό κεφάλαιο του νησιού υπολογίζεται σε 88.850 ζώα από τα οποία ~ 850 αγελάδες, ~1.200 μοσχάρια, ~20.000 κατσίκια, ~30.000 πρόβατα, ~1.900 χοίροι.

Η ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα με έμφαση στην κτηνοτροφία, υπονομεύεται από την ανεπάρκεια βασικών υποδομών όπως επισημαίνει η Αναπτυξιακή Άνδρου.

Υπάρχει έλλειψη αποθηκευτικών χώρων, δεν υπάρχει οργανωμένο και σύγχρονο σφαγείο, δεν υπάρχουν τυροκομεία και δεν υφίστανται οργανωμένες ομάδες τυποποίησης παραγόμενων προϊόντων (τυριών, αλλαντικών κ.α.). Επιπλέον έρχεται να προστεθεί και το πρόβλημα της μη ύπαρξης ενός οργανωμένου δικτύου προώθησης και προβολής των εγχώριων προϊόντων.

Η απασχόληση στον κλάδο της γεωργίας αποτελεί συμπληρωματικό εισόδημα των κατοίκων του νησιού. Ο μεγάλος αριθμός των ανθρώπων που απασχολούνται στον κλάδο της γεωργίας (σχεδιάγραμμα 1) εξηγείται από το γεγονός πως η παραγωγή προϊόντος προορίζεται κυρίως για την κάλυψη των ιδίων αναγκών. Τα προϊόντα που παράγονται προορίζονται κυρίως για την κάλυψη των οικογενειών και το πλεόνασμα παραγόμενων προϊόντων διατίθεται προς πώληση στον τουριστικό τομέα. Η Αναπτυξιακή Εταιρεία Άνδρου, σε σχετική ερώτηση για την πορεία του γεωργικού κλάδου εκτιμά την πορεία του κλάδου φθίνουσα.

Όσον αφορά την απασχόληση στον κλάδο της κτηνοτροφίας «βρίσκεται σε καλύτερη θέση αφού έχει καθιερώσει το προϊόν της σαν ένα από τα νοστιμότερα και ποιοτικότερα» επισημαίνει η συνεργάτης της Αναπτυξιακής Άνδρου Α.Ε.

Για την απασχόληση στον κλάδο της αλιείας η ίδια αναφέρει, πως η Άνδρος δεν υπήρξε ποτέ σημαντικός σταθμός αλιευτικής δραστηριότητας παρότι, υπάρχουν τοπικοί ψαρότοποι και κατά συνέπεια ο κλάδος δεν εξελίσσεται καθόλου. Εξάλλου, η παραδοσιακή ντόπια κουζίνα βασίζεται κυρίως σε πιάτα με λαχανικά και κρέας.

Στην Άνδρο λειτουργεί επίσης ιχθυοτροφική μονάδα με αγορά εκτός Άνδρου. Εκτός του ιχθυοτροφείου η Άνδρος έχει ορνιθοτροφείο και χοιροτροφείο με κύρια αγορά το νησί. Αναμφισβήτητα ο πρωτογενής τομέας αποτελεί βασική πηγή εισοδήματος των Ανδριωτών, όμως τα τελευταία είκοσι χρόνια η πορεία της εξέλιξης του είναι καθοδική αν αναλογιστούμε πως, την τελευταία εικοσιπενταετία οι περισσότεροι κάτοικοι ασχολούνταν με την γεωργία με κύρια προϊόντα παραγωγής λεμόνια, πατάτες, κρεμμύδια προορίζοντας για την αγορά της Αθήνας.

Ο κλάδος της γεωργίας σήμερα αντιμετωπίζει σημαντικές δυσκολίες όπως είναι

- το ορεινό έδαφος
- η δυσκολία εξεύρεσης νερού λόγω κακής διαχείρισης των υδάτων
- έντονος ανταγωνισμός λόγω έλλειψης οργανωμένων ομάδων

Τοπικά προϊόντα- Η Άνδρος παράγει λάδι (έχουν καταγραφεί 198.000 ελαιόδεντρα). Είναι σημαντικό να σημειωθεί πως στο νησί λειτουργούσαν πολλά ελαιοτριβεία. Σήμερα η Άνδρος διαθέτει ένα σύγχρονο ελαιοτριβείο όπου παράγεται λάδι με προορισμό την ντόπια αγορά αλλά και την Αθήνα.

Εξαιρετο τοπικό προϊόν είναι και το μέλι της Άνδρου το οποίο διατίθεται τυποποιημένο κυρίως στην τοπική αγορά. Η εξέλιξη του κλάδου της μελισσοκομίας παρουσιάζει θετική πορεία και με τις κατάλληλες υποδομές και στήριξη του κλάδου ίσως το μέλι της Άνδρου να γίνει ευρύτερα γνωστό. Τοπικό προϊόν και μάλιστα ξακουστό για την ποιότητα του είναι το κρέας της Άνδρου όπου εξάγεται στην Αθήνα. Φαίνεται, πως κάποια από τα έθιμα των γηγενών συνδέεται στενά με την κτηνοτροφία στο νησί. Τα χοιροσφάγια είναι έθιμο της Άνδρου (αν και συναντιέται και σε άλλα νησιά των Κυκλάδων, π.χ. στη Σύρο) αποτελεί έθιμο συνδεδεμένο με την κτηνοτροφία. Από το κρέας του χοίρου φτιάχνονται μεταξύ άλλων και λουκάνικα όπου αποτελεί κύριο συστατικό του τοπικού εδέσματος της φρουτάλιας.

ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Όσον αφορά τον δευτερογενή τομέα όπως φαίνεται από τον παρακάτω πίνακα μόνο το 16% των κατοίκων απασχολείται σε αυτό το τομέα και η απασχόληση αφορά κυρίως την μεταποίηση προϊόντων του πρωτογενούς τομέα (αγροτικά προϊόντα, νερό). Η εμφιάλωση του νερού αποτελεί μια από τις βασικές πλουτοπαραγωγικές πηγές της Άνδρου. Επίσης η οικοδομική δραστηριότητα βρίσκεται σε έξαρση τα τελευταία χρόνια γεγονός που οφείλεται στη μικρή απόσταση του νησιού από την πρωτεύουσα, ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της Άνδρου έναντι άλλων νησιών.

Σχεδιάγραμμα 2

ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	
Κατασκευές	550
Λατομεία	51
Εμφιάλωση	56
Λοιπά	55
Σύνολο Δευτερογενούς	712

ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Σύμφωνα με τα στοιχεία που προκύπτουν από τον παρακάτω πίνακα προκύπτει πως το μεγαλύτερο ποσοστό του ενεργά απασχολούμενου πληθυσμού του νησιού απασχολείται στον τριτογενή τομέα με κύριο αντικείμενο απασχόλησης την ναυτιλία. Ο κλάδος της ναυτιλίας αποτελεί παράδοση για την Άνδρο όπου από το τέλος του 18^{ου} αιώνα ανθίζει στο νησί.

Δεν είναι τυχαίο επίσης πως, η συντριπτική πλειοψηφία των Ελλήνων εφοπλιστών κατάγεται από την Άνδρο. Χάρη στη ναυτιλία λοιπόν, το νησί γνωρίζει ραγδαία ανάπτυξη και ο πλούτος που επιφέρει ο κλάδος αντανακλάται ακόμα και σήμερα στα θαυμάσια δημόσια κτίρια και ιδιόκτητες οικίες.

Σχεδιάγραμμα 3

<u>ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ</u>	
Ναυτιλία	888
Εστιατόρια	400
Ξενοδοχεία – Δωμάτια	500
Εμπόριο	200
Μεταφορές – Επικοινωνίες	110
Υγεία - Εκπαίδευση	145
Δημόσια Διοίκηση	125
Τράπεζες	34
Λοιπές Υπηρεσίες	70
<u>ΣΥΝΟΛΟ ΤΡΙΤΟΓΕΝΟΥΣ</u> <u>2.472</u>	

Ωστόσο, η τουριστική ανάπτυξη του νησιού που άρχισε να ανθίζει τα τελευταία είκοσι χρόνια έκανε τους κατοίκους να στραφούν στον τουριστικό κλάδο και υπηρεσίες.

Ο τριτογενής λοιπόν τομέας φαίνεται να είναι η βασικότερη πλουτοπαραγωγική πηγή του νησιού για το οποίο χρειάζεται να αναπτυχθεί κατάλληλη τουριστική υποδομή (τόσο σε έργα υποδομής όσο σε ανθρώπινους πόρους).

Όπως προαναφέρθηκε η Άνδρος άρχισε να ακμάζει τουριστικά πάνω από μια εικοσαετία προσφέροντας κυρίως κλασσικό τουρισμό (ήλιο – θάλασσα). Το νησί

λόγω της μικρής γεωγραφικής του απόστασης από μεγάλα αστικά κέντρα προσελκύει πολλούς Έλληνες εκδρομείς αλλά μόνο κατά τη θερινή περίοδο και πολλούς τουρίστες (κυρίως Έλληνες κατά τη διάρκεια των διακοπών). Ωστόσο ο εξωτερικός τουρισμός περιλαμβάνει κυρίως Βρετανούς και Σκανδιναβούς.

Η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού έχει απασχολήσει το νησί με πρωτοβουλίες όπως αυτή του Επαρχείου Άνδρου, για ανάπτυξη του πεζοπορικού τουρισμού και άλλων εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Συγκεκριμένα, εκπονήθηκε μελέτη ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού και του πεζοπορικού με στόχο την ανάπτυξη των οικοτουριστικών δραστηριοτήτων στο νησί. Κατόπιν ενεργειών του τότε Έπαρχου Άνδρου υποβλήθηκε στο υπουργείο Αιγαίου, πρόταση για αποκατάσταση δεκαπέντε διαδρομών σε ένα κύκλωμα μονοπατιών που αρχικά θα χρησιμεύσουν ως πυρήνας ανάπτυξης της πεζοπορίας και στη συνέχεια στην ανάπτυξη οικοτουριστικών δραστηριοτήτων στην Άνδρο.

Οι εργασίες περιλάμβαναν τον καθαρισμό, την διάνοιξη και τη σήμανση των μονοπατιών και άλλα τεχνικά έργα που κάνουν την πρόσβαση ευκολότερη. Στα πλαίσια του έργου εκδόθηκε ένας πραγματικά αξιόλογος χάρτης που περιλαμβάνει χρήσιμες πληροφορίες για τις πεζοπορικές διαδρομές που προσφέρει το νησί.

Έχουν διανοιχτεί, σε μεγάλο ποσοστό, πέντε διαδρομές που έχουν παραδοθεί στην πεζοπορική κυκλοφορία. Η ολοκλήρωση των υπολοίπων διαδρομών καθώς και η σήμανσή τους δόθηκαν προς εκμετάλλευση το χειμώνα του 2000, όπως επίσης και η έκδοση ειδικού οδηγού διαδρομών για τους πεζοπόρους. Παρ' όλα αυτά κι ενώ είχαν ήδη εκπαιδευτεί άτομα από την Άνδρο για οικοτουρισμό κι ιδιαίτερα για πεζοπορικό με σκοπό να μπορούν να συνοδεύουν τουρίστες που θέλουν να δουν και να περπατήσουν τις διαδρομές των μονοπατιών, μόνο λίγα μονοπάτια έχουν μείνει ανοιχτά κι αυτά βρίσκονται κατά κύριο λόγο στη πρωτεύουσα του νησιού.

Σημαντικό πόλο έλξης για τους επισκέπτες του νησιού αποτελούν οι πολιτιστικές δραστηριότητες του νησιού οι οποίες είναι γνωστές όχι μόνο στον Ελλαδικό αλλά και διεθνές χώρο. Ο πολιτιστικός τουρισμός είναι ξεχωριστό κομμάτι της τουριστικής βιομηχανίας του νησιού και μπορεί με κατάλληλη στήριξη και προώθηση να παίξει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της τουριστικής κίνησης της Άνδρου διευρύνοντας τη διάρκειά της.

Σημαντικούς πολιτιστικούς πυλώνες της Άνδρου αποτελούν -

- Αρχαιολογικό Μουσείο Άνδρου, που ιδρύθηκε το 1981 κατόπιν δωρεάς Ιδρύματος Β. & Ε. Γουλανδρή.
- Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης.
- Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης Β. & Ε. Γουλανδρή
- Ναυτικό Μουσείο.
- Μουσείο Θεόφιλου Καΐρη.
- Αρχαιολογική Συλλογή Παλαιόπολης όπου στεγάζονται Ευρήματα από την Ρωμαϊκή Αρχαϊκή περίοδο.

- Ίδρυμα Π. & Μ. Κυδωνιέως που ιδρύθηκε το 1994 από δωρεά του Π. & Μ. Κυδωνιέως.
- Καίρειος Βιβλιοθήκη η οποία εκτός από δανειστική βιβλιοθήκη λειτουργεί και σαν εργαστήριο εκπαίδευσης βιβλιοδεσίας και συντήρησης παλαιών αντικειμένων.
- Πολιτιστικοί σύλλογοι (υπάρχουν 11 στο νησί).
- Μουσικός σύλλογος
- Κινηματογραφική λέσχη

Με εξαίρεση την Αρχαιολογική Συλλογή Παλαιόπολης όλα τα άλλα βρίσκονται στη Χώρα Άνδρου.

Πέραν του πολιτιστικού τουρισμού, υπάρχουν πολλές προοπτικές ανάπτυξης για τη σωστή αξιοποίηση της ενδοχώρας και προβολή των αξιοθέατων (πράσινο και άφθονα νερά, νερόμυλοι, ανεμόμυλοι κ.λ.π.). Εξάλλου, η εφαρμογή του πεζοπορικού τουρισμού είναι το πρώτο βήμα ανάπτυξης κι άλλων εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όπως ο χειμερινός τουρισμός, που στην Άνδρο βρίσκεται το καταλληλότερο έδαφος για να αναπτυχθεί.

Τα κυριότερα έργα υποδομής που εκτελούνται στην Άνδρο αφορούν

1. Το λιμάνι Γαυρίου (έργο που ολοκληρώθηκε το και που βοήθησε στην συνολική εικόνα του νησιού μιας και το λιμάνι του Γαυρίου είναι το μοναδικό στο νησί).
2. Κατάρτιση μελέτης για το λιμάνι της Χώρας.
3. Εκσυγχρονισμό οδικού δικτύου.
4. Δημιουργία ελικοδρομιών στη Χώρα και στον Όρμο Κορθίου.
5. Δημιουργία αλιευτικών καταφυγίων και τουριστικών σκαφών (Όρμος Κορθίου).
6. Κατάρτιση μελέτης για τη δημιουργία αλιευτικών καταφυγίων και τουριστικών σκαφών στο Μπατσί.
7. Βιολογικό καθαρισμό στον Όρμο Κορθίου.
8. Επίσκεψη και εκσυγχρονισμό του Κέντρου Υγείας Άνδρου.
9. Λύκειο Άνδρου (το έργο ολοκληρώθηκε).
10. Ίδρυση πρώτου πυροσβεστικού κλιμακίου στις Κυκλάδες (ολοκληρώθηκε το καλοκαίρι του 1999).
11. Μετατροπή του σχολείου στο χωριό Απροβάτου σε συνεδριακό χώρο εκδηλώσεων μικρής κλίμακας.

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΑΝΔΡΟΥ

Η Αναπτυξιακή Άνδρου ιδρύθηκε στις 26/9/1996
Το μετοχικό κεφάλαιο της εταιρίας ήταν 50.000.000 δρχ. Το 51% του μετοχικού κεφαλαίου καλύπτεται από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Κυκλάδων και το υπόλοιπο 49% από τους υπόλοιπους Ο. Τ. Α.

Οι μέτοχοι της Αναπτυξιακής Άνδρου που εκδήλωσαν ενδιαφέρον συμμετοχής με αποφάσεις των συμβουλίων τους είναι οι εξής

- Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Κυκλάδων (Επαρχείο Άνδρου)
- Δήμος Άνδρου
- Δήμος Υδρούσας (τότε κοινότητα Γαυρίου, Μπατσιού)
- Δήμος Κορθίου
- Σύνδεσμος δήμων και κοινοτήτων Άνδρου.

« Ο σκοπός της Αναπτυξιακής Άνδρου είναι η συμβολή και προώθηση της ολοκληρωμένης οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης του νησιού καθώς και της ευρύτερης Κυκλαδικής περιοχής μέσα από :

- Την ενίσχυση της διακοινοτικής συνεργασίας, των μηχανισμών τοπικού προγραμματισμού και των αναπτυξιακών θεσμών της αυτοδιοίκησης.
- Την προώθηση της τοπικής αναπτυξιακής συνεργασίας του κοινωνικού του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα.
- Τη δημιουργία προϋποθέσεων για τη συνεχή ανάπτυξη της περιοχής με αξιοποίηση και κινητοποίηση του ενδογενούς δυναμικού.
- Την παροχή κάθε μορφής υπηρεσιών στους τομείς μελετών και εκτέλεσης έργων προς τους μετόχους της εταιρίας.
- Τη δημιουργία της απαραίτητης οργάνωσης και υποδομής για την εκπόνηση μελετών και την υλοποίηση προγραμμάτων συμβάσεων της εταιρίας με ΟΤΑ και φορείς του ευρύτερου δημοσίου τομέα.
- Την προώθηση της γενικότερης αναπτυξιακής διαδικασίας στον τομέα του τουρισμού και των μεταφορών με παράλληλη προστασία του περιβάλλοντος.
- Την γενικότερη ανάπτυξη και προώθηση του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής, καθώς και την εκμετάλλευση των ενεργειακών πόρων της.
- Την διοργάνωση σεμιναρίων και παράλληλων δραστηριοτήτων προώθησης και προβολής με θέματα γενικότερου αναπτυξιακού ενδιαφέροντος για την περιοχή.
- Τέλος την επιδίωξη άμεσα ή έμμεσα σκοπών πολιτιστικών και πολιτισμικών, μορφωτικών, φιλανθρωπικών, αλληλοβοήθειας, εκπαιδευτικών και γενικά ανάπτυξης της περιοχής και αξιοποίησης των Εθνικών και κοινοτικών προγραμμάτων. »

«Η Αναπτυξιακή Άνδρου δραστηριοποιείται με σκοπό τη δημιουργία προϋποθέσεων για συνεχή ανάπτυξη της περιοχής. Στα αναπτυξιακής πολιτικής της υλοποιεί:

1. Ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού (πεζοπορικός τουρισμός) και των οικοτουριστικών δραστηριοτήτων στο νησί.
2. Πρόγραμμα RAPHAEL που υποβλήθηκε από την Αναπτυξιακή Άνδρου και αφορά στη διάσωση και διάδοση της πολιτιστικής κληρονομιάς και προώθηση οικοτουριστικών δραστηριοτήτων στο νησί.

Συγκεκριμένα το πρόγραμμα αφορά στην αποκατάσταση δυο ελαιοτριβείων προβιομηχανικής εποχής και τη δημιουργία μουσείων. Επιπλέον, τα ελαιοτριβεία βρίσκονται σε περιοχές όπου περνάνε τα μονοπάτια και θα αποτελούν μέρος των οικοτουριστικών δραστηριοτήτων που προωθεί η Αναπτυξιακή Άνδρου. Ενδεχομένως μπορούν να συμπεριληφθούν στις πολιτιστικές διαδρομές που προτείνει η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Κυκλάδων.

Συγκεκριμένα το έργο αυτό έχει ολοκληρωθεί σε δυο ελαιοτριβεία στις περιοχές Άρνη και Πιτροφό. Έχει γίνει αναπαλαίωση και μετατροπή των δυο ελαιοτριβείων σε μουσειακούς χώρους τα οποία δεν βρίσκονται μόνιμα ανοιχτά αλλά ανοίγουν μετά από συνεννόηση με τον ιδιοκτήτη τους αντίστοιχα. Δυστυχώς δεν έχει γίνει σωστή προβολή αυτών των χώρων και έτσι δεν έχει γίνει γνωστή αυτή η πρωτοβουλία. Επίσης τα μονοπάτια που περνούσαν από εκεί ενώ διανοίχτηκαν δεν συντηρήθηκαν και έτσι δεν χρησιμοποιούνται πλέον εκτός από μερικούς μόνιμους κατοίκους του νησιού που τα γνωρίζουν.

Πρόγραμμα ΘΡΑΚΗ- ΑΙΓΑΙΟ- ΚΥΠΡΟΣ υποβλήθηκε από την Αναπτυξιακή Άνδρου σε συνεργασία με το τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου και τη Νομαρχία Έβρου. Η πρόταση υποστηρίζεται από τη Νομαρχία Κυκλάδων και τον Πολιτιστικό Εικαστικό Σύλλογο Αλεξανδρούπολης.

Το πρόγραμμα αποσκοπεί στην καταγραφή προβιομηχανικών εγκαταστάσεων στον ενιαίο χώρο του Αιγαίου, της Θράκης και της Κύπρου και τη δημιουργία ενός «Προστατευτικού Ευρετηρίου» (Protective Inventory) και το αποτέλεσμα αυτού θα είναι η έκδοση εντύπου με στοιχεία και πληροφορίες για τα κτίρια αυτά όπως επίσης η διοργάνωση ημερίδας στην Άνδρο όπου θα παρουσιαστεί το έργο και τα αποτελέσματα αυτού.

Διευκρινίζεται, πως το έργο που θα υλοποιηθεί στα πλαίσια του προγράμματος αποτελεί ένα πρώτο βήμα στην καταγραφή κτιρίων παραδειγμάτων παραδοσιακής αρχιτεκτονικής και πολιτιστικών τοπίων. Θα ακολουθήσει σε δεύτερο στάδιο πλήρης καταγραφή όπου θα εμπλακούν οι κατά τόπους Εφορείες Αρχαιοτήτων για να επιβλέπουν την εφαρμογή του προγράμματος. Η καταγραφή θα γίνει στην Άνδρο, Ικαρία, Έβρο, Σαμοθράκη, Κύπρο. Πέρα από τη δραστηριότητα της στην υποβολή προτάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (έχει ήδη υποβάλλει 4 προτάσεις) η Αναπτυξιακή Άνδρου δραστηριοποιείται:

1. Για τη προώθηση ανάπτυξης ενός ολοκληρωμένου συστήματος οργανικής γεωργίας και κτηνοτροφίας σε συνδυασμό με άλλους τομείς της οικονομίας, με στόχο την προστασία των φυσικών πόρων, τη δημιουργία θέσεων εργασίας, την προστασία και αύξηση των εισοδημάτων και την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης.
 2. Χρηματοδότηση κατασκευής σύγχρονου σφαγείου- κατοπιν ενεργειών του Έπαρχου Άνδρου κ. Καραδήμου και της Αναπτυξιακής κατατέθηκε φάκελος στο υπουργείο Γεωργίας.
 3. Εκπόνηση μελέτης για ανάπτυξη τυροκομείου.
 4. Προτάσεις για σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης για ανέργους
 5. Πρόταση στα πλαίσια των Π. Ε. Π. για χρηματοδότηση μελέτης για την αειφόρο ανάπτυξη του νησιού. Ο στόχος της μελέτης θα είναι η εκπόνηση ενός ολοκληρωμένου προγράμματος συνολικής ανάπτυξης της περιοχής θέτοντας ως κύριους στόχους:
 6. Προώθηση τοπικής ανάπτυξης σε όλους τους τομείς οικονομικής δραστηριότητας.
 7. Αποτελεσματική προστασία και διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος
 8. Βελτίωση βιοτικού επιπέδου κατοίκων.
 9. Χωρική εξειδίκευση των αναπτυξιακών διαδικασιών
 10. Ενίσχυση και υποστήριξη του έργου της τοπικής αυτοδιοίκησης (Επαρχείο Άνδρου και Συμβούλιο Περιοχής)
- Έχοντας ως στόχους τα παραπάνω, η μελέτη σκοπεύει συνοπτικά στον :

1. Εντοπισμό των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιοχής, αφού πρώτα έχει διερευνηθεί ο ρόλος της περιοχής στον ευρύτερο χώρο.
2. Καταγραφή και ποσοτικοποίηση των ανθρώπινων και φυσικών πόρων της περιοχής, και διερεύνηση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων κατά παραγωγικό τομέα.
3. Αξιολόγηση της υφιστάμενης τεχνικής, κοινωνικής και πολιτιστικής υποδομής και της πολεοδομικής οργάνωσης των οικισμών γενικότερα.

4. Ανάλυση αναπτυξιακών προοπτικών και πρόταση αναπτυξιακών στόχων, ιεράρχηση των αναγκαίων παρεμβάσεων στους διάφορους παραγωγικούς τομείς, καθώς και στους τομείς των υποδομών του περιβάλλοντος.
5. Κατάρτιση χρονικού και οικονομικού πλαισίου για την υλοποίηση των προτάσεων.

Για την οργανωτική υποστήριξη της ανάπτυξης θα γίνουν ολοκληρωμένες προτάσεις.

Το πρόγραμμα θα έχει υποπρογράμματα ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες που παρουσιάζει η κάθε περιοχή και τις διαφορετικές ανάγκες του κάθε τομέα. Θα υπάρχει επίσης συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης.

Σε ερώτηση για τις απαραίτητες αναπτυξιακές παρεμβάσεις στο νησί με σκοπό την τουριστική αναβάθμιση και βελτίωση του οικονομικού και βιοτικού επιπέδου των κατοίκων και οι δυο τόνισαν, πως είναι σημαντική η Συστηματική Προώθηση και Προβολή του νησιού. Οι ενέργειες για τη ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού είναι υψίστης σημασίας για την ισόρροπη τουριστική ανάπτυξη του νησιού και διεύρυνση της τουριστικής περιόδου.

Ο τότε δήμαρχος Άνδρου κύριος Βάμβουκας υποστηρίζει πως η Άνδρος προσφέρεται για περισσότερα από ένα είδη τουρισμού. Συγκεκριμένα αναφέρει πως ο πολιτιστικός τουρισμός που προσφέρει η Άνδρος με την πληθώρα των εκθέσεων μπορεί να διευρυνθεί και να γίνει πόλος έλξης για χιλιάδες επισκέπτες και πέραν της θερινής περιόδου. Βέβαια, για όλα αυτά θα χρειαστούν έργα τουριστικής υποδομής όπως μεγαλύτερες ξενοδοχειακές μονάδες που αυτή τη στιγμή δεν υπάρχουν.

Επίσης, η σωστή συγκοινωνιακή διασύνδεση με τα υπόλοιπα νησιά και τη Σύρο θα αποτελούσε παράγοντα ανάπτυξης για όλες τις Κυκλάδες. Για παράδειγμα, η εύκολη διασύνδεση Σύρου - Άνδρου θα εξυπηρετούσε και τα δυο νησιά γιατί θα παρεχόταν η δυνατότητα σε μια τάξη επισκεπτών της Άνδρου που επιθυμούν να "παίξουν" στο καζίνο να επισκεφτούν τη Σύρο μονοήμερα και να επιστρέψουν κατόπιν στην Άνδρο.

Το ίδιο βέβαια ισχύει και με επισκέπτες άλλων νησιών που επιθυμούν στις διακοπές τους να συνδυάσουν πολιτιστικό τουρισμό (η Άνδρος δραστηριοποιείται σε αυτόν το τομέα με διεθνούς αναγνώρισης δρώμενα) και άλλου είδους παροχές.

Η σωστή και γρήγορη διασύνδεση με τα υπόλοιπα νησιά και κυρίως με την πρωτεύουσα των Κυκλάδων, τη Σύρο, θα διευκόλυνε επίσης το μόνιμο πληθυσμό του νησιού, που λόγω έλλειψης τεχνικών και υγειονομικών υπηρεσιών στην Άνδρο, «ταλαιπωρείται για την απλή έκδοση μιας άδειας» επισημαίνει ο κύριος Βάμβουκας.

Η επιμόρφωση και η κατάρτιση των ανθρώπων που επιδίδονται σε τα τουριστικά επαγγέλματα είναι απαραίτητο και σημαντικό βήμα προς την

τουριστική αναβάθμιση του νησιού. Η ποιότητα στις παρεχόμενες υπηρεσίες είναι καθοριστικός παράγοντας σταθερής ανάπτυξης και βεβαίως στενά συνδεδεμένη με το κόστος και τη διαμόρφωση των τιμών. Φαινόμενα «κερδοσκοπίας» δυστυχώς εμφανίζονται σε όλες τις Κυκλάδες αν όμως υποστηριχθούν δυναμικά ενέργειες κατάρτισης και επιμόρφωσης πάνω στην τουριστική βιομηχανία με επίκεντρο την ποιότητα στις υπηρεσίες, η Άνδρος θα αποτελέσει τουριστικό «παράδεισο» για τους επισκέπτες.

Το ίδιο ισχύει και με άλλους οικονομικούς τομείς όπως είναι ο πρωτογενής τομέας που χρίζει υποστήριξης για να αξιοποιηθούν τα ανταγωνιστικά του πλεονεκτήματα (για παράδειγμα το κρέας της Άνδρου θεωρείται «σήμα κατατεθέν» της ποιότητας και της νοστιμιάς.

Θα πρέπει λοιπόν να δρομολογηθούν οι κατάλληλες ενέργειες για την ανάπτυξη της γεωργίας και κτηνοτροφίας όπως τυποποίηση προϊόντων, βιολογικές καλλιέργειες και οργανωμένα δίκτυα προβολής και διάθεσης προϊόντων

Το νησί της Άνδρου χρήζει αναπτυξιακών παρεμβάσεων όσον αφορά την υποδομή. Αναγκαία προϋπόθεση ανάπτυξης του νησιού εκτιμάται η υλοποίηση των παρακάτω έργων υποδομής όπως :

- Η εφαρμογή των οικιστικών σχεδίων
- Η επέκταση των δικτύων αποχέτευσης
- Η ύδρευση
- Οι επικοινωνίες

- Το λιμάνι και τα καταφύγια τουριστικών σκαφών

- Οδοποιία και νέα χάραξη επαρχιακού δρόμου, χωρίς να παραλειφθούν έργα υποδομής που πρέπει να γίνουν στον χώρο του αθλητισμού και αφορούν την κατασκευή κλειστών γυμναστηρίων.

Αν και έχουν γίνει κάποια σοβαρά βήματα για την εκσυγχρόνηση του νησιού και προσπάθειες διαφήμισης του, υπάρχουν ακόμα πολλά που πρέπει να γίνουν. Δυστυχώς οι προσπάθειες για την ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού εγκαταλείφθηκε πολύ νωρίς και ότι έργα είχαν γίνει δεν αξιοποιήθηκαν όπως έπρεπε με αποτέλεσμα να η ιδέα του εναλλακτικού τουρισμού να εγκαταλειφθεί.

• Τουριστική Υποδομή

Η τουριστική υποδομή είναι το ίδιο σημαντική με την τουριστική ανωδομή. Οι υποδομές του κάθε τουριστικού προορισμού μπορούν να κάνουν την διαμονή των τουριστών πιο εύκολη ή πιο δύσκολη. Κατ' αρχήν να τονίσουμε ότι με την έννοια τουριστική υποδομή εννοούμε το οδικό δίκτυο, την ύδρευση, τις συγκοινωνίες, ακτοπλοϊκές γραμμές, αεροπορικές συγκοινωνίες, ελικοδρόμια, δημόσια έργα κ.α.

Όσον αφορά την Άνδρο η τουριστική υποδομή που διαθέτει είναι ελάχιστη έως ανεπαρκής για τις τουριστικές ανάγκες του νησιού.

Αν και η Άνδρος είναι το δεύτερο σε έκταση νησί των Κυκλάδων η συγκοινωνία που ενώνει το νησί δεν είναι πολύ συχνή. Κατά τη διάρκεια του χειμώνα υπάρχουν δρομολόγια πολύ πρωί για να εξυπηρετούν τα παιδιά που πηγαίνουν λύκειο, Τ.Ε.Ε. στην πρωτεύουσα του νησιού και έπειτα τα δρομολόγια συντονίζονται με τις ώρες των ακτοπλοϊκών γραμμών. Η συγκοινωνία της Άνδρου περιορίζεται χειμώνα και καλοκαίρι να κάνει δρομολόγια στα 4 (Γαύριο, Μπατσι, Χώρα, Κόρθι) κεντρικά μέρη του νησιού. Για να μπορέσουμε να μιλήσουμε για εναλλακτικό τουρισμό στην Άνδρο τότε από τα πρώτα πράγματα που πρέπει να ρυθμιστούν είναι η συγκοινωνία του νησιού. Πως μπορούμε να μιλάμε για εναλλακτικό τουρισμό όταν ακόμα και τα χωριά του νησιού δεν είναι προσβάσιμα με τη συγκοινωνία.

Κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού από την άλλη τα δρομολόγια των λεωφορείων αυξάνονται σημαντικά και έτσι έχουμε τα λεωφορεία να φεύγουν σχεδόν κάθε ώρα, πάλι όμως για αυτούς τους 4 προορισμούς και μόνο.

Όμως ενώ υπάρχουν συχνά δρομολόγια κατά τη διάρκεια της ημέρας στο νησί, η συγκοινωνία σταματάει νωρίς το απόγευμα. Τα δρομολόγια δεν κρατάνε μέχρι το βράδυ που κρατάνε σε άλλα νησιά και έτσι όποιος δεν έχει μεταφορικό και θέλει να κάνει βόλτα στην πρωτεύουσα (Χώρα) αλλά μένει κοντά στο λιμάνι (Γαύριο), αν δεν έχει αυτοκίνητο τότε ή δεν θα πάει ή θα χρειαστεί να πληρώσει ταξί για να γυρίσει στο μέρος που μένει ή θα πρέπει να μείνει εκεί για το βράδυ και να γυρίσει το πρωί.

Εύκολα καταλαβαίνουμε ότι δεν έχουν όλοι οι τουρίστες τη δυνατότητα να το κάνουν αυτό και έτσι είτε μένουν στην πρωτεύουσα (Χώρα), η οποία είναι πιο οργανωμένη με περισσότερες εκδηλώσεις και όπως προαναφέραμε εκεί υπάρχουν και τα μουσεία του νησιού, είτε η επίσκεψη στην πρωτεύουσα περιορίζεται κατά τη διάρκεια της ημέρας.

Φυσικά υπάρχουν τουριστικά γραφεία που ενοικιάζουν αμάξια αλλά η Άνδρος είναι τόσο κοντά από την Αθήνα που οι περισσότεροι δεν παίρνουν αυτοκίνητο γιατί δεν είναι οικονομική λύση και από την άλλη έρχονται συνήθως για σαββατοκύριακο.

Το οδικό δίκτυο στην Άνδρο εξυπηρετεί και τους μόνιμους κατοίκους αλλά και τουρίστες και όμως δεν είναι όλοι οι δρόμοι ασφαλτοστρωμένοι. Μερικοί δρόμοι που οδηγούν σε διάφορα παλαιά μοναστήρια που λειτουργούν ακόμα και σήμερα είναι ακόμα χωματόδρομοι όπου το μεταφορικό μέσο που μπορεί να έχει πρόσβαση είναι ένα ψηλό οπωσδήποτε αμάξι.

Ο θρησκευτικός τουρισμός που θα μπορούσε να αναπτυχθεί (ήδη η Άνδρος έχει τρία μοναστήρια που λειτουργούν κανονικά) ουσιαστικά δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί αν πρώτα δεν φτιάχνονταν οι δρόμοι για να μπορούν να τα επισκέπτονται οι τουρίστες που ενδιαφέρονται.

Το ακτοπλοϊκό δίκτυο της Άνδρου από την άλλη είναι πολύ οργανωμένο κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού. Υπάρχουν βαπόρια πολύ συχνά για να μεταφέρουν τους τουρίστες πίσω στην κατοικία τους.

Το ότι η Άνδρος είναι νησί την κάνει δυσκολότερα προσβάσιμη κατά τη διάρκεια του χειμώνα. Ο φόβος των τουριστών που θέλουν να ταξιδέψουν την χειμερινή σεζόν είναι να μην «κλειστούν» σε νησί με απαγορευτικό λόγω καιρικών συνθηκών και αυτό το χειμώνα είναι συχνό φαινόμενο σε νησιά αν έχει κακοκαιρία.

Έτσι από τη μια υπάρχει αυτός ο φόβος που δεν λύνεται σαν πρόβλημα από την άλλη τα δρομολόγια του χειμώνα είναι πιο αραιωμένα σε σύγκριση με το καλοκαίρι. Αυτό γιατί το χειμώνα δεν υπάρχουν πολλά άτομα να μεταφέρουν και επίσης είναι η εποχή όπου τα καράβια δένουν για ένα χρονικό διάστημα για να κάνουν σερβίς.

Επίσης ένα άλλο πρόβλημα που συναντάται είναι ότι η πρόσβαση στην Άνδρο γίνεται μόνο από Ραφήνα και καθόλου από Πειραιά. Η Άνδρος είναι το μοναδικό νησί που δεν έχει πρόσβαση από Πειραιά.

Επίσης δεν έχει "επικοινωνία" με την πρωτεύουσα των Κυκλάδων που έχει σαν αποτέλεσμα να χρειάζεται να αλλάξεις καράβια για να πας στη Σύρο. Η Άνδρος ενώνεται μόνο με Τήνο και Μύκονο. Όμως και τα δυο αυτά νησιά έχουν πρόσβαση και από Ραφήνα και από Πειραιά, παρόλο που η Άνδρος είναι το πρώτο νησί που συναντάς πηγαίνοντας σε οποιοδήποτε νησί των Κυκλάδων.

Αυτό φυσικά δυσκολεύει και τους τουρίστες που θέλουν να πάνε σε δυο νησιά διακοπές όπου η Άνδρος σαν πρώτος προορισμός δεν βολεύει και σαν τελικός θα πρέπει να αλλάξουν δυο ακτοπλοϊκές γραμμές για να έρθουν που είναι πολλά περισσότερα έξοδα που συνήθως δεν είναι διατεθειμένοι να δώσουν.

Στην Άνδρο δεν λειτουργεί αεροδρόμιο ενώ υπάρχει ελικοδρόμιο λίγο πιο έξω από την πρωτεύουσα του νησιού, που βέβαια χρησιμοποιείται από αυτούς που μπορούν να ενοικιάσουν ελικόπτερο ή να έχουν για να έρθουν. Έτσι ουσιαστικά δεν υπάρχει αεροπορική πρόσβαση στο νησί.

Το λιμάνι της Άνδρου, ήταν για πολλά χρόνια μια μεγάλη χωματερή αφού δεν υπήρχε καμιά υποδομή για λιμάνι. Όμως με έργα που ξεκίνησαν περίπου το '97 το λιμάνι φτιάχτηκε και έγινε ένα σύγχρονο λιμάνι που έχει φιλοξενήσει ακόμα και κρουαζιερόπλοια από Κύπρο κατά καιρούς.

Ευτυχώς η Άνδρος δεν έχει πρόβλημα με ύδρευση αφού υπήρχε και εργοστάσιο εμφιάλωσης νερού που όμως έκλεισε (Σάριζα).

Όμως η Άνδρος είχε πρόβλημα με το αποχετευτικό σύστημα του νησιού όπου υπήρχε καλοκαίρι όπου η Άνδρος είχε πραγματικά πνιγεί από τις κατοσαρίδες.

Αλλά μεγαλύτερο πρόβλημα δημιουργήθηκε το καλοκαίρι του 2005 όπου από μια απόφαση αλλαγής χώρου της χωματερής στην Άνδρο το οποίο ήταν αρκετό να κόψει τη συγκοινωνία αλλά και το νησί στα δυο. Κι αυτό επειδή η απόφαση αυτή βγήκε μέσα στο καλοκαίρι και μάλιστα στην πιο σημαντική εποχή τον Αύγουστο όπου όλα τα νησιά δουλεύουν αυτό το μήνα. Έτσι οι κάτοικοι του χωριού στο οποίο θα μεταφερόταν η χωματερή και φυσικά δεν συμφωνούσαν έκαναν διαδήλωση κλείνοντας το χώρο της χωματερής με αποτέλεσμα να μην μαζεύονται τα σκουπίδια από τους κάδους και με τη ζέστη να υπάρχουν εστιές μολύνσεως σε όλο το νησί. Όμως πρόβλημα προκάλεσαν και στη συγκοινωνία αφού έκλεισαν τμήμα του δρόμου που ενώνει όλο το νησί (Σταυροπέδα). Οπότε όσοι ήθελαν εκείνες τις ημέρες να επισκεφτούν την πρωτεύουσα δεν μπορούσαν να περάσουν ενώ όσοι είχαν κλείσει δωμάτια εκείνη την εποχή στην πρωτεύουσα του νησιού είχαν πρόβλημα στο να φτάσουν στο προορισμό τους.

Τέτοιες καταστάσεις δεν είναι επιτρεψίμες σε ένα νησί σαν την Άνδρο αλλά και σε κανένα νησί που θεωρείται τουριστικό και θέλει να προσελκύει τουρίστες.

• ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΩΔΟΜΗ

Πριν αναφέρουμε των τουριστική ανώδομή της Άνδρου, θα πρέπει να ορίσουμε πρώτα τι εννοούμε με τον όρο τουριστική ανώδομή.

Ως τουριστική ανώδομή θα θεωρούμε όλα τα ξενοδοχεία, τουριστικά καταλύματα, αεροπορικές εταιρείες, ναυτιλιακές εταιρείες κ.α. που βοηθούν στη μετακίνηση των τουριστών – καταναλωτών και παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε αυτούς με σκοπό το κέρδος.

Όμως ας δούμε ποιες είναι οι μορφές τουριστικών επιχειρήσεων και τι είναι η τουριστική επιχείρηση.

Τουριστική επιχείρηση λέγεται η οικονομική μονάδα που δραστηριοποιείται στην παραγωγή, προώθηση και παροχή τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών, αξιοποιώντας τους παραγωγικούς συντελεστές, για την κάλυψη των αναγκών των τουριστών και την επίτευξη του καλύτερου δυνατού οικονομικού αποτελέσματος που θα προκύψει από την δραστηριότητα της.

Τα χαρακτηριστικά της τουριστικής επιχείρησης μπορούν να συνοψισθούν στα παρακάτω:

- Έχει σαν σκοπό την ικανοποίηση των τουριστικών αναγκών της υπάρχουσας τουριστικής αγοράς.

- Έχει συστηματοποιημένη δράση, δηλαδή ορθολογική εναρμόνιση των μέσων παραγωγής.

- Βασίζεται στις οικονομικές αρχές.

- Σαν οικονομική μονάδα επιδιώκει θετικό οικονομικό αποτέλεσμα.

- Αναλαμβάνει επιχειρηματικούς κινδύνους.

- Έχει αυτοτέλεια, δηλαδή λογίζεται ως νομικό πρόσωπο με δικά της περιουσιακά στοιχεία, έδρα, επωνυμία και ιδιαίτερη επιχειρηματική δράση.

Μετά τον ορισμό και τα χαρακτηριστικά της τουριστικής επιχείρησης θα παρουσιάσουμε τα τις διακρίσεις της και το ιδιαίτερο αντικείμενο της δράσης της.

Οι τουριστικές επιχειρήσεις διακρίνονται ανάλογα με:

1. Το φορέα τους σε:

-
- Ατομικές, με φορέα ένα φυσικό πρόσωπο.
 - Εταιρικές (Ο.Ε., Ε.Ε., Ε.Π.Ε., Α.Ε.), με φορέα περισσότερα του ενός φυσικού ή νομικού προσώπου ιδιωτικού ή δημόσιου δικαίου.
-

2. Το αντικείμενο δράσης σε:

-
- Παραγωγής τουριστικών υπηρεσιών και αγαθών. Οι τουριστικές επιχειρήσεις της μορφής αυτής παράγουν τα τουριστικά αγαθά και τις υπηρεσίες και να καταναλωθούν από τους τουρίστες. Τέτοιες επιχειρήσεις είναι τα ξενοδοχεία, οι οργανωτές ταξιδιών, τα εστιατόρια, οι βιοτεχνίες ή βιομηχανίες παραγωγής ειδών ταξιδιού, ενθυμίων και τουριστικών εντύπων κ.α.
 - Διάθεσης τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών. Κύρια δράση των επιχειρήσεων αυτών είναι η εμπορία των τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών όπως τα καταστήματα τουριστικών ειδών, τουριστικά γραφεία, γραφεία ενοικιάσεως αυτοκινήτων κ.α.
 -
-

3. Ικανοποίησης τουριστικών αναγκών σε:

-
- Επιχειρήσεις μεταφοράς. Είναι επιχειρήσεις κρατικές, ιδιωτικές ή μικτές που με τα μεταφορικά μέσα που διαθέτουν εξυπηρετούν την τουριστική μετακίνηση. Αεροπορικές και ακτοπλοϊκές εταιρείες, σιδηροδρομικοί οργανισμοί, λεωφορεία τουριστικών γραφείων και επιχειρήσεις λεωφορειούχων (Κ.Τ.Ε.Λ.) ανήκουν στη μορφή αυτή.
 - Επιχειρήσεις διαμονής. Αντικείμενο των επιχειρήσεων αυτών είναι η κάλυψη της ανάγκης της στέγασης (διανυκτέρευσης) των ταξιδιωτών. Τα ξενοδοχεία, οι ξενώνες, τα ενοικιαζόμενα

δωμάτια και διαμερίσματα και οι οργανωμένες κατασκηνώσεις προσφέρονται για την ικανοποίηση της ανάγκης της διανυκτέρευσης.

- Επιχειρήσεις εστίασης. Οι επιχειρήσεις αυτές ικανοποιούν την ανάγκη της διατροφής. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν τα εστιατόρια, ταβέρνες, τα φαστ-φουντ, οι καντίνες και τα διάφορα μπαρ.
- Επιχειρήσεις προσφοράς ψυχαγωγίας. Πάσης φύσεως κέντρα διασκέδασης, καζίνο, θέατρα, κινηματογράφοι, χώροι πολιτισμικών εκδηλώσεων ανήκουν στην κατηγορία αυτή και ικανοποιούν την ανάγκη της διασκέδασης των τουριστών.
- Επιχειρήσεις αποκατάστασης της υγείας. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν οι επιχειρήσεις εκμετάλλευσης των ιαματικών πηγών και λουτρών.
- Επιχειρήσεις εξειδικευμένων υπηρεσιών. Οι επιχειρήσεις αυτές διαθέτουν εξειδικευμένο προσωπικό και τεχνική υποστήριξη και προσφέρουν υπηρεσίες όπως ξενάγηση, διευκόλυνση της προσπέλασης (οδηγοί π.χ. ορειβάσις) και πληροφορίες μέσω της χρήσης ηλεκτρονικών μέσων.
- 4. Το μέγεθος σε:
- Μικρές τουριστικές επιχειρήσεις. Συνήθως οι επιχειρήσεις αυτές είναι ατομικές ή οικογενειακές με μικρό κεφάλαιο και μικρό κύκλο εργασιών.
- Μεσαίες τουριστικές επιχειρήσεις. Χαρακτηρίζονται συνήθως οι επιχειρήσεις με μέτριο κύκλο εργασιών, που απασχολούν μικρό αριθμό εργαζομένων και έχουν μορφή Ο.Ε. ή Ε.Ε. και ορισμένες φορές Ε.Π.Ε.
- Μεγάλες τουριστικές επιχειρήσεις. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν κύρια Α.Ε. με πολλά επενδυμένα κεφάλαια, μεγάλο αριθμό απασχολούμενων και πολύ μεγάλο κύκλο εργασιών.
- Πολύ μεγάλες (υπερμεγέθεις) τουριστικές επιχειρήσεις. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν οι αλυσίδες μεγάλων τουριστικών επιχειρήσεων σε εθνικό ή διεθνές επίπεδο με κάθετη ή οριζόντια οργάνωση και επιχειρηματική δράση.

5. Με την πολλαπλότητα της δράσης σε:

Απλής δράσης. Είναι οι επιχειρήσεις που έχουν μοναδικό αντικείμενο δράσης την ικανοποίηση μόνο μιας τουριστικής ανάγκης, όπως τα εστιατόρια, τη διατροφή.

Πολλαπλής δράσης. Δηλαδή επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται για την ικανοποίηση περισσότερων τουριστικών αναγκών, όπως ένα ξενοδοχείο που εκτός από τη δραστηριότητα στην ικανοποίηση

της ανάγκης της διανυκτέρευσης, ικανοποιεί και τις ανάγκες της εστίασης, της διασκέδασης και της άθλησης.

Οι τουριστικές επιχειρήσεις τα τελευταία χρόνια έχουν επιδοθεί σε έναν αγώνα διατήρησης των μεριδίων που έχουν στην αγορά καθώς επίσης και σε μια προσπάθεια για την αύξηση τους. Με νέα επιχειρηματικά σχέδια και στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας, οι τουριστικές επιχειρήσεις ακολουθούν το ρεύμα της εποχής, που δεν είναι άλλο από τη δημιουργία πολύ μεγάλων εταιρειών που προέρχονται συνήθως από οριζόντιες ή κάθετες συνενώσεις ομοειδών ή συμπληρωματικών εταιρειών με σκοπό τη μείωση των λειτουργικών τους εξόδων και την κυριαρχία τους στην τουριστική αγορά.

Οι τάσεις αυτές δημιουργούν τουριστικές επιχειρήσεις κολοσσούς, που στην κατεύθυνση αυτή της οδήγησε κύρια η ιδιαιτερότητα του τουριστικού αγαθού. Βασικά όμως σαν παράγοντες που οδήγησαν τις τουριστικές επιχειρήσεις σε συνενώσεις μπορούμε να αναφέρουμε τους παρακάτω:
Η ευαισθησία της τουριστικής παραγωγικής διαδικασίας έναντι της οικονομικής ύφεσης, των εποχιακών διακυμάνσεων και των διαφόρων τυχαίων γεγονότων, εσωγενούς ή εξωγενούς χαρακτήρα.

-
- Η αδυναμία αποθήκευσης των τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών που παράγουν και προσφέρουν.
 - Η υποχρέωση να αντιμετωπίζουν, ιδιαίτερα οι τουριστικές επιχειρήσεις εποχιακής λειτουργίας, τα ετήσια σταθερά τους έξοδα σε σχέση με τα χρονικά περιορισμένα έσοδά τους.
 - Η ανελαστικότητα της τουριστικής προσφοράς, βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα, έναντι μιας ελαστικής τουριστικής ζήτησης.
 - Η συμπεριφορά του καταναλωτικού κοινού, των τουριστών, λόγω της ποσοτικής και η ποιοτικής προσφοράς και των τιμών των διαφόρων τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών.
 - Η υποκατάσταση της τουριστικής ανάγκης των υποψήφιων καταναλωτών με κάποιες άλλες, που έχει ως συνέπεια τη μείωση της τουριστικής κατανάλωσης.

Οι παραπάνω παράγοντες όπως διαπιστώνεται είναι ικανοί να δημιουργήσουν το κατάλληλο κλίμα για συνενώσεις, συγχωνεύσεις και απορροφήσεις τουριστικών επιχειρήσεων.

Ανεξάρτητα από το αν η συνένωση είναι οριζοντίου ή κάθετου χαρακτήρα, οι επιπτώσεις στη νέα δημιουργούμενη επιχείρηση προσδιορίζονται στις παρακάτω:

-
- Επίτευξη οικονομιών μεγάλης έκτασης,
 - Καλύτερη αξιοποίηση του τουριστικού παραγωγικού και εργατικού δυναμικού, με ανάλογη αύξηση της παραγωγικότητας,
 - Καλύτεροι όροι αγοράς των συντελεστών της παραγωγής,
 - Μείωση του λειτουργικού και παραγωγικού κόστους,
 - Εφαρμογή καινούργιας τεχνολογίας,
 - Δυνατότητα καλύτερης τιμολογιακής πολιτικής,
 - Δυνατότητα ευκολότερης διείσδυσης και επέκτασης στην τουριστική αγορά και ο εξουσιασμός του μαζικού τουρισμού,
 - Ελαχιστοποίηση του ανταγωνισμού,
 - Ανάπτυξη μονοπωλιακών τάσεων.

Και αφού αναλύσαμε τις μορφές τουριστικών επιχειρήσεων και τις κατηγοριοποιήσαμε ανάλογα με το φορέα τους, το αντικείμενο δράσης τους, την ικανοποίηση των τουριστικών αναγκών, το μέγεθος τους και τέλος με την πολλαπλότητα της δράσης τους. Μας μένει να μιλήσουμε για το ποιες είναι οι βασικές τουριστικές επιχειρήσεις.

Στις βασικές τουριστικές επιχειρήσεις ανήκουν τα τουριστικά καταλύματα, οι ξενώνες νεότητας, οι εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής, τα τουριστικά γραφεία, τα γραφεία ενοικιάσεως αυτοκινήτων και τα τουριστικά καταστήματα.

1. Τουριστικά καταλύματα

Τουριστικά καταλύματα είναι οι τουριστικές επιχειρήσεις που υποδέχονται τουρίστες και παρέχουν σε αυτούς διαμονή και άλλες συναφείς προς τη διαμονή υπηρεσίες, όπως εστίαση, ψυχαγωγία, αναψυχή, άθληση και διακρίνονται, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην απόφαση 530992/1987 του Γενικού γραμματέα του Ε.Ο.Τ. με θέμα "τεχνικές προδιαγραφές τουριστικών εγκαταστάσεων" (Φ.Ε.Κ.557 Β'), ως εξής:

A. Κόρια ξενοδοχειακά καταλύματα:

-
- Ξενοδοχεία κλασσικού τύπου.
 - Ξενοδοχεία τύπου ΜΟΤΕΛ.
 - Ξενοδοχεία τύπου επιπλωμένων διαμερισμάτων.
 - Ξενοδοχεία κλασσικού τύπου και επιπλωμένων διαμερισμάτων.
- Ξενοδοχείο, με τη σημερινή του μορφή, χαρακτηρίζεται η επιχείρηση που δραστηριοποιείται στην προσφορά άνετης διαμονής στα διακινούμενα άτομα ικανοποιώντας την ανάγκη της διανυκτέρευσης. Τα χαρακτηριστικά του ξενοδοχείου είναι :
-

- Διαθέτει ειδικές κτιριακές εγκαταστάσεις.
- Διαθέτει ειδικό τεχνικό και μηχανολογικό εξοπλισμό.
- Διαθέτει ειδική επίπλωση και διακόσμηση.
- Προσφέρει το άυλο αγαθό της διανυκτέρευσης.
- Επιτελεί κοινωνικό λειτούργημα.
- Απαιτεί συνεχή εκσυγχρονισμό.
- Παρουσιάζει αδυναμία στην άμεση προσαρμογή της προσφοράς σε αυξημένη ζήτηση
- Παρουσιάζει μεταβλητότητα στο κόστος εκμετάλλευσης.
- Παρουσιάζει ακαμψία τιμών προς τα άνω σε μικρό χρονικό διάστημα (ένα έτος).

Τα παραπάνω χαρακτηριστικά δίνουν την ιδιαιτερότητα της ξενοδοχειακής επιχείρησης σε σχέση με άλλες επιχειρήσεις αλλά ταυτόχρονα δίνουν και μια ξεχωριστή ιδιότητα στην επιχειρηματική της δράση.

Τα ξενοδοχεία διακρίνονται :

Ανάλογα με το φορέα τους σε :

Ατομικά, δηλαδή η ξενοδοχειακή επιχείρηση ανήκει σε ένα φυσικό πρόσωπο και η δυναμικότητα του συνήθως είναι μικρή.

- Εταιρικά, δηλαδή η ξενοδοχειακή επιχείρηση έχει τη μορφή των γνωστών εταιρειών που τις απαρτίζουν περισσότερα του ενός φυσικά ή νομικά πρόσωπα.

2. *Ανάλογα με την κατηγορία τους σε :*

- Υπερπολυτελείας
 - Πολυτελείας
 - Α, Β, Γ, Δ, Ε κατηγορίας
-

Σήμερα ο τρόπος κατάταξης των ξενοδοχείων σε κατηγορία συνοδεύεται και από την ύπαρξη των αστέρων (από ένα έως πέντε), που τοποθετούνται δίπλα στην κατηγορία υποδηλώνοντας τις εξυπηρετήσεις που προσφέρει το ξενοδοχείο ανεξάρτητα από την κατηγορία. Πρόσφατα (Ιούλιος '99) δημιουργήθηκε ομάδα εργασίας εμπειρογνομόνων, στην οποία θα συμμετάσχουν και εξειδικευμένα στελέχη όλων των τουριστικών φορέων, που θα καταλήξει στην πρόταση για τις ελάχιστες προδιαγραφές που πρέπει να πληρούνται σε κάθε κατηγορία αστέρων.

3. *Ανάλογα με τον τόπο εγκατάστασης σε :*

- Ορεινά
 - Παραθαλάσσια
 - Αστικά
-

4. *Ανάλογα με το χρονικό διάστημα λειτουργίας τους σε :*

- Ετήσιας και συνεχούς λειτουργίας
 - Εποχιακής λειτουργίας ανεξαρτήτως εποχής του έτους
-

5. *Ανάλογα με τη σύνθεση της πελατείας τους σε :*

- Διερχόμενων πελατών με μικρές παραμονές
 - Πελατών διακοπών με μεγάλες παραμονές
 - Εμπορικά με πελάτες συνήθως εμπόρους ή εμπορικούς αντιπροσώπους με μικρές ή μεγάλες παραμονές.
-

Εκτός από τις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις που προσφέρουν το άυλο αγαθό της διανυκτέρευσης, υπάρχουν και άλλες μορφές επιχειρήσεων που μπορούμε να τις χαρακτηρίσουμε σαν παραλλαγές των ξενοδοχείων. Με έναν όρο, κάθε επιχείρηση που προσφέρεται για διανυκτέρευση, χαρακτηρίζεται σαν τουριστική επιχείρηση διαμονής.

Οι παραλλαγές των ξενοδοχείων είναι :

- Τα Motels, σύντμηση των λέξεων motor και hotel
 - Τα Matels, σύντμηση των λέξεων marina και hotel
 - Τα Botels, σύντμηση των λέξεων boat και hotel
-

B. Μη κύρια ξενοδοχειακά καταλύματα :

- A. Χώροι οργανωμένης κατασκήνωσης με ή χωρίς οικίσκους
- B. Τουριστικές επιπλωμένες επαύλεις ή κατοικίες
- Γ. Ενοικιαζόμενα δωμάτια σε συγκρότημα μέχρι 10 δωματίων
- Δ. Ενοικιαζόμενα επιπλωμένα διαμερίσματα

Οι ξενώνες που λειτουργούσαν μέχρι τώρα με το χαρακτηρισμό αυτό εφεξής θα κατατάσσονται σε αντίστοιχες κατηγορίες ξενοδοχείων κλασσικού τύπου. Τα καταλύματα τύπου ενοικιαζομένων δωματίων θα κατατάσσονται σύμφωνα με τα νέα δεδομένα σε κατηγορίες οι οποίες θα διαβαθμίζονται όπως τα ξενοδοχεία αλλά αντί με αστέρια θα χαρακτηρίζονται με «κλειδιά».

2. Ξενώνες Νεότητας

Ξενώνες νεότητας είναι καταλύματα που ανήκουν σε νομικά πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και διαθέτουν χώρους και εγκαταστάσεις υποδοχής και διαμονής ή και εστίασης προσώπων νεαρής ηλικίας εφοδιασμένων με ειδική κάρτα που εκδίδουν ενώσεις ή σωματεία, μέλη Διεθνών Ομοσπονδιών Νεότητας. Οι ξενώνες νεότητας υπάγονται στην εποπτεία του Ε.Ο.Τ.

3. Εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής

Κάθε μορφή τουρισμού, όπως ο συνεδριακός, ο αγροτικός, ο πολιτιστικός, ο θεραπευτικός ή άλλοι, υπάγεται στην αρμοδιότητα του Ε.Ο.Τ. Οι εγκαταστάσεις για συνεδριακά κέντρα, χιονοδρομικά κέντρα, κέντρα ιππικού τουρισμού, αεροθεραπευτήρια και υδροθεραπευτήρια, οι συνοδευτικές αυτών εγκαταστάσεις, όπως καταλύματα, χώροι άθλησης τουριστικών εγκαταστάσεων, μεθοριακοί σταθμοί, κέντρα εστίασης και αναψυχής, ως και εγκαταστάσεις οποιασδήποτε μορφής καθώς και γραφεία εκμετάλλευσης σκαφών αναψυχής υπάγονται στην εποπτεία του Ε.Ο.Τ.

Για την κατασκευή πάσης φύσεως χερσαίων κτιριακών και λοιπών εγκαταστάσεων, που απαιτούνται για τη δημιουργία, λειτουργία, τουριστική ανάπτυξη, αξιοποίηση και οικονομική βιωσιμότητα των ανωτέρω εγκαταστάσεων, εφαρμόζονται οι σχετικές κατά το νόμο διατάξεις, η δε προβλεπόμενη παραχώρηση στον Ε.Ο.Τ. διενεργείται δια κοινής αποφάσεως των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Γεωργίας.

4. Γραφεία ενοικιάσεως αυτοκινήτων

Γραφεία ενοικιάσεως αυτοκινήτων είναι επιχειρήσεις ολικής μίσθωσης, ιδιωτικής χρήσης αυτοκινήτων. Οι ανωτέρω επιχειρήσεις εντάσσονται κατά το νόμο στις τουριστικές επιχειρήσεις.

5. Τουριστικά γραφεία

Τουριστικό γραφείο είναι η επιχείρηση που δραστηριοποιείται για να προσφέρει τουριστικές διευκολύνσεις όπως εξασφάλιση θέσεων σε μεταφορικά μέσα, σε επιχειρήσεις διαμονής, διατροφής, ψυχαγωγίας, ξενάγηση, έκδοση εισιτηρίων σε αθλητικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, οργάνωση ταξιδιών και την προσφορά πάσης φύσεως τουριστικών πληροφοριών σε κάθε ενδιαφερόμενο τόσο στην ημεδαπή όσο και στην αλλοδαπή έναντι αμοιβής.

Τα τουριστικά γραφεία ή πρακτορεία διακρίνονται σε δυο βασικές κατηγορίες με τις χωροταξικές δυνατότητες που έχουν για να ασκήσουν τις δραστηριότητές τους και είναι :

A. Τα τουριστικά γραφεία εσωτερικού τουρισμού με δραστηριότητες στα όρια της επικράτειας που έχουν την έδρα τους και,

Β. Τα τουριστικά γραφεία γενικού τουρισμού με δραστηριότητες και μέσα και έξω από τα όρια της επικράτειας που έχουν την έδρα τους.

Η πολυπλοκότητα των τουριστικών αναγκών της σημερινής εποχής, σε συνδυασμό με την ανυπαρξία ελεύθερου χρόνου για προετοιμασία των διαφόρων τουριστικών μετακινήσεων από τους ιδιώτες έχει φέρει το τουριστικό γραφείο σε τέτοια θέση που η ύπαρξή του θεωρείται απαραίτητη στην όλη τουριστική διαδικασία και η συμβολή του στην τουριστική ανάπτυξη σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, πολύτιμη.

Στην Άνδρο λειτουργούν τα ξενοδοχεία κλασσικού τύπου και τα ξενοδοχεία τύπου επιπλωμένων διαμερισμάτων καθώς υπάρχουν ακόμα και μερικά ξενοδοχεία τύπου ΜΟΤΕΛ.

Στην Άνδρο δεν λειτουργούν μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες πολυτελείας ή υπερπολυτελείας λόγω του ότι αν και ο τουρισμός που προσελκύει προσφέρεται για τέτοιου είδους επιχειρήσεις το πρόβλημα της εποχικότητας είναι πολύ μεγάλο στο νησί. Η Άνδρος δουλεύει μόνο τους καλοκαιρινούς μήνες και έτσι μια τέτοια επιχείρηση είναι δύσκολο να επιβιώσει και να ανταπεξέλθει στα έξοδα που χρειάζονται για να συντηρηθεί.

Αν και όπως προαναφέρθηκε είχαν γίνει κάποια βήματα για υποδομές εναλλακτικού τουρισμού αυτά δεν συντηρήθηκαν και δεν αξιοποιήθηκαν όπως έπρεπε με αποτέλεσμα πλέον να έχουν ξεχαστεί.

Η ανάγκη εκσυγχρονισμού του νησιού είναι μεγάλη για να υπάρχει το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και να αυξηθεί η προσέλκυση τουριστών στο νησί.

Η Άνδρος επίσης έχει πολλές επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών όπως καφετέριες, καφενεία, ταβέρνες, μπαρ, γραφεία ενοικιάσεως αυτοκινήτων, τουριστικά γραφεία. Πολλά από αυτά λόγω του προβλήματος της εποχικότητας που αντιμετωπίζουν ανοίγουν μόνο τους καλοκαιρινούς μήνες ενώ το χειμώνα παραμένουν κλειστά γιατί είναι πολλά και δεν δουλεύουν με τους ντόπιους. Έτσι αυτοί που έχουν τέτοιες επιχειρήσεις το χειμώνα πολλοί από αυτούς μένουν μόνιμα στο νησί αλλά έχουν και άλλη δουλειά και ανοίγουν δεύτερη επιχείρηση μόνο για τους καλοκαιρινούς μήνες.

Έτσι έχοντας μια τέτοια δουλειά μόνο για τους καλοκαιρινούς μήνες δεν υπάρχει ενδιαφέρον για καλύτερη παροχή υπηρεσιών και αύξηση του τουρισμού. Βέβαια τέτοια φαινόμενα δεν υπάρχουν μόνο σε αυτούς που έχουν επιχειρήσεις τύπου καφετέριας αλλά και σε άλλους που είναι ιδιοκτήτες ενοικιαζόμενων δωματίων αλλά λόγω του ότι δεν υπάρχει χειμερινός τουρισμός έχουν διαφορετική δουλειά έξω από το νησί και μένουν μόνιμα εκεί.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΤΗ

ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- **ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ**

Εναλλακτικές μορφές τουρισμού

Οι εναλλακτικές ή ειδικές ή ήπιες μορφές τουρισμού είναι αυτές στις οποίες στηρίζουν οι αρμόδιοι τη μεγάλη επανάσταση στον τουρισμό και προσπαθούν να τις περάσουν στο τουριστικό καταναλωτικό κοινό ώστε να επιτευχθεί μια συνεχής ροή τουριστών στις τουριστικές περιοχές με όλες τις θετικές συνέπειες της και ίσως απεμπλακεί ένα μεγάλο μέρος της πελατείας της κλασσικής μορφής τουρισμού, και απαλώνει το μεγάλο πρόβλημα της εποχικότητας. Κύριο χαρακτηριστικό των εναλλακτικών μορφών τουρισμού είναι η αντίθεση τους προς το κλασσικό τουρισμό και ο κύριος στόχος τους η διαφύλαξη του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και η ανάπτυξη νέων θεματικών τρόπων προσέλκυσης τουριστών και δημιουργία καινούριων τουριστικών πόλων και αντίστοιχων τουριστικών ρευμάτων.

Πρόγραμμα ανάπτυξης του συνόλου των μορφών αυτών δεν υπάρχει σε καμία χώρα ώστε να λειτουργήσει πιλοτικά και για τις υπόλοιπες. Ο προγραμματισμός ξεκινά συνήθως από το τοπικό επίπεδο και συνήθως από ιδιωτικές εταιρίες που προσπαθούν να επιμηκύνουν την τουριστική περίοδο και λειτουργεί σε συμπλήρωμα του μαζικού τουρισμού των διακοπών. Σε πολλές περιπτώσεις οι μορφές αυτές μπορούν ανάλογα με την προώθηση τους και τα ενδιαφέροντα των πελατών να μετατραπούν σε μαζικής μορφής τουρισμό. Οι χώρες που στήριζαν την τουριστική τους ανάπτυξη στα πρότυπα του μαζικού τουρισμού άργησαν να αναπτύξουν τις εναλλακτικές μορφές. Σε αυτές τις χώρες η ανάπτυξη των ειδικών μορφών συνδέθηκε με τον κορεσμό της κλασσικής μαζικής μορφής του τουρισμού και την επίπτωση του στην υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος και της αρνητικής επιρροής στις τοπικές κοινωνίες.

Στην Ελλάδα, γενικότερα, οι ειδικές μορφές τουρισμού άρχισαν να γίνονται αντικείμενο μελέτης στα μέσα της δεκαετίας του '70. Αποτέλεσμα αυτής της μελέτης ήταν ένα πρόγραμμα ανάπτυξης για ορισμένες μορφές που επιλέχτηκαν σύμφωνα με τις κοινωνικές και οικονομικές ανάγκες της εποχής.

Στη χώρα μας οι μορφές αυτές διακρίνονται σε : α) ειδικές μορφές που έχουν παράδοση παρουσίας αιώνων όπως πολιτιστικός και θρησκευτικός τουρισμός λόγω του πολιτιστικού και ιστορικού πλούτου της χώρας και β) ειδικές μορφές που λειτουργούν σα συμπλήρωμα του κλασσικού μαζικού τουρισμού όπως ο θαλάσσιος και ο υπαίθριος τουρισμός. Σε χώρες που ο τουρισμός δεν αποτελεί κυρίαρχο παραγωγικό τομέα, οι ειδικές μορφές τουρισμού έχουν αναπτυχθεί αρκετά και ορισμένες χώρες διατηρούν και κάποια παράδοση.

Στη συνέχεια θα προσπαθήσουμε να θέσουμε τις κατάλληλες προϋποθέσεις και τα κατάλληλα κριτήρια που θα πρέπει να υπάρχουν για την οριοθέτηση των ειδικών ή εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Πάντως βασικοί στόχοι για την ανάπτυξη τους είναι η προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, η βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών και η ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον, καθώς επίσης και η δημιουργία των κατάλληλων υποδομών και ανωδομών που θα καλύπτουν τις ανάγκες των τουριστών που θα επιλέγουν τις μορφές αυτές.

Ως απαραίτητες προϋποθέσεις μπορούμε να αναφέρουμε τις παρακάτω:

- Η ειδική μορφή να έχει τη δυνατότητα να συμπληρώνει τη κλασική μορφή καλύπτοντας έτσι τα ειδικά ενδιαφέροντα του τουρίστα με σκοπό την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου.
- Τα ιδιαίτερα φυσικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά και οι τοπικές ιδιομορφίες της εκάστοτε περιοχής, που εφαρμόζοντας το κατάλληλο πρόγραμμα να αναπτύσσεται η κατάλληλη ειδική μορφή, όπως για παράδειγμα οικοτουρισμός, πολιτιστικός, θρησκευτικός, αθλητικός κ.α.
- Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δίνεται στην δυνατότητα συνδυασμένων ειδικών μορφών.
- Νομοθετικό πλαίσιο.
- Εθνικό πρόγραμμα τουριστικής ανάπτυξης. Το πρόγραμμα ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών πρέπει να εντάσσεται στο γενικότερο πρόγραμμα τουριστικής ανάπτυξης μιας χώρας που σημαίνει ότι οι στόχοι της γενικότερης τουριστικής πολιτικής πρέπει να καλύπτουν και τους στόχους των εναλλακτικών μορφών τουρισμού.
- Πληροφόρηση επενδυτών για τα πλεονεκτήματα που παρουσιάζει μια τέτοια επένδυση δίνοντας έμφαση στην αλλαγή που παρουσιάζει η ζήτηση τα τελευταία χρόνια.
- Εκπαίδευση. Σημαντική προϋπόθεση για κάθε πετυχημένη προσπάθεια που ειδικά στον τουρισμό η εκπαίδευση θεωρείται πλέον απαραίτητη για να εξασφαλιστεί καλύτερη αποτελεσματικότητα με στόχο την καλύτερη ανάπτυξη που να διαφυλάσσει το βασικό θύλακα, το περιβάλλον για διάρκεια στην οικονομική ανάπτυξη μέσω του τουρισμού.
- Η ενημέρωση όλων των φορέων που εμπλέκονται στην τουριστική παραγωγική διαδικασία είναι αναγκαία. Όσον

αφορά τον ιδιωτικό φορέα χρήσιμη είναι η πληροφόρηση του για την αμοιβαία σχέση της περιβαλλοντικής προστασίας και οικονομικής ανάπτυξης και την αναπόφευκτη αλλαγή που παρουσιάζει η τουριστική ζήτηση.

Στη συνέχεια θα παρουσιάσουμε τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού που υπάρχουν και έχουν αναπτυχθεί ή συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις για ανάπτυξη.

Φυσιολατρικός τουρισμός ή φυσιογνωστικός τουρισμός

Ο τουρισμός της μορφής αυτής έχει σα σκοπό την απόλαυση και τη γνώση της φύσης με απώτερο όφελος τη ψυχική και φυσική ευεξία του ατόμου από τις καλύτερες συνθήκες ζωής κοντά στο φυσικό περιβάλλον μακριά από την καθημερινότητα των αστικών κέντρων και την επιβάρυνση του περιβάλλοντός τους. Η φύση επειδή διαφέρει ανάλογα με τις εποχές του έτους δίνει τη δυνατότητα για πολλαπλές επισκέψεις και ιδιαίτερα σε περιόδους εκτός αιχμής, με αποτέλεσμα την τουριστική ενίσχυση συγκεκριμένων περιοχών. Τη μορφή αυτή προτιμούν κύρια άτομα με κλίση προς τη φυσική ζωή και άτομα που έχουν επιστημονικά ενδιαφέροντα. Επομένως, η προσπάθεια για προσέλκυση τουριστών της κατηγορίας αυτής θα πρέπει να είναι τέτοια ώστε να τονίζονται τα θετικά της συμμετοχής σε αυτή τη μορφή τουριστικής μετακίνησης και το κόστος να προσαρμόζεται ανάλογα με την υποψήφια πελατεία.

Μορφωτικός ή γνωστικός τουρισμός

Η μορφή αυτή του τουρισμού έχει σα σκοπό να δώσει τη δυνατότητα στον τουρίστα να αποκτήσει ή να εμπλουτίσει τις γνώσεις του που θα προέλθουν από το χώρο του πνεύματος, της επιστήμης και της τεχνικής της περιοχής που επισκέπτεται όχι όμως σαν τακτικός ακροατής αλλά από την επικοινωνία του με φορείς και μεμονωμένους ανθρώπους της περιοχής. Η μορφή αυτή απευθύνεται σε άτομα που έχουν την πρόθεση για τέτοιου είδους ενασχόληση κατά την μετάβαση τους σε μια άλλη περιοχή ή χώρα.

Θρησκευτικός τουρισμός

Ο θρησκευτικός τουρισμός είναι γνωστός από τα πανάρχαια χρόνια με μετακινήσεις που γινόταν για επίσκεψη σε ιερούς χώρους ή για συμμετοχή για διάφορες θρησκευτικές εκδηλώσεις. Στη σημερινή εποχή υπάρχει μεγάλη ζήτηση της μορφής αυτής από τη στιγμή που σε κάθε θρησκεία υπάρχουν ιεροί χώροι και γίνονται ποικίλες θρησκευτικές εκδηλώσεις.

Ο κάθε θρησκευόμενος κάνει θρησκευτικό τουρισμό για λόγους λατρείας, για να λάβει μέρος σε ειδικές θρησκευτικές τελετές ή να εκπληρώσει κάποια εσωτερική επιθυμία του, ένα τάμα του.

Στην ορθόδοξη εκκλησία από τα απλά θρησκευτικά πανηγύρια μέχρι την επίσκεψη στους Άγιους Τόπους έχουμε μεγάλη συμμετοχή πιστών που ταξιδεύουν για περισσότερες από μια φορά προς τους ίδιους προορισμούς. Η αξιοποίηση των ιερών χώρων χωρίς να γίνει «βιομηχανοποίηση» αποτελεί τεράστιο τουριστικό κεφάλαιο και είναι σοβαρός λόγος προσέλκυσης μεγάλου αριθμού τουριστών. Για το σκοπό αυτό ειδικεύονται πολλά τουριστικά γραφεία που αποκλειστικά διακινούν πιστούς στους τουριστικούς προορισμούς σε προσιτές τιμές και η διάρκεια των μετακινήσεων αυτών είναι συνήθως έως τρεις ημέρες.

Αθλητικός τουρισμός

Ο αθλητικός τουρισμός είναι ο τουρισμός που έχει σα σκοπό την παρακολούθηση αθλητικών αγώνων ή τη συμμετοχή, επαγγελματική ή ερασιτεχνική σε αθλητικές δραστηριότητες.

Άλλη μια μορφή τουρισμού που είναι γνωστή από την αρχαιότητα και δη από τον ελληνικό χώρο όπου διεξαγόταν πάρα πολλοί αθλητικοί αγώνες, με κορυφαίους τους Ολυμπιακούς αγώνες οι εξακολουθούν και στη εποχή μας να είναι η πρώτη αθλητική εκδήλωση στον κόσμο. Ο αθλητισμός προσελκύει μεγαλύτερη μάζα ανθρώπων σε όλο του το φάσμα, από τους μικρότερους αγώνες μέχρι τα κορυφαία αθλητικά γεγονότα ανά την υφήλιο. Οι αθλητικές εκδηλώσεις σε πολλές χώρες έχουν λάβει την μορφή της show bussines με πολλά κέρδη για τις εταιρείες που αναλαμβάνουν τη διοργάνωση τους. Είναι γνωστές «οι μάχες» που δίνονται για την ανάληψη μεγάλων αθλητικών γεγονότων με τη συμμετοχή των αθλητικών αλλά και των πολιτικών παραγόντων που φθάνουν και μέχρι τα υψηλά κυβερνητικά κλιμάκια. Τα οφέλη είναι πολύ μεγάλα και πέρα από τα ευκόλως εννοούμενα οικονομικά υπάρχουν και άλλα όπως πολιτικά, εθνικά και πολιτιστικά. Η υποδομή σε αθλητικές εγκαταστάσεις άρχισε τα τελευταία χρόνια να δημιουργείται και στις τουριστικές επιχειρήσεις διαμονής για να μπορούν οι πελάτες τους να αθλούνται, και παρουσιάζονται στην καμπάνια σε περιοίπτες θέσεις με σκοπό την προσέλκυση περισσότερων πελατών. Σε πολλές περιπτώσεις ιδιωτικοί φορείς ή και η ίδια η πολιτεία διοργανώνουν σε αθλητικά κέντρα ή τουριστικές μονάδες διαμονής αθλητικά camp στα πλαίσια ανάπτυξης του αθλητισμού. Τα παραπάνω συνηγορούν στο ότι ο αθλητικός τουρισμός παρουσιάζει μια δυναμική που οφείλεται στη μετακίνηση θεατών, αθλητών για

προετοιμασία σε καταλληλότερες κλιματολογικές συνθήκες μακριά από την έδρα τους σε συνδυασμό με την τουριστική απόλαυση.

Το πρόβλημα του αθλητικού τουρισμού συνίσταται στη μη συνεχή του εκδήλωση, γιατί εξαρτάται βασικά από τη δυνατότητα διοργάνωσης αθλητικών εκδηλώσεων και παράλληλα από την ύπαρξη κατάλληλης αθλητικής υποδομής και ανωδομής (αθλητικές εγκαταστάσεις). Αυτό φαίνεται πιο έντονα στις χαρακτηριζόμενες μικρές αθλητικές χώρες. Στην κατηγορία αυτή ανήκει και η χώρα μας.

Ένα από τα πλεονεκτήματα της χώρας μας για ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού είναι οι καλές κλιματολογικές συνθήκες και τελευταία η κατασκευή σύγχρονων αθλητικών εγκαταστάσεων που μπορούν να χρησιμοποιούνται για προετοιμασία πολλών αθλητών διαφόρων αθλημάτων. Επίσης θα πρέπει να βοηθήσουν η πολιτεία και οι ιδιωτικοί αθλητικοί και οικονομικοί παράγοντες.

Η ανάληψη των ολυμπιακών αγώνων του 2004 από την Αθήνα ήταν αποτέλεσμα της κοινής προσπάθειας πολιτείας και ιδιωτικής πρωτοβουλίας και θα αποτελέσει την απαρχή πολλών αθλητικών εκδηλώσεων πριν και μετά την διεξαγωγή τους με αποτέλεσμα να δει η χώρα μας οφέλη από τη μορφή αυτή του τουρισμού, που δε θα είναι όνο άμεσα οικονομικά αλλά θα λειτουργήσουν και θα λειτουργούν οι αγώνες σαν ένα καλό πρόγραμμα προβολής και προώθησης του ελληνικού τουρισμού.

Καλλιτεχνικός τουρισμός

Οι καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, κάθε μορφής, αποτελούν πόλο έλξης τουριστών με ειδικά ή όχι καλλιτεχνικά ενδιαφέροντα. Αποκλειστικός σκοπός της μετακίνησης του τουρίστα στη μορφή αυτή είναι η παρακολούθηση καλλιτεχνικών εκδηλώσεων ή να γνωρίσει από κοντά την τέχνη του τόπου τον οποίο επισκέπτεται.

Οι αρμόδιοι του τουρισμού ανάλογα με την υπάρχουσα υποδομή της περιοχής προβαίνουν στην οργάνωση κυρίως διαφόρων φεστιβάλ που έχουν σαν αντικείμενο το θέατρο τον κινηματογράφο, το τραγούδι και το χορό ή οργανώνουν εκθέσεις διαφόρων έργων τέχνης επιδιώκοντας την προσέλευση περισσότερων τουριστών τόσο κατά την περίοδο αιχμής πολύ δε περισσότερο εκτός αυτής. Στον Ελλαδικό χώρο γνωστά είναι τα φεστιβάλ Αθηνών, Επιδαύρου, Ολύμπου, Θεσσαλονίκης και Φιλλίπων.

Ιαματικός τουρισμός ή θερμαλισμός

Η υγεία, το πολυτιμότερο αγαθό του ανθρώπου, δημιούργησε μια νέα μορφή τουρισμού, γνωστή από αρχαιολόγων χρόνων, τον ιαματικό τουρισμό ή θερμαλισμό. Αυτό συνέβη με την αξιοποίηση των διαφόρων ιαματικών, θερμών κύρια, πηγών τα νερά των οποίων έχουν θεραπευτικές ιδιότητες. Οι χρήστες των ιαματικών πηγών είναι πάρα πολλοί, ιδιαίτερα τα άτομα της τρίτης ηλικίας, και η μορφή αυτή του τουρισμού προσπαθεί να καλύψει τις ανάγκες των ατόμων αυτών.

Στον Ελλαδικό χώρο η ύπαρξη πολλών ιαματικών πηγών δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη της μορφής αυτής από τη στιγμή που η κατάλληλη υποδομή και ανωδομή θα μπορεί να εξασφαλίσει την ικανοποίηση και άλλων αναγκών τόσο των ιδίων ασθενών, όσο και των συνοδών τους.

Έτσι έχουν δημιουργηθεί ολόκληρες περιοχές, οι λεγόμενες λουτροπόλεις, που προσφέρουν όλες τις σύγχρονες ανέσεις ώστε η διαμονή των λουσιμένων να είναι άνετη και ευχάριστη. Γνωστές περιοχές της χώρας με οργανωμένες λουτρικές εγκαταστάσεις είναι η Αιδηψός, τα Καμμένα Βούρλα, η Υπάτη, το Λουτράκι, η Κυλλήνη και η Ικαρία στις οποίες συγκεντρώνεται ο κύριος όγκος των τουριστών της μορφής αυτής σε όλες σχεδόν τις εποχές του έτους.

Επαγγελματικός ή Εμπορικός τουρισμός

Φυσικά η μετακίνηση με σκοπό την άσκηση επαγγέλματος δεν είναι τουρισμός. Στη μορφή του επαγγελματικού τουρισμού τα πράγματα είναι τελείως διαφορετικά.

Όταν μιλάμε για επαγγελματικό τουρισμό εννοούμε τις μετακινήσεις που σα σκοπό έχουν να δώσουν, στον επαγγελματία ή στον έμπορο, τη δυνατότητα να αποκομίσει οφέλη για την άσκηση του επαγγέλματός του ή της εμπορίας του με τη συμμετοχή του σε αποστολές και με συμμετοχές του σε διάφορες εκθέσεις αντίστοιχου ενδιαφέροντος ή ακόμα να αντιπροσωπεύσει κάποια προϊόντα στον τόπο της μόνιμης διαμονής του.

Στις παρακάτω περιπτώσεις, το όφελος είναι έμμεσο και το οικονομικό αποτέλεσμα που θα έχει θα είναι στο τόπο της μόνιμης διαμονής του, οπότε δεν εμπίπτει στην αρχική απαγόρευση που αναφέραμε. Η διεθνοποίηση του εμπορίου έχει προσφέρει σημαντικά στη μορφή αυτή του τουρισμού που είναι από τις πλέον προσοδοφόρες για τις τουριστικές επιχειρήσεις επειδή ο κάθε

επαγγελματίας ή έμπορος για λόγους τακτικής και εντυπωσιασμού δαπανά περισσότερα χρήματα.

Συνεδριακός τουρισμός

Ο συνεδριακός τουρισμός, η πλέον δυναμική μορφή εναλλακτικού τουρισμού, είναι η συμμετοχή διαφόρων ατόμων σε κάθε είδους συνέδριου, σεμιναρίου, σύσκεψης ή συνεδρίασης με επιστημονικό ή άλλο ενδιαφέρον με σκοπό την επικοινωνία, την ανταλλαγή απόψεων και την ενημέρωση.

Οι λόγοι που οδήγησαν στην ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού είναι η ραγδαία ανάπτυξη των μέσων μεταφοράς, η πρόοδος των επιστημών, της τεχνολογίας, της πληροφορικής και του αυτοματισμού παράλληλα με τις αυξανόμενες απαιτήσεις μιας κοινωνίας γεμάτης από γρήγορους ρυθμούς εργασίας και άγχους που δημιούργησαν την ανάγκη αναζήτησης μιας διεξόδου με τη συνδυασμένη αλλαγή παραστάσεων και περιβάλλοντος.

Η δυναμική της μορφής αυτής φαίνεται από το γοργό ρυθμό της δημιουργίας πολλών συνεδριακών κέντρων σε όλα τα μέρη της γης και το μεγάλο ανταγωνισμό των περιοχών για την ανάληψη τέτοιων εκδηλώσεων. Ο συνεδριακός τουρισμός είναι η μορφή του τουρισμού που απαιτεί ειδική υποδομή εξοπλισμού. Ο συνεδριακός τουρίστας είναι υψηλής κοινωνικής στάθμης (επιστήμονας, ανώτερο στέλεχος), με συνέπεια να είναι και ανώτερου οικονομικού επιπέδου. Για το λόγο αυτό έχει μεγάλη αγοραστική δύναμη η οποία αυξάνεται με την εξασφάλιση των βασικών του αναγκών την οποία προσφέρουν πολλές φορές διάφοροι σπόνσορες.

Τους συνεδριακούς τουρίστες πολλές φορές τους συνοδεύουν και άτομα του οικογενειακού ή εργασιακού τους περιβάλλοντος οπότε δημιουργείται μια άλλη ομάδα τουριστών, οι συνοδοί, η οποία και αυτή είναι αρκετά υπολογίσιμη τόσο από τους οργανωτές των συνεδρίων όσο και από τις τουριστικές επιχειρήσεις που υποστηρίζουν κατά κόρον τα συνέδρια.

Ο χρόνος διεξαγωγής τους στο μεγαλύτερο ποσοστό είναι εκτός περιόδου τουριστικής αιχμής, γεγονός που βοηθά στη σταδιακή άρση του προβλήματος της εποχικότητας. Το κέρδος, ειδικά από τα διεθνή συνέδρια, είναι η μεγάλη εισροή συναλλάγματος για την χώρα υποδοχής. Η διάρκεια τους κυμαίνεται από μια μέρα έως μια εβδομάδα με ελάχιστες εξαιρέσεις υπέρβασης. Το χρονικό αυτό διάστημα αυξάνεται με διάφορες προ- ή μετά- συνεδριακές εκδηλώσεις που συμβάλλουν στη μεγαλύτερη απόδοση της δυναμικής αυτής μορφής τουρισμού.

Η χώρα μας και ειδικά η Αθήνα βρίσκεται στις πρώτες επιλογές των οργανωτών συνεδρίων και προσπαθεί με τη συνεχή βελτίωση της συνεδριακής της υποδομής να διατηρηθεί και να αντέξει το μεγάλο ανταγωνισμό που παρατηρείται τελευταία σε παγκόσμιο επίπεδο.

Τουρισμός κινήτρων

Είναι η μορφή που αφορά προσφορά διάφορων εταιρειών και επιχειρήσεων δωρεάν ταξιδιών σε στελέχη τους σαν ένα είδος αμοιβής για την καλή τους απόδοση ή για να τους προτρέψουν να έχουν καλύτερη απόδοση στην εργασία τους. Τα incentive travel, όπως ονομάζονται στην παγκόσμια τουριστική ορολογία, αποτελούν τουρισμό μεγάλης οικονομικής απόδοσης γιατί οι συμμετέχοντες ίσως κάτω από άλλες συνθήκες δε θα μπορούσαν να πραγματοποιήσουν τέτοιου είδους τουρισμό.

Έτσι απαλλαγμένοι από τα έξοδα μεταφοράς, διαμονής και διατροφής έχουν τη διάθεση να δαπανήσουν χρήματα για την ικανοποίηση των άλλων αναγκών που δημιουργούνται κατά τη διάρκεια του ταξιδιού όπως η διασκέδαση, η αγορά αναμνηστικών κ.α. αυξάνοντας την οικονομική απόδοση της μορφής αυτής του τουρισμού.

Τα οφέλη από τη μορφή αυτή είναι ότι έχει υψηλή κατά κεφαλή δαπάνη, περισσότερη και από αυτή του συνεδριακού, παρατηρείται επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, λειτουργεί σα μέσο προβολής της περιοχής υποδοχής και είναι τουρισμός που δεν ανακόπτεται η ροή του από διάφορα γεγονότα όπως οικονομικές υφέσεις ή εποχιακές κλιματολογικές μεταβολές.

Εκθεσιακός τουρισμός

Εκθεσιακός τουρισμός είναι ο τουρισμός που έχει σχέση με την επίσκεψη σε διάφορες εμπορικές εκθέσεις ατόμων που έχουν άμεσο ή έμμεσο κέρδος. Οι εκθέσεις αυτές μπορεί να είναι γενικές ή κλαδικές και συνήθως πραγματοποιούνται σε εκτός τουριστικής αιχμής περιόδους βοηθώντας έτσι την άμβλυνση του προβλήματος της εποχικότητας που παρουσιάζουν πολλές τουριστικές περιοχές διεθνώς.

Σκοπός όλων των εκθέσεων εμπορικών και μη είναι να προκαλέσουν το ενδιαφέρον των επισκεπτών τους για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που προσφέρουν. Από τουριστική πλευρά η ύπαρξη πολλών επισκεπτών, που σε αυτό θα βοηθά και η καλή διοργάνωση, αυξάνει τη ζήτηση τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών προς όφελος και των δύο πλευρών.

Θαλάσσιος τουρισμός

Θαλάσσιος τουρισμός με την ευρύτερη του όρου έννοια θα μπορούσε να χαρακτηριστεί κάθε τουριστική δραστηριότητα που έχει σχέση με τη θάλασσα και τις ακτές της.

Συνήθως όμως σα θαλάσσιος τουρισμός νοείται κάθε θαλάσσια περιήγηση σε κρουαζιερόπλοια, θαλαμηγούς καθώς επίσης και κάθε ναυταθλητική δραστηριότητα στο θαλάσσιο χώρο. Ο θαλάσσιος τουρισμός βασικά αναφέρεται στην κρουαζιέρα και στο yachting. Κύριο μέσο είναι το σκάφος- πλοίο αναψυχής. Η θάλασσα διαδρομή και οι τόποι προορισμού, καθώς και ο λιμενισμός των σκαφών όπως επίσης και διάφορες συμπληρωματικές υπηρεσίες συνθέτουν τα κύρια συστατικά του θαλάσσιου τουρισμού. Χώρες που διαθέτουν θάλασσα μπορούν να αναπτύξουν τη μορφή του θαλάσσιου τουρισμού από τη στιγμή που και οι καιρικές συνθήκες το επιτρέπουν και η υποδομή υφίσταται. Το πρόβλημα για την ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού εντοπίζεται στην δυνατότητα της ύπαρξης πολλών και οργανωμένων μαρινών που είναι αναγκαίες για την εξυπηρέτηση των σκαφών και των επιβατών τους.

Για πολλούς πιστεύεται ότι είναι μια μορφή που απευθύνεται σε άτομα υψηλού εισοδηματικού επιπέδου, ενώ από τις στατιστικές φαίνεται ότι είναι μια μορφή που κερδίζει συνεχώς καινούργια μέλη. Στη χώρα μας με τις ήσυχες σχετικά θάλασσες, την πολυνησία, τις ευνοϊκές καιρικές συνθήκες και την κατασκευαστική δυνατότητα σκαφών (ιστιοπλοϊκών ή μηχανοκίνητων) ευνοείται η ανάπτυξη της μορφής αυτής. Οι αριθμοί μιλάνε για όλο και μεγαλύτερο αριθμό συμμετοχών στο θαλάσσιο τουρισμό.

Οικολογικός Τουρισμός ή Οικοτουρισμός

Το οικολογικό πρόβλημα που εμφανίστηκε τα τελευταία χρόνια με τη διαφοροποίηση του περιβάλλοντος δεν άφησε αδιάφορο τον άνθρωπο που στη προσπάθειά του για καλύτερη ζωή προσπαθεί να περιορίσει την υποβάθμιση του περιβάλλοντος του λαμβάνοντας τα κατάλληλα κατά περίπτωση μέτρα. Ο τουρισμός συνυφασμένος με το περιβάλλον δεν θα μπορούσε να μη συμβάλλει προς τη κατεύθυνση αυτή.

Οικολογικός τουρισμός είναι ο τουρισμός που αναπτύσσεται στο φυσικό περιβάλλον και ιδιαίτερα σε περιοχές που χαρακτηρίζονται ως υψηλής οικολογικής αξίας, προστατευόμενες ή μη.

Έτσι δημιουργήθηκαν προγράμματα τουριστικών μετακινήσεων με σκοπό να διαπιστωθούν βλάβες του περιβάλλοντος και να το προστατέψουν. Πέρα από την προστασία, ο οικολογικός τουρίστας μπορεί να δραστηριοποιηθεί σε πεζοπορίες, αναρριχήσεις, υποβρύχιες παρατηρήσεις, κανό, καγιάκ και ορειβατικό σκι. Ο οικολογικός τουρισμός έχοντας σαν πελάτες τους ανά τον κόσμο οικολόγους προσπαθεί να διευρύνει την πελατεία του ευαισθητοποιώντας και άλλα άτομα προς την μορφή αυτή του τουρισμού αλλά και γενικά στο οικολογικό πρόβλημα.

Χρειάζεται όμως και την ανάλογη υποδομή, όπως η χάραξη μονοπατιών, χαρτογράφηση των περιοχών, αναστύλωση παλιών κτισμάτων λαϊκής αρχιτεκτονικής και παλιών γεφυριών, να γίνουν παρατηρητήρια για την καλύτερη παρατήρηση της χλωρίδας και της πανίδας και να εκπαιδευτούν κατάλληλα άτομα που θα προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στους τουρίστες της εναλλακτικής αυτής μορφής τουρισμού.

Αγροτουρισμός

Ο αγροτουρισμός αναφέρεται στις δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής και τουρισμού που αναπτύσσονται στον αγροτικό χώρο και εντάσσονται στα πλαίσια του αγροτικού περιβάλλοντος και της αγροτικής ζωής. Συγκεκριμένα αναφέρεται σε μορφές τουριστικών δραστηριοτήτων που εντάσσονται οργανικά και αρμονικά στον αγροτικό χώρο και περιλαμβάνει τουριστικές δραστηριότητες που είναι συμπληρωματικές ή δεν έρχονται σε σύγκρουση με άλλες δραστηριότητες, όπως είναι για παράδειγμα οικονομικές και κοινωνικές, που χαρακτηρίζουν τον αγροτικό χώρο.

Το κύμα αστυφιλίας που σαρώνει την Ευρώπη τις τελευταίες δεκαετίες προκάλεσε την ταχύτερη συρρίκνωση του πληθυσμού των αγροτικών περιοχών και έφερε τις χιλιάδες των αγροκτημάτων που επί σειρά ετών βρίσκονται στο χείλος της οικονομικής καταστροφής. Όμως, η σταδιακή ανάπτυξη του αγροτουρισμού, δηλαδή οι ολιγοήμερες διακοπές σε κάποια φάρμα που παρέχει στοιχειώδεις τουριστικές εγκαταστάσεις και εξοικειώνει τον επισκέπτη με τη ζωή στην ύπαιθρο, αποδείχθηκε σωτήρια για τους κατοίκους της υπαίθρου που ανακάλυψαν ένα σχετικό εύκολο τρόπο για να αυξήσουν σημαντικά τα πενήχρα τους εισοδήματα που τους εξασφάλιζαν μέχρι πριν οι αγροτικές τους ασχολίες. Έτσι ο αγροτουρισμός έρχεται να δώσει λύσεις στο πρόβλημα αυτό με την οργάνωση προγραμμάτων για μετακινήσεις προς την ύπαιθρο.

Η συμμετοχή των τουριστών ή η παρακολούθηση του τρόπου ζωής και εργασίας των αγροτών τους φέρνει πιο κοντά και κατά κάποιο τρόπο αμβλύνεται το χάσμα μεταξύ των κατοίκων της υπαίθρου και των αστικών κέντρων. Έτσι παρατηρούμε σε πολλές

περιοχές της χώρας μας να δημιουργούνται αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί με συμμετοχή κυρίως γυναικών της υπαίθρου που έτσι μπορούν να συμπληρώνουν το εισόδημα τους. Στη χώρα μας ο αγροτουρισμός αναπτύχθηκε στα περιθώρια του γενικού τουρισμού στα μέσα της δεκαετίας του '80 με βάση ενισχυτικά προγράμματα της πολιτείας με βασικό άξονα την ίδρυση γυναικείων αγροτουριστικών συνεταιρισμών χωρίς όμως ικανοποιητική υποστήριξη, που διαπιστώνεται από τη γρήγορη εγκατάλειψη και τη διατήρηση ελαχίστων βιώσιμων. Σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες όπως η Ιταλία, η Αγγλία, η Ιρλανδία, η Δανία, η Γερμανία και άλλες χώρες όπως η Αμερική, ο Καναδάς και το Ισραήλ έχουν ανεπτυγμένη τη μορφή του αγροτουρισμού με αρκετή πελατεία και εξασφάλιση ικανοποιητικού συμπληρωματικού ή και κύριου εισοδήματος για τους ενασχολούμενους, αναφέρεται ότι μόνο στην Ιταλία υπάρχουν 9.500 αγροκτήματα, που προσφέρουν πολύ καλές και προσιτές τιμές υπηρεσίες στους πελάτες τους.

Η ανάπτυξη του αγροτουρισμού, εκτός του ότι αύξησε σημαντικά τα εισοδήματα των τοπικών πληθυσμών, δημιούργησε τους όρους για την ανάπτυξη των αγροτικών πληθυσμών, προσελκύνοντας το ενδιαφέρον των τοπικών κυβερνήσεων αλλά και των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης, που διαπίστωσαν ότι μέσα από τη διατήρηση κερδοφόρων αγροκτημάτων μπορούν να αναχαιτίσουν το κύμα της αστυφιλίας. Η ανάπτυξη του αγροτουρισμού δεν ωφελεί μόνο τους ιδιοκτήτες των αγροκτημάτων αλλά και τους κατοίκους των γειτονικών χωριών που αποτελούν ιδανικούς προορισμούς για τις εκδρομές των επισκεπτών.

Η ανταπόκριση του κοινού σε αυτές τις ασυνήθιστες διακοπές, για τις χώρες που αναφέρθηκαν παραπάνω, ήταν εντυπωσιακή. Η θερμή ανταπόκριση του τουριστικού κοινού έδωσε τη δυνατότητα στους κατόχους των αγροκτημάτων να επεκτείνουν τις δραστηριότητες τους, προωθώντας τα τοπικά προϊόντα και να βελτιώσουν τις εγκαταστάσεις τους. Ταυτόχρονα όμως δημιούργησε μια νέα κατάσταση για τους επαγγελματίες του τουριστικού κλάδου που είδαν με πολύ καλό μάτι να ανοίγεται μπροστά τους μια νέα φιλόδοξη και με καλές οικονομικές προοπτικές αγορά. Ο φόβος όμως της μαζικής μετακίνησης σε τέτοιου είδους τουριστικές εγκαταστάσεις ίσως σταθεί εμπόδιο στην μεγάλη εκμετάλλευση αυτής της μορφής με όλα τα δυσμενή αποτελέσματα που γνωρίζουμε από άλλες περιπτώσεις, ώστε να διατηρεί την ήπια μορφή που αρμόζει στον αγροτουρισμό.

Με την εμπειρία από τις παραπάνω χώρες και με δεδομένα τα απαραίτητα στοιχεία που η ελληνική υπαίθρος διαθέτει θα πρέπει να ξεκινήσει μια νέα προσπάθεια για να δοθεί και πάλι η ευκαιρία να γίνει ο αγροτουρισμός ένας από τους πολλούς μοχλούς ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών, με αποτέλεσμα τη συγκράτηση μεγαλύτερου μέρους του αγροτικού πληθυσμού στις εστίες τους και τη βελτίωση του εισοδήματος του με αρωγούς τις τοπικές κοινωνίες και ιδιαίτερα τους νέους και φιλόδοξους τοπικούς φορείς αυτοδιοίκησης.

Τουρισμός περιπέτειας

Τουρισμός περιπέτειας χαρακτηρίζονται οι διακοπές με έντονο το στοιχείο του απρόσμενου, του άγνωστου και της έκπληξης. Το ανήσυχο που διακρίνει τον άνθρωπο και ειδικά το νέο, δημιούργησε το τουρισμό της περιπέτειας, που συνίσταται σε προγράμματα έξω από τα καθιερωμένα με συνεχείς εκπλήξεις που τονώνουν τη φαντασία και οδηγούν σε δράση για φυγή από την καθημερινότητα.

Η προβολή αυτής της μορφής του τουρισμού τα τελευταία χρόνια έχει ανεβάσει τη ζήτηση σε αρκετά υψηλά επίπεδα λόγω του ότι αποτελεί μια ανάγκη του σύγχρονου αστού που ζητά έντονες εκτονώσεις για να ξεφύγει από την καθημερινότητα.

Στον τουρισμό περιπέτειας περιλαμβάνονται οι δραστηριότητες όπως το σαφάρι, οι άγνωστες περιπλανήσεις, η κωπηλασία σε ορμητικούς ποταμούς, η παραμονή και διαβίωση στη φύση, κινήγι θησαυρού στη φύση και γενικά κάθε τι που προκαλεί κάτι το άγνωστο.

Στη χώρα μας ο τουρισμός περιπέτειας αναπτύσσεται με γοργούς ρυθμούς και αποκτά ολοένα και περισσότερους λάτρεις.

Σε αυτό συντελούν διάφοροι σύλλογοι και τουριστικά γραφεία που εξειδικεύονται σε προγράμματα τουρισμού περιπέτειας καθώς μεγάλη βοήθεια προσφέρει και η ίδια ελληνική φύση με τις άγριες περιοχές που διαθέτει και έτσι είναι ένας τρόπος ανάδειξης και προβολής τους.

Τουρισμός παραχείμασης

Με τον όρο παραχείμαση εννοούμε την παραμονή ατόμων, που προέρχονται από μέρη με χαμηλές θερμοκρασίες τους χειμερινούς μήνες και προβλήματα υγείας που πηγάζουν από αυτές, σε περιοχές που τη συγκεκριμένη περίοδο οι θερμοκρασίες είναι ηπιότερες. Η παραμονή είναι συνήθως μακράς διάρκειας (4 εβδομάδες τουλάχιστον).

Στη χώρα μας τέτοιες περιοχές είναι η Κρήτη, η Ρόδος και οι νότιες περιοχές της Πελοποννήσου, αλλά η μορφή τουρισμού είναι σχεδόν ανύπαρκτη. Αυτό που υπάρχει είναι μια μορφή κλασσικού τουρισμού διακοπών εκτός τουριστικής αιχμής με επίκεντρο κάποιες πολιτιστικές δραστηριότητες.

Ο τουρισμός παραχείμασης για τη χώρα μας μπορεί να αποτελέσει μια από τις πολλές εναλλακτικές μορφές που μπορούν να αμβλύνουν το πρόβλημα

της εποχικότητας και προς την κατεύθυνση αυτή πρέπει να στραφεί η πολιτεία. Τα μέτρα που μπορούν να ληφθούν είναι βασικά επιδοτούμενα προγράμματα σε όλα τα στοιχεία του τουριστικού πακέτου ιδιαίτερα στις περιοχές που ευνοούν οι καιρικές συνθήκες και η υποδομή και η ανωδομή μπορεί να ανταποκριθεί στην κάλυψη των τουριστών που θα επλέξουν αυτή τη μορφή τουρισμού.

Τουρισμός για άτομα με ειδικές ανάγκες

Η μορφή αυτή απευθύνεται στα άτομα με ειδικές ανάγκες και στους συνοδούς τους. Για να μπορεί μια περιοχή να δεχθεί τέτοιου είδους τουρίστες θα πρέπει να έχει την κατάλληλη υποδομή ώστε να καλύψει τις αυξημένες ανάγκες των τουριστών αυτών καθώς και των συνοδών τους, που προκύπτουν από τις ιδιαιτερότητες που υπάρχουν λόγω της κατάστασης της υγείας τους.

Ορεινός τουρισμός

Υπάρχει η εσφαλμένη εντύπωση ή ίσως έχει καλλιεργηθεί ανάλογα και το έδαφος ότι στους τουριστικούς προορισμούς, τα βουνά θα πρέπει να καλύπτονται από χιόνι και να διαθέτουν πίστες για σκι ώστε να συμπεριληφθούν και αυτά. Ήδη άρχισε να αποκτά φίλους ο ορεινός τουρισμός. Είναι ο τουρισμός που αναπτύσσεται στο ορεινό περιβάλλον με τη δυνατότητα απόλαυσης της ομορφιάς του βουνού όλες τις εποχές του έτους και της διαμονής κοντά του, μακριά από τα πολυσύχναστα τουριστικά και αστικά κέντρα.

Η χώρα μας, όπως γνωρίζουμε, στο μεγαλύτερο μέρος της είναι καλυμμένη από βουνά. Αντίθετα με τα παράλια που το κλίμα είναι τυπικά μεσογειακό, στα βουνά οι βροχοπτώσεις είναι πιο όμορφα κατανεμημένες μέσα στη χρονιά. Επίσης δεν είναι σπάνιες οι καλοκαιρινές καταιγίδες, ενώ στα υψηλότερα σημεία των βουνών διατηρείται το χιόνι για μεγάλο χρονικό διάστημα του έτους. Οι κλιματολογικές συνθήκες σε συνδυασμό με τον πολιτισμό που αναπτύχθηκε στους ορεινούς όγκους της χώρας μας, εξαιτίας του ότι λειτούργησαν κατά τη διάρκεια της τουρκοκρατίας ως καταφύγιο και κατοικήθηκαν ευνοεί την ανάπτυξη του ορεινού τουρισμού. Πρόκειται για ένα πολιτισμό κατά κύριο λόγο ποιμενικό και σε μικρότερο βαθμό γεωργικό που δραστηριοποιήθηκε και στην ανάπτυξη διαφόρων επαγγελματιών που τα έργα τους τα θαυμάζουμε και σήμερα όπως η ζωγραφική, η ξυλογλυπτική και η κατασκευή μονοπατιών και θολωτών κυρίως γεφυριών.

Μία άλλη κατηγορία ενδιαφερόντων και δραστηριοτήτων του ορεινού τουρισμού είναι περιηγήσεις με ειδικά οχήματα εκτός χαραγμένων δρόμων, πεζοπορίες, ορειβασίες, εξερεύνηση- επίσκεψη σπηλαίων, ορειβατικό ποδήλατο, πέταγμα με δελταπλάνο, παραπέντε κ.α.

Για την ανάπτυξη της μορφής αυτής απαιτείτε βασικά καλή και ασφαλή προσπέλαση καθώς και μια τουριστική υποδομή ανάλογη με τις ιδιαίτερες ανάγκες που δημιουργούνται για την ευχάριστη διαμονή των επισκεπτών αλλά και των εργαζομένων στις περιοχές αυτές.

Χιονοδρομικός τουρισμός

Χιονοδρομικός τουρισμός είναι ο τουρισμός που γίνεται στα χιονοδρομικά κέντρα και ανήκει ουσιαστικά στο χειμερινό τουρισμό.

Η μορφή αυτή μπορεί να υποστηρίξει κανείς ότι αφορά άτομα με υψηλό εισόδημα αλλά και άτομα τα οποία ανήκουν σε ορειβατικούς συλλόγους που δεν κάνουν πρωταθλητισμό αλλά με τη βοήθεια των συλλόγων τους ξεπερνούν τα όποια οικονομικά προβλήματα, που δημιουργούνται από το κόστος του εξοπλισμού.

Στη χώρα μας λειτουργούν γύρω στα είκοσι οργανωμένα, με βάση τα ελληνικά δεδομένα, χιονοδρομικά κέντρα που κατά τη διάρκεια της χιονοδρομικής περιόδου συγκεντρώνουν ικανοποιητικό αριθμό επισκεπτών. Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα κέντρα αυτά συνίσταται στα πλαίσια της υποδοχής που σχετίζεται είτε με τη προσπελασιμότητα είτε με το μηχανικό εξοπλισμό καθώς και με το διαθέσιμο εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό.

Παρ' όλα αυτά κατόρθωσαν να περιορίσουν ένα μεγάλο αριθμό Ελλήνων που ταξίδευε στο εξωτερικό προς αναζήτηση χιονοδρομικών κέντρων για να ικανοποιήσουν το χόμπι τους, με αποτέλεσμα τον περιορισμό της εκροής πολύτιμου συναλλάγματος.

Πάντως σε σχέση με την οργάνωση των ξένων χιονοδρομικών κέντρων είμαστε σαν χώρα πολύ πίσω και ίσως αυτός είναι και ο λόγος της μη πρέπουσας προβολής της μορφής αυτής για προσέλκυση ξένων τουριστών.

Δασοτουρισμός

Είναι η μορφή που προσφέρει στον τουρίστα τη δυνατότητα να ανακαλύψει και να χαρεί τις ομορφιές του δάσους με περιπάτους, πικ - νικ, παρατήρηση του φυσικού και ζωικού στοιχείου του και να το προστατέψει από βλάβες όπως πυρκαγιές και παράνομη υλοτομία.

Για την ανάπτυξη της μορφής αυτής οι βασικοί φορείς ανάπτυξης είναι τα δασαρχεία και οι τοπικές αυτοδιοικήσεις των περιοχών που θα πρέπει να διευκολύνουν την πρόσβαση και την ασφαλή διακίνηση μέσα στα δάση δημιουργώντας μονοπάτια, χώρους ξεκούρασης και αναψυχής, καθώς και να υπάρχει εκπαιδευμένο προσωπικό και χάρτες των περιοχών για την καλύτερη αντιμετώπιση διαφόρων επικίνδυνων καταστάσεων

Ιπποτουρισμός

Ο ιπποτουρισμός είναι μια από τις καινούργιες μορφές τουρισμού που εμφανίστηκε πρόσφατα. Σε εγκαταστάσεις (φάρμες) όπου εκτρέφονται άλογα δίνεται η δυνατότητα στους ενδιαφερόμενους να ζήσουν ένα διάστημα κοντά στους χώρους αυτούς και να μάθουν ιππασία και όλα τα σχετικά με την εκτροφή και άσκηση των αλόγων που ήταν από τα πρώτα μεταφορικά μέσα που χρησιμοποίησε ο άνθρωπος.

Στην προσπάθεια για ανάπτυξη της μορφής αυτής, που για πολλούς θεωρείται τουρισμός για υψηλά εισοδήματα, έχουν δραστηριοποιηθεί στη χώρα μας ορισμένοι λάτρεις του αλόγου που δημιούργησαν τις ανάλογες εγκαταστάσεις με σκοπό τη διάδοση της ιππασίας αλλά και της διατήρησης των αλόγων σε καλή φυσική κατάσταση.

Οικογενειακός τουρισμός

Είναι γνωστό ότι η ύπαρξη παιδιών σε μια οικογένεια δημιουργεί πρόβλημα στον τρόπο επιλογής του τόπου των διακοπών αλλά και της χρονικής διάρκειας αυτών.

Οι μεγάλοι ταξιδιωτικοί οργανισμοί υπολογίζοντας τις οικογενειακές διακοπές σαν ένα ικανοποιητικό κομμάτι των συνολικών διακοπών, προσφέρουν τουριστικά προγράμματα σε προσιτές τιμές που πλησιάζουν τους ετήσιους οικογενειακούς οικονομικούς προϋπολογισμούς. Σε περιπτώσεις που δεν έχουν έτοιμα προγράμματα προσφέρουν ικανοποιητικές εκπτώσεις για τα παιδιά είτε κάνουν ατομικό, είτε μαζικό τουρισμό.

Βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη του οικογενειακού τουρισμού είναι η δημιουργία κατάλληλης υποδομής όπως αίθουσες παιχνιδιών, παιδικές χαρές, παιδικές πισίνες, παιδικοί σταθμοί με κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό ώστε να απασχολούνται τα παιδιά και παράλληλα να είναι πιο ευχάριστη η διαμονή των γονέων τους.

Τουρισμός για νέους

Μια ειδική μορφή τουρισμού διακρινόμενη από πλευράς ηλικιακής σύνθεσης του τουριστικού πλήθους στο οποίο αναφέρεται είναι ο τουρισμός για νέους. Όπως προκύπτει και από την ονομασία του αφορά τουριστικές δραστηριότητες για νέους.

Οι κρατικοί φορείς έδρασαν προς τη κατεύθυνση αυτή δημιουργώντας ειδικά προγράμματα δωρεάν διακοπών για εργαζόμενους νέους και μη, δίνοντας τη δυνατότητα να κάνουν τουρισμό και να ωφεληθούν με προνόμια τουρίστα όπως η γνώση, οι ανθρώπινες σχέσεις κ.α.

Στη χώρα μας εφαρμόζονται προγράμματα τουρισμού για νέους υπό την αιγίδα της Γ. Γ. Νέας Γενιάς που προσφέρονται στους δικαιούμενους νέους προσδοκώντας να προσφέρει με πολύ χαμηλό κόστος διακοπές, να δώσει τη δυνατότητα πολιτιστικής αναβάθμισης και επικοινωνίας στους νέους και να παρέχει γνώση, μόρφωση, βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και του βιοτικού επιπέδου.

Τουρισμός Γ' ηλικίας

Τα άτομα που ανήκουν στη τρίτη ηλικία είναι αυτά που ξεπερνούν το 65^ο έτος της ηλικίας τους και αποτελούν μια καλή πελατεία για το λόγο ότι τα περισσότερα εκτός του ελεύθερου χρόνου τους διαθέτουν ένα πολύ καλό εισόδημα και κυρίως έχουν την διάθεση να ταξιδέψουν.

Είναι διαπιστωμένο ότι τα άτομα της Γ' ηλικίας ταξιδεύουν συνέχεια για να αποκτήσουν εμπειρίες και γνώσεις που κατά τη διάρκεια των προηγούμενων ετών, λόγω πολλών υποχρεώσεων δεν είχαν την ευκαιρία αυτή. Έτσι οι διάφοροι τουριστικοί οργανισμοί αλλά και κρατικοί φορείς άρχισαν να στρέφουν την προσοχή τους στη μερίδα αυτή των τουριστών που μπορεί να λύσει τα προβλήματα εποχικότητας και συνεχούς ενασχόλησης με τα τουριστικά επαγγέλματα πολλών υπαλλήλων.

Αν λάβουμε υπόψη ότι ολοένα και αυξάνεται ο αριθμός των ατόμων της Γ' ηλικίας και με το πρόβλημα της υπογεννητικότητας να εμφανίζεται έντονο στις μέρες μας, αντιλαμβανόμαστε τη συμμετοχή στην τουριστική διαδικασία θα έχουν τα άτομα αυτά.

Στη χώρα μας, που οι κλιματολογικές συνθήκες ευνοούν τον τουρισμό των ατόμων αυτών, παρατηρείται κίνηση από το εξωτερικό τόσο στο ηπειρωτικό μέρος με κίνηση προς τις περιοχές των ιαματικών πηγών όσο και στο νησιώτικο ιδιαίτερα με τη μορφή της συμμετοχής τους σε κρουαζιέρες.

Κοινωνικός τουρισμός

Ο κοινωνικός τουρισμός αναφέρεται στην προσπάθεια των κρατικών φορέων να δώσουν τη δυνατότητα σε ορισμένες ομάδες ατόμων με χαμηλή ή μέτρια οικονομική στάθμη να κάνουν τουρισμό.

Η προσπάθεια αυτή χρειάζεται και τη συνεργασία των ιδιωτικών τουριστικών επιχειρήσεων που θα οικειοποιηθούν το όφελος από την αύξηση των πωλήσεων τους ιδιαίτερα σε χρονικές περιόδους από τις αντίστοιχες της αιχμής.

Ο κοινωνικός τουρισμός για να στηριχθεί και να συνεχίσει να προσφέρει, θα πρέπει η πολιτεία να τον στηρίζει και να κάνει σωστά τις επιλογές της σε ό,τι αφορά τα άτομα που έχουν τις προϋποθέσεις να κάνουν τουρισμό.

Στη χώρα μας, παρ' όλο που ο κοινωνικός τουρισμός λειτουργεί στην υπόλοιπη Ευρώπη εδώ και δεκαετίες, έχει αναπτυχθεί την τελευταία δεκαπενταετία με βάση την κοινωνική παροχή από το κράτος με σκοπό τη μεγαλύτερη συμμετοχή των πολιτών σε τουρισμό και τη συμπαράσταση εκ μέρους μεγάλου αριθμού τουριστικών επιχειρήσεων. Τα προγράμματα του κοινωνικού τουρισμού ξεκίνησαν από τον Ε.Ο.Τ. και στη συνέχεια ακολούθησαν και άλλοι φορείς όπως η Εργατική Εστία, η Γ. Γ. Νέας Γενιάς, η Γ. Γ. Απόδημου Ελληνισμού, η Γ. Γ. Ισότητας των δυο φύλων τα ΚΑΠΗ με τη συμμετοχή πολλών χαμηλού εισοδήματος εργαζομένων, που έτσι απολαμβάνουν και αυτοί τη χαρά του τουρισμού και των διακοπών.

Λαϊκός τουρισμός

Ο λαϊκός τουρισμός είναι μια μορφή τουρισμού που χαρακτηρίζεται για την πελατεία του και πιο συγκεκριμένα για το ότι αυτή αποτελείται από άτομα κατά το πλείστον χαμηλής εισοδηματικής στάθμης και ακόμα ότι τα άτομα αυτά ταξιδεύουν συνήθως οικογενειακά και με κάθε είδους μεταφορικό μέσο όπως με ιδιωτικά αυτοκίνητα, τροχόσπιτα, μοτοσικλέτες κ.α.

Παρ' ότι τα οικονομικά οφέλη από τον οικονομικό τουρισμό δεν είναι μεγάλα, έχουν αναπτυχθεί οι κατάλληλες υποδομές για την εξυπηρέτηση των τουριστών με τη δημιουργία κάμπινγκ που είναι η κύρια τουριστική επιχείρηση που προτιμούν λόγω του χαμηλού κόστους διαμονής.

Κοσμοπολίτικος τουρισμός

Ο αριστοκρατικός τουρισμός όπως αλλιώς ονομάζεται απευθύνεται σε άτομα υψηλών εισοδημάτων που συνήθως δεν απασχολούνται σε εργασίες με χρονικά όρια και έτσι έχουν ελεύθερο χρόνο να ταξιδεύουν και οι απαιτήσεις είναι υψηλών προδιαγραφών σε υπηρεσίες και αγαθά.

Οι τουρίστες της μορφής αυτής ταξιδεύουν συνήθως με ιδιόκτητα εναέρια και θαλάσσια μέσα, διαμένουν σε πολυτελή καταλύματα και ζουν κοσμική ζωή με συναναστροφές υψηλού επιπέδου. Αντιλαμβάνεται κανείς ότι για να αναπτυχθεί τέτοιου είδους τουρισμός θα πρέπει το επίπεδο της υποδομής και των υπηρεσιών να είναι υψηλό. Τα οικονομικά οφέλη είναι αυτονόητα και παρατηρείται ότι περιοχές κοσμοπολίτικου τουρισμού είναι επώνυμες ανά τον κόσμο και η προβολή και η επισήμανση τους γίνεται κύρια μέσω του τύπου και των ηλεκτρονικών μέσων επικοινωνίας όπου συρρέουν οι μεγιστάνες του πλούτου.

Γυμναστικός τουρισμός

Ο γυμνισμός είναι είδος φυσιολατρίας που συνδυάζεται με περιοχές που υπάρχει θάλασσα και κατάλληλες κλιματολογικές συνθήκες. Οι τουρίστες που προτιμούν να χαρούν τις διακοπές τους εμφανιζόμενοι γυμνοί πρέπει να είναι απελευθερωμένοι και να μην διακατέχονται από προκαταλήψεις. Το πνευματικό και οικονομικό επίπεδο των γυμνιστών ποικίλλει και για το λόγο αυτό υπάρχουν ενιαία γυμνιστικά κέντρα μακριά από άλλες παραλίες και τα μάτια διαφόρων περιέργων.

Στη χώρα μας ο γυμνιστικός τουρισμός λόγω των πολλών παραλιών και της πολυνησίας αλλά και της εισροής πολύτιμου συναλλάγματος άρχισε να προωθείται στις αρχές τις δεκαετίας του '80 και συμπίπτει με μια διεθνή στροφή προς τη μορφή αυτή με τη δημιουργία γυμνιστικών κέντρων παρά την αρχική αντίδραση κυρίως της εκκλησίας. Στη συνέχεια τα γυμνιστικά κέντρα περιέπεσαν σε μαρασμό και αυτή τη στιγμή έχουμε γυμνιστικό τουρισμό σε μη οργανωμένα κέντρα που λειτουργούν με την ευθύνη των ίδιων των γυμνιστών.

Θεματικός τουρισμός

Είναι μια μορφή τουρισμού που συνδυάζεται με άλλες εναλλακτικές μορφές και αναφέρεται στον τουρισμό που γίνεται σε ορισμένο τόπο και με συγκεκριμένο θέμα.

Περιοχές όπου μπορεί κανείς να κάνει θεματικό τουρισμό είναι:

Disney Land: Η γνωστή σε όλους πολιτεία που απευθύνεται κύρια σε παιδιά αλλά και σε μεγαλύτερους που αναπολούν τα παιδικά τους χρόνια μέσα από τις ιστορίες και τις φιγούρες – πρωταγωνιστές τους. Πολλά τουριστικά γραφεία προσφέρουν τουριστικά πακέτα για μια επίσκεψη στην Disney Land σε όσο το δυνατό ευνοϊκές τιμές.

Eurodisney: Αναλόγου μορφής με την προηγούμενη σε ευρωπαϊκό χώρο με τα ίδια ενδιαφέροντα και αποτεινόμενοι στις ίδιες κατηγορίες ατόμων.

Water Land: Είναι χώρος αναψυχής με θεματικό άξονα τα παιχνίδια στο νερό.

Επιλεκτικός τουρισμός

Η συνειδητοποίηση των τουριστικών επιχειρήσεων, αλλά και των κρατικών φορέων άσκησης τουριστικής πολιτικής των χωρών υποδοχής τουριστών, ότι η ικανοποιητική απόδοση των κεφαλαίων που έχουν επενδύσει γίνεται με το πέρασμα του χρόνου ολοένα και πιο δύσκολη με την πίεση από μέρους των τουριστικών πρακτόρων για χαμηλότερες τιμές τους οδήγησε στην ανάπτυξη του επιλεκτικού τουρισμού.

Όταν αναφερόμαστε στον επιλεκτικό τουρισμό εννοούμε τους τουρίστες υψηλής εισοδηματικής τάξης που μπορούν να δαπανήσουν για την ικανοποίηση των τουριστικών τους αναγκών μεγάλα ποσά που απαιτούν όμως οι προσφερόμενες σε αυτούς υπηρεσίες να είναι ανάλογες υψηλού επιπέδου.

Οι τουρίστες του επιλεκτικού τουρισμού δρουν συνήθως μεμονωμένα με την δημιουργία δικών τους προγραμμάτων χωρίς να ακολουθούν καθιερωμένα τουριστικά πακέτα.

Βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη του επιλεκτικού τουρισμού είναι η χώρα υποδοχής να δημιουργήσει την κατάλληλη υποδομή με καλό και άνετο συγκοινωνιακό δίκτυο, με πολυτελέστατα ξενοδοχεία υψηλής ποιοτικής στάθμης, νυχτερινή ζωή, αγορά πολυτελών ειδών, αξιόλογα μουσεία, πλούσιες πινακοθήκες και καλές περιβαλλοντικές συνθήκες.

Χρονομεριστική μίσθωση

Η χρονομεριστική μίσθωση αποτελεί τα τελευταία χρόνια μια επανάσταση στη χωροκατανομή αλλά και στη σωστή διάθεση του χρόνου με τη δυνατότητα που έχουν τα μέλη της να αγοράζουν μακροχρόνια χώρους διαμονής και να τους

συναλλάζουν με τα άλλα μέλη έχοντας την ευκαιρία να επισκεφτούν περισσότερες περιοχές.

Στη χώρα μας η χρονομεριστική μίσθωση άρχισε να εφαρμόζεται το 1986 και οι βασικές επιδιώξεις της τουριστικής πολιτικής, μέσα από το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τη μορφή αυτή, είναι να ικανοποιηθεί και στη χώρα μας η νέα τάση ζήτησης, να υπάρχει μαζική εισροή συναλλάγματος, να μειωθούν τα προβλήματα της εποχικότητας, να βελτιωθεί η χωροκατανομή της τουριστικής δραστηριότητας, να προσελκυστούν υψηλότερες εισοδηματικές τάξεις τουριστών, να εξασφαλιστούν περισσότερες θέσεις απασχόλησης, να στραφούν οι επενδύσεις για απόκτηση τύπου θερινής διανομής πιο παραγωγικής μορφής από αυτή της απόκτησης θερινής κατοικίας και τέλος μέσω του timesharing να δοθεί η δυνατότητα να λειτουργήσουν ήδη προβληματικές ξενοδοχειακές επιχειρήσεις.

Τέλος όλες οι παραπάνω μορφές του εναλλακτικού τουρισμού που αναφέραμε προσπαθούν αφενός μεν να δημιουργήσουν νέα ερεθίσματα στους υποψήφιους τουρίστες και να τους αποσπάσουν από το μαζικό κλασικό τουρισμό των διακοπών και αφετέρου να αμβλύνουν, σε πολλές περιοχές, το πρόβλημα της εποχικότητας αλλά και να συμβάλλουν στην τουριστική ανάπτυξη περιοχών χωρίς να φτάσουμε σε επίπεδα εμπορευματοποίησης, δίνοντας τη δυνατότητα σε περισσότερους να ασχοληθούν με την τουριστική δραστηριότητα σαν κύριο αντικείμενο ενασχόλησης ή συμπληρωματικό.

- **ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ**

Αφού αναλύσαμε την έννοια του εναλλακτικού τουρισμού αλλά και τα είδη του τώρα θα δούμε γιατί συμφέρει να γίνονται υποδομές για αυτού του είδους τον τουρισμό.

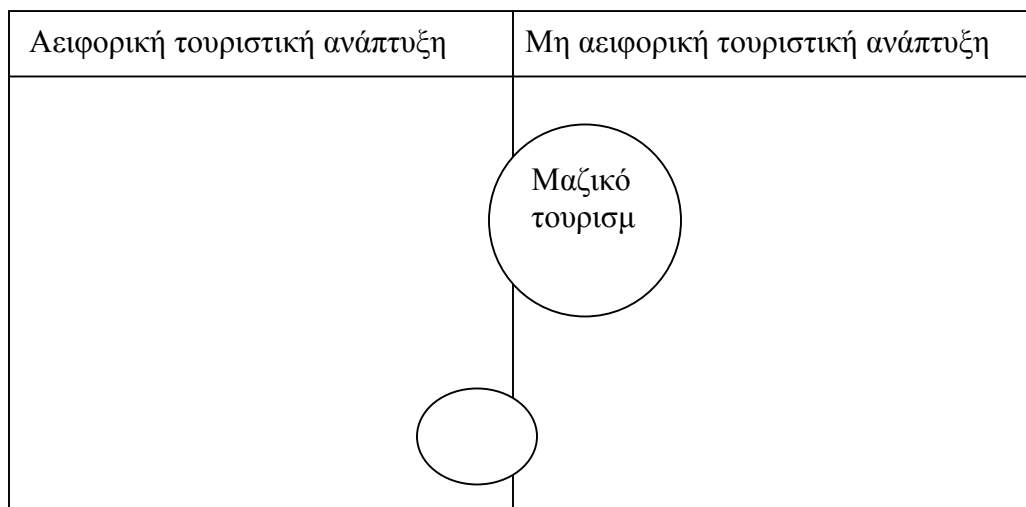
Για να δούμε τις διαφορές μεταξύ εναλλακτικών μορφών τουρισμού και μαζικού τουρισμού θα συγκρίνουμε τον Οικοτουρισμό μια πιο γενική μορφή εναλλακτικού τουρισμού και τις επιπτώσεις του στον οικονομικό κοινωνικό και περιβαλλοντικό τομέα.

Σύμφωνα με τον Οικοτουρισμό, ο τουριστικός προορισμός που είναι πάντοτε η φύση ή ο οίκος του ανθρώπου (από όπου πήρε και το όνομα του), δηλαδή το φυσικό περιβάλλον με όλα τα οικοσυστήματα του, τους φυσικούς πόρους και την άγρια ζωή που διαθέτει. Και πρέπει να τονιστεί ότι αυτό το περιβάλλον είναι το ανεπεξέργαστο, το αυθεντικό, το αμόλυντο, και το ανόθευτο περιβάλλον. Το φυσικό περιβάλλον στην πρωτογενή φυσική μορφή του οποίου οι περιοχές δεν αλλοιώθηκαν από τις ανθρώπινες δραστηριότητες.

- **Ποσοτική έκφραση και σύγκριση μεγεθών των κυριότερων μορφών τουρισμού**

Στο διάγραμμα που ακολουθεί γίνεται μια απόπειρα σύγκρισης του μαζικού και του εναλλακτικού τουρισμού και των σχέσεών τους με την αειφορική τουριστική ανάπτυξη.

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΑΖΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ



Πηγή : Fennel D.A. "Ecotourism: An introduction, Ed. Routedledge, London" N. York 1999, p27

Όπως φαίνεται στον πίνακα το σύνολο σχεδόν του μαζικού τουρισμού έχει αναπτυχθεί μα αειφορικά αν και υπάρχει η δυνατότητα εφαρμογής της αειφορίας και στο μαζικό τουρισμό.

Αντίθετα το σύνολο σχεδόν του εναλλακτικού τουρισμού έχει αναπτυχθεί αειφορικά αλλά ένα μικρό κομμάτι του δεν ακολούθησε την αειφορική ανάπτυξη (π.χ. μαζικοποίηση του οικοτουρισμού όπως στην περίπτωση της καταστροφής της κοιλάδας με τις πεταλούδες στη Ρόδο λόγω του μεγάλου αριθμού τουριστών).

Σε ποσοστά ο μαζικός τουρισμός αντιπροσωπεύει το 90-95% της όλης τουριστικής δραστηριότητας, ενώ όλες μαζί οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού αντιπροσωπεύουν μόνο το 5-19% του συνολικού τουρισμού.

Στη χώρα μας ο μαζικός τουρισμός είναι παράκτιος και έντονα εποχικός.

Το μέγεθος της αγοράς του οικοτουρισμού

Το μέγεθος της αγοράς του οικοτουρισμού είναι αδύνατο να προσδιοριστεί. Η δυσκολία έγκειται στο γεγονός της αδυναμίας καταγραφής των κινήσεων των οικοτουριστών. Έτσι, πολλοί οικοτουρίστες δεν καταγράφονται πουθενά γιατί δεν κάνουν κρατήσεις σε τουριστικά καταλύματα, δεν κάνουν κρατήσεις θέσεων σε μεταφορικά μέσα και δεν αγοράζουν τουριστικά προϊόντα από οργανωτές ταξιδιών. Άλλοι οικοτουρίστες αγοράζουν μερικά μόνο προϊόντα από ένα τουριστικό πακέτο (π.χ. μόνο τα εισιτήρια μετάβασης και επιστροφής) και καταγράφονται σαν τουρίστες μαζικού τουρισμού. Άλλοι οικοτουρίστες κάνουν παράλληλα με τον οικοτουρισμό και ένα άλλου είδους του οποίου καταγράφονται ως πελάτες. Εξ άλλου το μεγαλύτερο μέρος των οικοτουριστών αποτελείται από εσωτερικούς τουρίστες οι οποίοι κάνουν ατομικό ή οικογενειακό τουρισμό και δεν καταγράφονται πουθενά.

Οι οικοτουρίστες οι οποίοι επισκέπτονται προστατευόμενες περιοχές είναι δυνατόν να καταγράφονται, αλλά στο σύνολο τους αποτελούν ένα μικρό μόνο κομμάτι της αγοράς του οικοτουρισμού.

Όπως προαναφέρθηκε ο τουρισμός ειδικών ενδιαφερόντων στον οποίο υπάγεται και ο οικοτουρισμός αποτελεί σε παγκόσμια κλίμακα το 3% του συνολικού τουρισμού με αναμφισβήτητες όμως τάσεις αύξησης. Σε σύγκριση με τον μαζικό και εναλλακτικό τουρισμό, όπως διαγραμματικά δείχθηκε παραπάνω, ο οικοτουρισμός στην παγκόσμια στην ευρεία του έννοια αντιπροσωπεύει το μισό περίπου του εναλλακτικού τουρισμού και το 2,5%- 5% του παγκόσμιου τουρισμού.

Σε επιτόπιες έρευνες που έγιναν σε περιοχές που διαθέτουν τουριστικούς προορισμούς για τον οικοτουρισμό (Η.Π.Α., Καναδάς, Αυστραλία, Αγγλία, Γερμανία) τα παραπάνω ποσοστά φαίνονται αυξημένα.

Γενικά γίνεται δεκτό ότι το μέγεθος της αγοράς του οικοτουρισμού διαφέρει σημαντικά από περιοχή σε περιοχή και εξαρτάται από την πολιτική marketing που εφαρμόζεται.

Η τουριστική πελατεία του οικοτουρισμού

Όπως είναι γνωστό η τμηματοποίηση της τουριστικής αγοράς γίνεται συνήθως γεωγραφικά, δημογραφικά, ψυχογραφικά και οικονομικά και στην πράξη απαντά στη σύνθετη ερώτηση ποιος κάνει τουρισμό, από πού προέρχεται, πως και πότε έρχεται. (who, what, where, when, why, how)

Στην περίπτωση του οικοτουρισμού οι οικοτουρίστες προέρχονται από χώρες ή περιοχές, οι κάτοικοι των οποίων συνηθίζουν να κάνουν τουριστικά ταξίδια. Συνήθως οι οικοτουρίστες πριν κάνουν ένα οικοτουριστικό ταξίδι έχουν κάνει πολλά τουριστικά ταξίδια άλλων μορφών τουρισμού. Οι τόποι προέλευσης των οικοτουριστών είναι οι τόποι όπου η τουριστική συνήθεια και η τουριστική συνείδηση είναι ανεπτυγμένες.

Οι οικοτουρίστες είναι συνήθως ηλικιωμένοι ή συνταξιούχοι ηλικίας άνω των πενήντα ετών αλλά και πολλοί από αυτούς είναι νέοι ή μέσης ηλικίας, ανάλογα με το είδος της οικοτουριστικής δραστηριότητας που αναπτύσσουν. Οι τουρίστες του σακκιδίου (backpackers) που κάνουν οικοτουρισμό, είναι νέοι άνθρωποι. Οι οικοτουρίστες που κάνουν έρευνες και μελέτες της φύσης είναι νέοι ή μέσης ηλικίας άνθρωποι.

Από απόψεως φύλου το 65%-75% των οικοτουριστών είναι άνδρες γιατί οι περισσότερες γυναίκες αποφεύγουν τις εγγενείς δυσκολίες του οικοτουρισμού.

Από απόψεως εκπαίδευσης οι οικοτουρίστες είναι ανώτερου ή ανώτατου εκπαιδευτικού επιπέδου και από απόψεως εισοδήματος είναι επίσης ανώτερου οικονομικού επιπέδου.

Ο τουρισμός έχει άμεση σχέση με την οικονομική ζωή του ανθρώπου, την οποία επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό. Η παραγωγή και η διάθεση των τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών στην τουριστική αγορά ακολουθεί τους γνωστούς οικονομικούς κανόνες λειτουργίας της ελεύθερης αγοράς μια και το τουριστικό αντικείμενο κινείται σε τέτοιου είδους αγορές.

Ότι χρειάζεται ο τουρίστας για την ικανοποίηση των τουριστικών του αναγκών, δηλαδή αγαθά και υπηρεσίες, αποτελούν αντικείμενα οικονομικών συναλλαγών. Η ιδιαιτερότητα των τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών σε σύγκριση με τα υπόλοιπα αγαθά και υπηρεσίες που έχει ανάγκη ο άνθρωπος για την επιβίωση του, είναι ότι τα πάντα θεωρούνται οικονομικά, δηλαδή βρίσκονται σε στενότητα και πρέπει για να τα αποκτήσει να καταβάλλει το αντίστοιχο οικονομικό αντάλλαγμα. Ακόμη και τα τουριστικά προσόντα μιας περιοχής είναι αντικείμενα οικονομικής συναλλαγής.

Στην τουριστική διαδικασία συμμετέχουν εκατομμύρια άνθρωποι οι οποίοι προκαλούν πολλαπλάσιο αριθμό οικονομικών πράξεων. Στην υπηρεσία του τουρισμού λειτουργούν πάρα πολλές οικονομικές μονάδες που δραστηριοποιούνται στην παραγωγή και την προσφορά άμεσα ή έμμεσα τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο τουρισμός αποτελεί για πολλές χώρες και ιδιαίτερα για αυτές που χαρακτηρίζονται σαν χώρες υποδοχής τουριστών, ένα βασικό μα και δυναμικό παράγοντα οικονομικής τους ανάπτυξης που χρησιμοποιείται σαν μοχλός ανάπτυξης ιδιαίτερα των υπό ανάπτυξη χωρών.

Στη θετική ή αρνητική επίδραση του τουρισμού στην οικονομία των διαφόρων χωρών υπάρχει διάσταση απόψεων από τους ειδικούς.

Αυτοί που είναι υπέρ της θετικής επίδρασης υποστηρίζουν ότι ε τον τουρισμό έχουμε για την οικονομία των χωρών υποδοχής τα παρακάτω θετικά στοιχεία :

- Εισροή συναλλάγματος, που σημαίνει βελτίωση των συναλλαγματικών αποθεμάτων.
- Αύξηση του εθνικού εισοδήματος και κατ' επέκταση του κατά κεφαλή εισοδήματος.
- Μείωση των εισοδηματικών αντιθέσεων.
- Βελτίωση του ισοζυγίου των εξωτερικών πληρωμών.
- Νέες επενδύσεις.
- Νέες ευκαιρίες απασχόλησης με αποτέλεσμα τη μείωση της ανεργίας.
- Αύξηση των δημοσιονομικών εξόδων.

Αντίθετα αυτοί που τάσσονται υπέρ της αρνητικής επίδρασης υποστηρίζουν ότι ο τουρισμός έχει τις παρακάτω αρνητικές επιδράσεις για την οικονομία των χωρών υποδοχής :

- Εξασθενεί ο πρωτογενής και δευτερογενής τομέας (γεωργία, βιομηχανία).
- Ευαισθητοποιείται η οικονομία της χώρας επειδή εξαρτάται από το μέγεθος της τουριστικής κίνησης το οποίο διαφοροποιείται επηρεαζόμενο από πολλούς εσωγενείς και αξωγενείς παράγοντες.
- Διαφοροποιείται το φυσικό περιβάλλον με οικονομικό αντίκτυπο στη συντήρηση και αποκατάσταση του.

Δεχόμενοι και τις δυο κριτικές, ο τουρισμός όταν αναπτύσσεται και οργανώνεται πάνω σε ορθολογικές βάσεις, με σωστό προγραμματισμό, συντονισμό και έλεγχο δεν μπορεί παρά να συντελεί θετικά στην οικονομική ζωή μιας περιοχής ή χώρας.

Από τη στιγμή που ο άνθρωπος πάρει την απόφαση να κάνει τουρισμό μέχρι την πραγματοποίηση του λαμβάνουν χώρα, ένα πλήθος οικονομικών πράξεων. Οι οικονομικές αυτές πράξεις εκτελούνται πολύ γρήγορα και δημιουργούν πολλαπλασιαστικά φαινόμενα.

Τα χρήματα που δαπανά ο τουρίστας για εισιτήρια, διαμονή, διατροφή, διασκέδαση και για κάθε ανάγκη που του παρουσιάζεται και πρέπει να την ικανοποιήσει αλλάζουν με μεγάλη ταχύτητα πολλά χέρια. Έτσι κάθε οικονομική πράξη δημιουργεί οικονομικά κύματα που κατευθύνονται προς όλες γενικά τις ανθρώπινες οικονομικές δραστηριότητες. Το γεγονός αυτό αυξάνει τη ζήτηση και κατά συνέπεια έχουμε αύξηση της προσφοράς με αποτέλεσμα την αύξηση των επενδύσεων, της απασχόλησης και τη δημιουργία ενός τουριστικοοικονομικού κυκλώματος με επιδράσεις προς όλες τις κατευθύνσεις και τους τομείς της οικονομικής ζωής του ανθρώπου.

Ο τουρισμός είναι ικανός να πυροδοτήσει την οικονομία μιας χώρας με πολλαπλασιαστικά φαινόμενα ικανά να αυξήσουν την απασχόληση και το εθνικό εισόδημα που αποτελούν βασικά στοιχεία της οικονομικής ανάπτυξης.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημάνουμε ότι την οικονομική ανάπτυξη που θα επιδιώξουμε με την καλύτερη εκμετάλλευση των τουριστικών δυνατοτήτων, δε θα την πετύχουμε αν παραμελήσουμε τους άλλους τομείς της οικονομίας (γεωργία, βιομηχανία, ναυτιλία) που συμμετέχουν και αυτοί ανάλογα.

Το τουριστικό κύκλωμα προσφέρει εργασία σε πολλούς εργαζόμενους με αρκετά καλές αμοιβές. Χαρακτηριστικά στη χώρα μας αναφέρουμε ότι πάνω από 200.000 άτομα απασχολούνται άμεσα και δεκαπλάσιος αριθμός έμμεσα στις τουριστικές επιχειρήσεις και όχι μόνο, είτε σε μόνιμη βάση είτε σε εποχιακή.

Συμπερασματικά μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι ο τουρισμός, όταν είναι οργανωμένος σε σωστές βάσεις και δε βάλλεται από εξωγενείς παράγοντες, βοηθά στην οικονομική ανάπτυξη των χωρών σε μεγάλο βαθμό. Ιδιαίτερα για χώρες που διαθέτουν τουριστικά προσόντα και χαρακτηρίζονται σαν χώρες υπό ανάπτυξη ο τουρισμός αποτελεί δυναμικό τομέα για να φτάσουν μέσω αυτού σε ένα επίπεδο ανάπτυξης γρηγορότερα σε σχέση με τη βοήθεια άλλων τομέων της οικονομίας που απαιτούν περισσότερο και καλύτερο και πλέον δαπανηρό συνδυασμό των παραγωγικών συντελεστών.

Η μετακίνηση τουριστών από χώρες εύρωστες οικονομικά προς τις ασθενέστερες, μειώνει αρκετά το μικρό ή μεγάλο οικονομικό χάσμα που υπάρχει μεταξύ τους, ανεβάζει το βιοτικό επίπεδο των λαών των χωρών υποδοχής και συντελεί στην εξισορρόπηση της παγκόσμιας οικονομίας.

- ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

Είναι αναμφισβήτητο ότι ο τουρισμός έχει θετικές οικονομικές επιδράσεις και δημιουργεί μια πληθώρα ωφέλιμων επιδράσεων σε ορισμένους οικονομικούς δείκτες όπως στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, στο εισόδημα, στην απασχόληση, στα φορολογικά έσοδα κ.λ.π. ενώ συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη των τουριστικών χωρών.

Δυστυχώς η ραγδαία τουριστική ανάπτυξη, που επέβαλε το τουριστικό μπουμ μετά το 1950, σε πολλές περιπτώσεις ήταν τόσο άναρχη, αυθαίρετη και απρογραμμάτιστη που ο τουρισμός έγινε μέσο ληστρικής εκμετάλλευσης του ανθρώπου, του περιβάλλοντος, της πολιτιστική κληρονομιάς και αντικείμενο εκμετάλλευσης εκ μέρους μερίδας επιχειρηματιών προς ίδιο και μόνο όφελος, ενώ σιγά-σιγά στην τουριστική δραστηριότητα ξεχάστηκε η ανθρωπρέπεια του τουρισμού και η φιλοξενία.

Μπροστά σε αυτή την εξέλιξη υπήρξε μια έντονη αντίδραση σε παγκόσμιο επίπεδο, μέσω του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού (W.T.O.) και του προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον (U.N.E.P.) και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, μέσω της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μια υποτονική αντίδραση (από υποχρέωση συμμόρφωσης προς τις οδηγίες της Ε.Ε.), σε εθνικό επίπεδο.

Όμως οι αντιδράσεις αυτές δεν είναι ούτε αρκετές ούτε ικανές να επιλύσουν ή να περιορίσουν το πρόβλημα των δυσμενών επιδράσεων του τουρισμού στο περιβάλλον, το οποίο με τη πάροδο του χρόνου μεγαλώνει αφού “ο σύγχρονος τουρισμός πραγματοποιείται, βαθμιαία μεν αλλά σταθερά ολοένα και περισσότερο σε μαζική βάση και το γεγονός αυτό από μόνο του δεν μπορεί παρά να συνεπάγεται ανεπιθύμητες κοινωνικές, πολιτιστικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις”.

Οι δυσμενείς επιδράσεις του τουρισμού στο περιβάλλον

Η απλή αναφορά των κυριότερων από τις επιδράσεις αυτές, με τη μορφή απαρίθμησης και όχι ανάλυσης, που

ακολουθεί γίνεται γιατί η διαπίστωση και η αξιολόγηση τους αποτέλεσε πρωταρχικό κίνητρο ανάπτυξης των φιλικών προς το περιβάλλον εναλλακτικών μορφών τουρισμού και γιατί κάθε αναφορά σε αυτές ποτέ δεν γίνεται περιττή, αφού η αντιμετώπιση τους είναι απαραίτητο να γίνει προϋπόθεση της κάθε τουριστικής ανάπτυξης και τα κάθε τουριστικής πολιτικής.

Η κύρια αιτία δημιουργίας των δυσμενών επιπτώσεων του τουρισμού στο περιβάλλον ήταν η απρογραμμάτιστη, μη ελεγχόμενη και βεβιασμένη τουριστική ανάπτυξη, για να ικανοποιηθεί η απότομη αύξηση της τουριστικής ζήτησης και για να εξασφαλίσουν μια χώρα ή ένας τουριστικός προορισμός ή οι τουριστικοί επιχειρηματίες το μέγιστο κέρδος από τον τουρισμό σε μικρό χρονικό διάστημα.

Οι κυριότερες από τις δυσμενείς επιδράσεις του τουρισμού στο περιβάλλον είναι :

- Επίδραση στην ατμόσφαιρα
 - Μόλυνση από καυσαέρια των μέσων συγκοινωνιών στα τέρματα συγκοινωνιών (αεροδρόμια - λιμάνια - σταθμοί χερσαίων μέσων) λόγω της αυξημένης κίνησης που παρατηρείται κατά την τουριστική περίοδο.
 - Αυξημένη μόλυνση από τα καυσαέρια των χερσαίων δημόσιων και ιδιωτικών μέσων συγκοινωνιών λόγω της αυξημένης κίνησής τους για τη μετακίνηση χιλιάδων τουριστών.
 - Μόλυνση από πολλαπλάσιες των κανονικών ποσότητες καυσαερίων, λόγω της κυκλοφοριακής συμφόρησης, της βραδείας κίνησης, των καθυστερήσεων και των ουρών.

- Επίδραση στο έδαφος

- Αύξηση των πυρκαγιών κατά την τουριστική περίοδο από αμέλεια ή από εμπρησμούς για εξασφάλιση χώρων προς τουριστική εκμετάλλευση.
- Διάβρωση και απόπλυση εδαφών και αύξηση της ξηρασίας και του κινδύνου των πλημμύρων.
- Μόλυνση από απόρριψη απορριμμάτων από ξενοδοχεία, κάμπινγκ και μεμονωμένους τουρίστες (στην Κρήτη π.χ. κατά την τουριστική περίοδο αιχμής υπάρχει παραγωγή 7,5-10 εκατομμυρίων τόνων στερεών αποβλήτων την ημέρα μόνο από τους τουρίστες).
- Μόλυνση από απόρριψη υγρών αποβλήτων των ξενοδοχείων στο έδαφος όταν δεν διαθέτουν βιολογικό καθαρισμό.

- Επίδραση στη χλωρίδα και πανίδα

- Μείωση ή καταστροφή της βλάστησης από αποδασώσεις, εκχερσώσεις, καταπατήσεις γης και εμπρησμούς για εξασφάλιση χώρου ανέγερσης τουριστικών εγκαταστάσεων.

- Μείωση ή καταστροφή της βλάστησης από πυρκαγιές που προκαλούνται από τουρίστες από αμέλεια.

- Μείωση ή καταστροφή της βλάστησης από το μεγάλο αριθμό των τουριστών εκδρομέων που κινούνται μέσα σε περιοχές βλάστησης.

- Καταστροφή βιοτόπων. Από τους 430 ελληνικούς βιότοπους που περιλαμβάνονται στο ευρωπαϊκό δίκτυο βιοτόπων, 70 έχουν επείγουσα ανάγκη προστασίας και οι 86 έχουν ανάγκη προστασίας πρώτης προτεραιότητας, από τις ανθρώπινες δραστηριότητες που αλλοιώνουν ή καταστρέφουν το περιβάλλον μεταξύ των οποίων είναι και η δόμηση τουριστικών εγκαταστάσεων.

- Βλάβες στο φυτοζωϊκό περιβάλλον και ανατροπή της οικολογικής ισορροπίας από την απρογραμματίστη και άναρχη εισβολή της τουριστικής δραστηριότητας στο φυσικό περιβάλλον.

- Περιορισμός του ζωτικού χώρου της πανίδας και απειλή για εξαφάνιση διαφόρων ειδών και μείωση της βιοποικιλότητας.

- Υποβάθμιση ή εξαφάνιση καλλιεργειών (π.χ. στην τοποθεσία Μαστιχάρι της Κω υπήρχαν 3 εργοστάσια επεξεργασίας και συσκευασίας ντομάτας και ανάλογες εκτάσεις καλλιεργήσιμης γης. Σήμερα ύστερα από την εγκατάσταση μεγάλων ξενοδοχειακών μονάδων δεν υπάρχει ούτε ένα εργοστάσιο, ούτε οι εκτάσεις καλλιεργούνται).

- Επίδραση στο τοπίο

- Αυθαίρετη και χωρίς σχεδιασμό ανέγερση ακαλαίσθητων κτισμάτων και τουριστικών θέρετρων σε ακτές, δάση, τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, αρχαιολογικούς χώρους και αιγειαλούς.

- Αρπαγή γης και ιδιωτικοποιήσεις δημοσίων χώρων, ακόμη και προστατευόμενων περιοχών καταπατητικό δίκαιο για τουριστικές δραστηριότητες όπως ακτών, αιγειαλών, δασών, όρμων, λιμενίσκων κ.λ.π.

- Παράνομη ανέγερση δευτέρων κατοικιών εκτός πολεοδομικών σχεδίων.

- Υποβάθμιση του τοπίου με μικροκατασκευές (αθέατες κατασκευές), όπως περίπτερα φαγητού και περίπτερα αναμνηστικών και άλλων τουριστικών ειδών.

- Πιέσεις επί προστατευόμενων περιοχών και πάρκων αναψυχής και παραποίησης γης ή και εξαφανίσεις οικοσυστημάτων (εξαφάνιση υγρότοπων, αμμόλοφων στις ακτές, επιχωματώσεις υδρορευμάτων κ.λ.π.).

- Αλλοίωση τοπίων από τους δρόμους προς και από τις τουριστικές εγκαταστάσεις που κατασκευάζονται ή κατασκευάστηκαν χωρίς μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

- Αλλοίωση τοπίων από άλλες τουριστικές εγκαταστάσεις (γήπεδα, μαρίνες, αεροδρόμια, ξενοδοχεία κ.λ.π.) που έγιναν χωρίς μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

- Επίδραση στα υδάτινα οικοσυστήματα

- Υπερβολική κατανάλωση νερού από τους τουρίστες σε περιόδους υψηλών θερμοκρασιών και σε μέρη όπου το νερό είναι ανεπαρκές (ελληνικά νησιά), σε βάρος του ντόπιου πληθυσμού. Στο Ηράκλειο π.χ. η παροχή νερού γίνεται ορισμένες μόνο ώρες της μέρας, όταν κάθε τουρίστας που μένει στα γειτονικά παράκτια ξενοδοχεία μπορεί να κάνει ντους όσες φορές και ότι ώρα θέλει, από νερό του δικτύου ύδρευσης.

- Αλλοίωση ποιότητας νερού λόγω υπερβολικής άντλησης και αύξησης της πιθανότητας εναλάτωσης και υδροφόρου ορίζοντα (εναλάτωση που ήδη έχει γίνει στις πεδιάδες Καμπανίας, Άργους, Ηλείας, Μεσσαράς κ.λ.π. από την υπερβολική χρήση νερού για τις γεωργικές καλλιέργειες).

- Μόλυνση νερών λόγω της απόρριψης απορριμμάτων και αποβλήτων των ξενοδοχείων που δεν έχουν σύστημα βιολογικού καθαρισμού και σύστημα περισυλλογής και διακομιδής απορριμμάτων.

- Υπερκατανάλωση νερού λόγω πλήρωσης πισινών με μη θαλασσινό νερό.

- Μόλυνση νερών ποταμών και λιμνών από το πλήθος των τουριστών που κάνουν παραποτάμιο ή παραλίμνιο τουρισμό.

- Επίδραση στη θάλασσα

- Μόλυνση θαλασσών, λιμανιών, κόλπων από απορρίμματα κρουαζιερόπλοιων, γιωτ, ιστιοφόρων, και άλλων πλεούμενων που ταξιδεύουν ή ελλιμενίζονται.

- Μόλυνση θαλασσών από διαρροές πετρελαίου και λοιπων καυσίμων.

- Μόλυνση θαλασσών από απόβλητα παράκτιων ξενοδοχείων όταν αυτά δεν διαθέτουν βιολογικό καθαρισμό.

- Μόλυνση των παράκτιων θαλασσίων νερών από τον υπερβολικό αριθμό τουριστών που τα χρησιμοποιεί.

- Επίδραση στο κοινωνικό περιβάλλον

- κοινωνίες συντελεί και ο μιμητισμός του ντόπιου πληθυσμού που παρασύρεται από τους ξένους τους οποίους θεωρεί «μοντέρνους», πιο πολιτισμένους και αξιοθαύμαστους.

- Εισβολή νέων διαφορετικών ηθών, εθίμων, τρόπων ζωής, προτύπων και δυσμενείς επιδράσεις τους προς τα αντίστοιχα κρατούντα.

- Εισβολή ξένων τουριστών που δεν είναι πάντα πολιτισμένοι και συχνά έχουν κακή συμπεριφορά.

- Σύγκρουση των «ξένων» πολιτισμών (των πολιτισμών των κάθε προέλευσης τουριστών) με τον ντόπιο πληθυσμό και από τη σύγκρουση αυτή συχνά πληγώνεται ο παραδοσιακός ντόπιος πολιτισμός.

- Αύξηση της κατανάλωσης ναρκωτικών, του αλκοολισμού, των κρουσμάτων , των αφροδισίων νοσημάτων και της εγκληματικότητας από τους τουρίστες και από άτομα του ντόπιου πληθυσμού που τους μιμούνται.

- Σύγκρουση θρησκειών ή θρησκευτικών δογμάτων.
- Γάμοι τουριστών με ντόπιους.

Στην κακή επίδραση του τουρισμού στις τοπικές

- Η ηχορύπανση

- Ηχορύπανση από τις μετακινήσεις των μέσω συγκοινωνιών που είναι πολλαπλάσιες των κανονικών κατά την τουριστική περίοδο.
- Ηχορύπανση από το τουριστικό μπουύγιο που εκδηλώνεται στις τουριστικές περιοχές.
- Ηχορύπανση από τα υπαίθρια κέντρα διασκέδασης τα περισσότερα των οποίων διανυκτερεύουν.

Εκτός από τις παραπάνω δυσμενείς επιδράσεις του τουρισμού, πρέπει να επισημανθούν και τα παρακάτω δυσμενή στοιχεία για τη χώρα μας, που δυστυχώς κανένας φορέας τα αντιμετωπίζει επίσημα.

Υπάρχει κίνδυνος να μετατραπούν ορισμένες περιοχές της χώρας μας σε «ξένες» περιοχές κατά το παράδειγμα της Χαβάης, των νησιών Μπαχάμες και της Μαγιόρκας, όπου θα κυριαρχούν οι ξένοι σαν τουρίστες ή σαν τουριστικοί επιχειρηματίες και ο ντόπιος πληθυσμός θα περιορίζεται στο ρόλο του τουριστικούπαλλήλου. Η άποψη αυτή ενισχύεται από τα γεγονότα ότι :

A. Η Ελλάδα σαν χώρα μέλος της Ε.Ε. αποτελεί, λόγω της γεωγραφικής της θέσης, τουριστικό προορισμό για τους κατοίκους των υπολοίπων χωρών μελών της ένωσης, οι οποίοι μπορούν ελεύθερα να μεταφέρουν κεφάλαια και να αγοράζουν όπου θέλουν και όσα θέλουν οικοπέδα, κτίρια, ξενοδοχεία, και να τα χρησιμοποιούν όπως θέλουν.

B. Ήδη υπάρχει ελεύθερη αγορά οικοπέδων, εκτάσεων και κτιρίων από Ευρωπαίους στις τουριστικές

περιοχές όπως η βόρεια Κρήτη, η Μάνη, τα Επτάνησα, τα νησιά του Αιγαίου και η Χαλκιδική (Αγορά πύργων στη Μάνη, Μετοχιών στη Κρήτη, Παλαιά παραδοσιακά σπίτια στη δυτική Πελοπόννησο, βίλες στα Επτάνησα κ.λ.π.).

Γ. Λειτουργούν ήδη τουριστικά χωριά, ξενοδοχεία και διάφορα κλαμπς για αποκλειστική χρήση από τους ξένους, όπου δεν γίνονται δεκτοί οι Έλληνες (επίσημα ή ανεπίσημα) τα οποία χρησιμοποιούν ξένα προϊόντα (κυρίως προϊόντα της χώρας, τους τουρίστες της οποίας εξυπηρετούν) και τα τελευταία χρόνια άρχισαν να χρησιμοποιούν και ξένο προσωπικό (κυρίως σε διευθυντικές θέσεις).

Δ. Μεγάλοι ξένοι τουριστικοί επιχειρηματίες και κυρίως μεγάλοι της Γερμανίας, Αγγλίας και Γαλλίας αγοράζουν το Ελληνικών ξενοδοχειακών αλυσίδων, έναντι μιας κάποιας πληρότητας, με αποτέλεσμα να ενεργούν προς όφελος των τουριστών των χωρών τους και πολλές φορές σε βάρος της ντόπιας οικονομίας (χρησιμοποιούμενα προϊόντα) και του ντόπιου πληθυσμού (χρησιμοποιούμενο προσωπικό).

Δυστυχώς έχει επικρατήσει στη χώρα μας μια αρνητική νοοτροπία ως προς την αντιμετώπιση των τουριστών. Κάτω και λόγω του χαρακτηρισμού «είμαστε τουριστική χώρα», και της πολιτικής «όλα για τον τουρισμό», χρησιμοποιούνται πρακτικές και πραγματοποιούνται εκδηλώσεις απαράδεκτες για την αξιοπρέπεια και την υπερηφάνεια και της Ελλάδας και των Ελλήνων, όπως π.χ.

Γίνεται έντονη ή και αποκλειστική χρήση ξένων γλωσσών σε βάρος των Ελληνικών (ονομασίες οδών, κατάλογοι φαγητών, ονομασίες μνημείων, ενημερωτικά φυλλάδια ξενόγλωσσοι υπάλληλοι κ.λ.π.). Το φαινόμενο έχει πάρει τέτοιες διαστάσεις που σε κάποιες περιοχές αν κάποιος μιλήσει Ελληνικά, οι τουριστικοί υπάλληλοι του **γυρίζουν την εμπιστευόμενα. Οι άνθρωποι προτιμούν πλέον ένα φθηνό, ασφαλές, σίγουρο και μη κουραστικό ταξίδι παρά ένα ακριβό και κουραστικό που πρέπει να διασφαλίσουν και πλάτη.**

Για να αισθανθούν οι τουρίστες «σαν στο σπίτι τους» τους προσφέρουμε αυτά που είχαν στο σπίτι τους. Ξένα φαγητά, ξένα ποτά και με τον τρόπο που αυτοί θέλουν.

Έχει παρεξηγηθεί ο ρόλος του Έλληνα που φιλοξενεί τουρίστες (ξενοδόχοι ή άλλοι τουριστικοί επιχειρηματίες και τουριστικοῦπάλληλοι). Ο ρόλος αυτός είναι ο ρόλος του οικοδεσπότη που δέχεται κάποιον στο δικό του σπίτι (έστω και έναντι αμοιβής) και δεν είναι ο ρόλος του υπηρέτη ή του δούλου που θεωρεί τον τουρίστα σαν αφεντικό (επειδή πληρώνει ή δίδει μπουρμπουάρ).

Έχει παρεξηγηθεί επίσης η σημασία του τουριστικού σλόγκαν “ο πελάτης έχει πάντα δίκαιο”. Γιατί ο πελάτης έχει ελάχιστες φορές δίκαιο. Και αν παραπονιέται του λέμε ότι έχει δίκαιο για να τον ικανοποιήσουμε, αλλά πρέπει να του λέμε μετά και το “ναι μεν, αλλά” που πολλοί Έλληνες ξεχνάνε να το λένε.

Επίσης πρέπει να αναθεωρηθούν οι απόψεις για το τουριστικό συνάλλαγμα και τον πολυδιαφημισμένο ρόλο του στην Εθνική Οικονομία. Σήμερα στην Ε.Ε. δεν υπάρχουν σύνορα και τα χρήματα που παίρνει π.χ. ένας ξενοδόχος από ένα Γερμανό μπορεί να τα αφήσει στη Γερμανία ή να τα μεταφέρει όπου θέλει και να τα κάνει ότι θέλει. Είναι δηλαδή χρήματα που μπορεί να τα διατηρήσει (εκτός από τους φόρους τους) εκτός της εθνικής οικονομίας που αποτελεί πλέον μέρος της Ευρωπαϊκής Οικονομίας. Όσον αφορά τα χρήματα που ξοδεύει ένας τουρίστας στη χώρα μας, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι οι περισσότεροι τουρίστες που επισκέπτονται τη χώρα μας είναι τουρίστες που διακινούνται από τους tour operator με τουριστικά πακέτα (κονσερβοποιημένος τουρισμός) και πολλοί από αυτούς περιορίζονται και ξοδεύουν ότι θέλουν να ξοδέψουν μέσα στα ξενοδοχεία και όχι στις τοπικές αγορές (οι ξενοδόχοι που μπορεί να είναι και ξένοι επιχειρηματίες έχουν φροντίσει για αυτό).

Αγνοείται δυστυχώς από τους εμπλεκόμενους στο τουριστικό κύκλωμα το βαθύτερο νόημα του τουρισμού, αλλά και η γοητεία του, σύμφωνα με τα οποία ο τουρίστας ταξιδεύει σε ένα ξένο τόπο, συναντά ξένους ανθρώπους, ακούει μια ξένη γλώσσα, τρώει ξένα φαγητά και παρακολουθεί ένα ξένο τρόπο ζωής.

Αν από όλα αυτά εξαιρεθεί το στοιχείο του ξένου τότε δεν κάνει τουρισμό.

Απλά μετακομίζει σε ένα άλλο σπίτι, παρόμοιο με το δικό του. Και αν θέλει π.χ. ένας Γερμανός να κάνει τουρισμό στην Ελλάδα, πρέπει να γνωρίσει τους Έλληνες, να αντιμετωπίσει

τον τρόπο ζωής τους, να φάει Ελληνικά φαγητά, να μάθει τις απαραίτητες Ελληνικές λέξεις. Πρέπει να γίνει λίγο Έλληνας. Όχι οι Έλληνες να γίνουν Γερμανοί.

Όλοι οι τουρίστες κάνουν τουρισμό για να γνωρίσουν νέες κουλτούρες και πολιτισμούς και να μάθουν διαφορετικές από εκείνες που ήδη ξέρουν πολιτιστικές δραστηριότητες.

Για να δείξουμε όμως ότι ο εναλλακτικός τουρισμός είναι πιο φιλικός προς το περιβάλλον θα κάνουμε μια σύγκριση του μαζικού τουρισμού με τον εναλλακτικό.

Σήμερα ο μαζικός τουρισμός θεωρείται σαν μια εχθρική προς το περιβάλλον μορφή τουρισμού. Μια μορφή τουρισμού που δεν ενδιαφέρεται για το περιβάλλον του τουριστικού προορισμού ούτε για τους πόρους του, αλλά το υπερεκμεταλλεύεται και εξαντλεί τους πόρους του μέχρι να γίνει μη ελκυστικό και οι πόροι του να μην επαρκούν για την ικανοποίηση των τουριστών, οπότε και εγκαταλείπεται.

Συνήθως ο μαζικός τουρισμός εκφράζεται με τα μεγάλα ξενοδοχεία και τα τουριστικά θέρετρα, που δεν ανήκουν στο ντόπιο πληθυσμό αλλά σε ξένους επιχειρηματίες (αλλοδαπούς ή ημεδαπούς), που μοναδικό σκοπό έχουν να συγκεντρώσουν όσο γίνεται περισσότερους τουρίστες στις λεγόμενες τουριστικές περιόδους και να μεγιστοποιήσουν τα κέρδη τους τα οποία δεν μένουν στο τουριστικό προορισμό, για να χρησιμοποιηθούν προς όφελός του, αλλά μεταφέρονται όπου θέλει ο επιχειρηματίας.

Αυτά τα ξενοδοχεία και τα θέρετρα δεν χρησιμοποιούν συνήθως προϊόντα που παράγονται στο τουριστικό προορισμό ή στη χώρα στην οποία ανήκει, αλλά προϊόντα εισαγόμενα από τους τόπους των ιδιοκτητών τους, σε βάρος φυσικά της τοπικής οικονομίας.

Όσον αφορά τον ντόπιο πληθυσμό, αυτός συνήθως αφήνει τις παραδοσιακές κύριες ασχολίες του κατά την περίοδο της τουριστικής αιχμής, εργάζεται στα ξενοδοχεία για να αποκτήσει ένα πρόσθετο εισόδημα και κατά τη νεκρή τουριστική περίοδο επιστρέφει στις κανονικές ασχολίες του. Έτσι αποπροσανατολίζεται ή και εγκαταλείπεται η τοπική οικονομία που αρχίζει σιγά-σιγά να εξαρτάται, λίγο ή πολύ, από την τουριστική δραστηριότητα η οποία ελέγχεται και από ξένους.

Συνέπεια της χωροχρονικής υπερσυγκέντρωσης τουριστών που αντιπροσωπεύει το μαζικό τουρισμό είναι οι δυσμενείς επιδράσεις στο φυσικό, κοινωνικό, πολιτιστικό και οικονομικό περιβάλλον του τουριστικού προορισμού, όπως αναφέρθηκαν παραπάνω, που διαχρονικά υποβαθμίζουν και απαξιώνουν τα προσόντα του για τα οποία και χαρακτηρίστηκε σαν τουριστικός προορισμός.

Αν και τα παραπάνω μειονεκτήματα του μαζικού τουρισμού είναι γνωστά σε όλους τους εμπλεκόμενους στο τουριστικό κύκλωμα, από τους απλούς τουρίστες μέχρι τους υπεύθυνους τουριστικούς φορείς, ο μαζικός τουρισμός εξακολουθεί να είναι η κυρίαρχουσα τουριστική μορφή την οποία προτιμούν και οι τουριστικοί επιχειρηματίες και οι τουρίστες. Οι τουριστικοί επιχειρηματίες, γιατί με τη μαζικότητα του αποφέρει μεγάλα κέρδη και οι τουρίστες γιατί είναι πολύ φθηνότερος από τον εναλλακτικό τουρισμό, γιατί τους προσφέρει ασφάλεια, γιατί τους απαλλάσσει από τις φροντίδες σχεδιασμού, προετοιμασίας και πραγματοποίησης του τουριστικού ταξιδιού, γιατί κάποιος (ο) τους οδηγεί και τους προσέχει καθ όλη τη διάρκεια του ταξιδιού και γιατί βρίσκουν εκεί ου πάνε ανθρώπους που μιλάνε τη γλώσσα τους, φαγητά παρόμοια με τα δικά τους και προϊόντα που γνωρίζουν και να σιγουρέψουν μόνοι τους, έστω κι αν το τελευταίο είναι πιο «τουριστικό» (με την κλασσική έννοια του τουρισμού) από το πρώτο.

Για να αντιμετωπιστούν τα μειονεκτήματα του μαζικού τουρισμού και να προφυλακτούν οι τουριστικοί προορισμοί, οι πόροι τους και ο ντόπιος πληθυσμός από την εκμετάλλευση των μεγάλων της τουριστικής βιομηχανίας, άρχισε πριν από 30 μόλις χρόνια να συλλαμβάνεται και να υλοποιείται την τελευταία δεκαετία, η ιδέα του εναλλακτικού τουρισμού που αντιπαραθέτει στις πολιτικές του μαζικού τουρισμού, τις δικές του αντίθετες πολιτικές.

Έτσι ο εναλλακτικός τουρισμός απεμπολεί το στόχο των μεγάλων κερδών, το μεγάλο μέγεθος των τουριστικών εγκαταστάσεων, την χωροχρονική υπερσυγκέντρωση των τουριστών, την εκμετάλλευση των τουριστικών εγκαταστάσεων, την εκμετάλλευση των τουριστικών προορισμών από ξένους επιχειρηματίες, την ηγετική θέση των οργανωτών ταξιδιών (και ταξιδιωτικών γραφείων) στο τουριστικό γίγνεσθαι και προτείνει μέτρα προς όφελος του

περιβάλλοντος του τουριστικού προορισμού, των πόρων του και του ντόπιου πληθυσμού. Υιοθετεί την μικρής κλίμακας τουριστική ανάπτυξη, τον αειφόρο τουρισμό, την αντιεποχικότητα, τα μικρά κέρδη, τα οποία όμως μένουν στο τόπο και στον πληθυσμό του, την επαφή και τις φιλικές σχέσεις μεταξύ τουριστών και ντόπιου πληθυσμού και την επικυριαρχία των τοπικών παραγόντων στο τουριστικό κύκλωμα.

Όμως ο εναλλακτικός τουρισμός παραμένει πάντα ο μικρός και ανίσχυρος Δαβίδ μπροστά στο μεγάλο και πανίσχυρο Γολιάθ. Και επειδή δεν νικάει πάντα ο Δαβίδ, πολλοί μελετητές προτείνουν να ληφθούν μέτρα όχι υπέρ του εναλλακτικού τουρισμού, που δεν πρόκειται ποτέ να πάρει τη θέση του μαζικού τουρισμού, αλλά υπέρ της προσπάθειας μείωσης ή εξάλειψης των μειονεκτημάτων του μαζικού τουρισμού. Να διαμορφωθεί δηλαδή προς το καλύτερο ο μαζικός τουρισμός παρά να αντικατασταθεί από τον εναλλακτικό.

Για να ολοκληρωθεί η σύγκριση μεταξύ εναλλακτικού και μαζικού τουρισμού πρέπει να τονιστεί και η διαφορετικότητα των απόψεων για τις μορφές αυτές του τουρισμού, των τουριστών, των τουριστικών επιχειρηματιών και των δημόσιων τουριστικών φορέων, οι οποίοι και βλέπουν από διαφορετική σκοπιά τα αντίστοιχα τουριστικά προϊόντα.

Οι τουρίστες προτιμούν τη μια ή την άλλη μορφή τουρισμού ανάλογα με τις τουριστικές τους ανάγκες, τις γνώσεις τους, τις επιδράσεις που δέχονται και την οικονομική τους δυνατότητα χωρίς να υποστηρίζουν ιδιαίτερα τον εναλλακτικό ή τον μαζικό τουρισμό.

Αντίθετα οι τουριστικοί επιχειρηματίες υποστηρίζουν τον μαζικό τουρισμό γιατί αναζητούν το μεγαλύτερο κέρδος στις μαζικές πωλήσεις των τουριστικών προϊόντων. Και είναι αυτοί που πράγματι δημιούργησαν, ανέπτυξαν και μεγέθυναν το μαζικό τουρισμό που ακολουθεί τους κανόνες της ελεύθερης αγοράς.

Οι δημόσιοι φορείς του τουρισμού αν και ενδιαφέρονται για την ανάπτυξη του εναλλακτικού

τουρισμού και χρηματοδοτούν πολλές μορφές του, στην πραγματικότητα αποτελούν το δεύτερο μετά τους τουριστικούς επιχειρηματίες στήριγμα του μαζικού τουρισμού γιατί αποφέρει μεγάλα οφέλη, συναλλαγματικά ή φορολογικά, που μπορεί να χρησιμοποιήσει η πολιτεία κατά το δοκούν. Η πολιτεία είναι άλλωστε, ο μεγάλος χορηγός, που με τα δάνεια ευκαιρίας που χορήγησε, τις φορολογικές απαλλαγές και τα κίνητρα της τουριστικής ανάπτυξης που καθιέρωσε, έθεσε τα θεμέλια του μαζικού τουρισμού.

• ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ

Έχουμε ήδη αναφέρει ότι ο τουρισμός αποτελεί κοινωνικό φαινόμενο, γιατί παρουσιάζεται στις οργανωμένες κοινωνίες και ικανοποιεί την ανάγκη για φυγή από την καθημερινότητα των μελών τους προάγοντας την ανθρώπινη επικοινωνία και τις ανθρώπινες σχέσεις.

Ο τουρισμός έδρασε θετικά στην ανθρωπότητα και χάριν αυτού οι σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων, ιδιαίτερα διαφορετικών λαών με διαφορετική κουλτούρα, έγιναν πιο στενές. Η μετακίνηση του ανθρώπου από τόπο σε τόπο και από χώρα σε χώρα χάριν του τουρισμού δημιούργησε στενούς δεσμούς φιλίας που διαφορετικά δεν θα ήταν εφικτοί.

Η γνώση από κοντά του τρόπου ζωής, της ιστορίας, του πνεύματος και της επιστήμης των μελών μιας άλλης κοινωνικής ομάδας είτε στην ημεδαπή είτε στην αλλοδαπή, έφεραν τον άνθρωπο πιο κοντά στο συνάνθρωπό του, πιο κοντά στις σκέψεις του και τους προβληματισμούς του, καθιέρωσαν πνεύμα συνεργασίας και ανταλλαγής απόψεων προς όφελος του κοινωνικού συνόλου.

Ο τουρισμός είναι σχέση, είναι ανθρώπινη σχέση γιατί όπως έχουμε τονίσει ο άνθρωπος είναι το υποκείμενο και το αντικείμενο του. Ο άνθρωπος ζει μέσα στην κοινωνία και σαν μέλος της αποζητά τη σχέση με το συνάνθρωπο του, αποζητά μια σχέση καλής συνεργασίας και αρμονικής συνύπαρξης. Στη σημερινή κατάσταση της κοινωνίας παρατηρείται ότι όσοι κάνουν τουρισμό επιζητούν τις σχέσεις τις οποίες λόγω του καθημερινού άγχους δεν μπορούν όσο θέλουν να συνάψουν στο μόνιμο περιβάλλον που ζουν και στην κοινωνική ομάδα που είναι ενταγμένοι.

Τρόποι ζωής άγνωστοι σε έναν τόπο, με τον τουρισμό έρχονται σε έναν άλλο και επηρεάζουν θετικά ή αρνητικά τη ζωή των κατοίκων μιας περιοχής. Στο σημείο αυτό υπεισέρχεται ο παράγων παιδεία τόσο των μετακινούμενων όσο και των κατοίκων της τουριστικής περιοχής υποδοχής. Επομένως, οι επιδράσεις του τουρισμού στην κοινωνία και στις δομές της επαφίεται στην ιδιοσυγκρασία και στο μορφωτικό επίπεδο των ανθρώπων που συμμετέχουν άμεσα ή έμμεσα στην τουριστική διαδικασία.

Στην κακή επίδραση του τουρισμού στις τοπικές κοινωνίες συντελεί και ο μιμητισμός του ντόπιου πληθυσμού που παρασύρεται από τους ξένους τους οποίους θεωρεί «μοντέρνους», πιο πολιτισμένους και αξιοθαύμαστους.

Η επιστήμη της κοινωνιολογίας τα τελευταία χρόνια άρχισε να ασχολείται ιδιαίτερα με το τουριστικό φαινόμενο και τις επιδράσεις του και για το λόγω αυτό δημιουργήθηκε η τουριστική κοινωνιολογία, που αναλυτικότερα μελετά τις επιδράσεις του τουρισμού στην κοινωνία.

Ευτυχώς η Άνδρος μάζευε από την αρχή οικογενειακό τουρισμό και έτσι δεν έχει επηρεαστεί τόσο ο κοινωνικός περίγυρος. Παρ' όλα αυτά υπάρχουν επιρροές από τους τουρίστες από τα μεγάλα αστικά κέντρα όσον αφορά τις συνήθειες, τον τρόπο ντυσίματος, μοντέρνα συμπεριφορά κ.α. Όμως επειδή οι τουρίστες που προτιμούν το νησί είναι συνήθως οικογένειες με μικρά ή μεγάλα παιδιά δεν υπάρχει σύγκρουση του ντόπιου πολιτισμού με τον ξένο ούτε παραδείγματα καυγάδων μεταξύ ντόπιων και τουριστών.

Εάν πάλι οι τουρίστες που έρχονται στην Άνδρο δεν έρχονται για οικογενειακό τουρισμό τότε σίγουρα θα είναι ζευγάρια νέων που θα έχουν έρθει για διήμερο να ξεφύγουν λίγο από τη ζωή στη μεγαλούπολη. Ούτε και σε αυτή τη περίπτωση δεν υπάρχει κοινωνική σύγκρουση μεταξύ τουριστών και ντόπιου πληθυσμού αφού και σε αυτή τη περίπτωση οι τουρίστες που εισήλθαν στην τοπική κοινωνία αποζητούν την ηρεμία, την ησυχία και την κοινωνική επαφή.

Επίσης στην Άνδρο ο οικογενειακός τουρισμός που έχει αναπτυχθεί είναι ως επί το πλείστον Ελληνικής προέλευσης και έτσι δεν υπάρχουν συγκρούσεις του ξένου πολιτισμού με τον ντόπιο. Ακόμα όμως και εκείνοι οι τουρίστες ξένοι που έρχονται είναι μαζί με τα παιδιά τους με αποτέλεσμα να έχουν πάντα πολιτισμένη συμπεριφορά απέναντι στους ντόπιους. Και επειδή ο ξένος τουρισμός που έρχεται στο νησί είναι ένα απειροελάχιστο ποσοστό που δεν αναφέρεται καν, δεν υπάρχει ουσιαστική εισβολή νέων διαφορετικών ηθών, εθίμων τρόπων ζωής και προτύπων που να επηρεάζει τον ντόπιο πληθυσμό.

- **ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ**

Οι πολιτιστικές επιδράσεις του τουρισμού εξαρτώνται από την ποιότητα και τον όγκο του τουριστικού πλήθους που επισκέπτεται μια περιοχή ή μια χώρα.

Αναφορικά με τον εσωτερικό τουρισμό, όπου έχουμε μετακινήσεις ημεδαπών στο εσωτερικό της χώρας τους, οι πολιτιστικές επιδράσεις, που δέχονται οι κάτοικοι των περιοχών υποδοχής, είναι θετικές, όταν οι τουρίστες διαθέτουν ανώτερο μορφωτικό επίπεδο. Τα θετικά στοιχεία των πολιτιστικών επιδράσεων στην παραπάνω περίπτωση πολλαπλασιάζονται όταν το μετακινούμενο τουριστικό πλήθος δεν είναι μεγάλο και οι κάτοικοι της περιοχής υποδοχής είναι δεκτικοί γνώσεων και νέων τρόπων και συνθηκών ζωής.

Στον εξωτερικό τουρισμό και ιδιαίτερα στον ενεργητικό, οι επιδράσεις στο πολιτιστικό τομέα είναι μεγαλύτερες αν αναλογισθεί κανείς ότι το πολιτιστικό επίπεδο των τουριστών είναι τις περισσότερες φορές ανώτερο.

Το πρόβλημα των πολιτιστικών επιδράσεων στον τουρισμό διττό. Στην περίπτωση της θετικής επίδρασης οι τουρίστες που μετακινούνται προς τις χώρες υποδοχής φέρνουν μαζί τους και ορισμένα πολιτιστικά στοιχεία των χωρών προέλευσης τους που μπορούν να βοηθήσουν στην πολιτιστική ανάπτυξη του λαού της χώρας υποδοχής. Στην περίπτωση της αρνητικής επίδρασης, η εισαγωγή πολιτιστικών στοιχείων μπορεί να έχει βλαπτικές συνέπειες στο ήδη υπάρχον πολιτιστικό επίπεδο του λαού της χώρας υποδοχής. Λύσει στο πρόβλημα αυτό μπορεί να δώσει μια πολιτική του κρατικού τουριστικού φορέα με μια αξιολόγηση της τουριστικής συμπεριφοράς των τουριστικών ρευμάτων ανάλογα με την περίπτωση, θετική ή αρνητική, με κατάλληλες ενέργειες προς το γενικό συμφέρον που δεν είναι άλλο από την πολιτιστική ανάπτυξη του λαού της χώρας υποδοχής.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονίσουμε το ρόλο της ποιοτικής σύνθεσης του τουριστικού ρεύματος. Ανάλογα με την ποιότητα έχουμε και τις ανάλογες επιδράσεις, όχι μόνο στο πολιτισμό αλλά και στην οικονομία και στο κοινωνικό σύνολο. Τουρίστες με μεγάλη αγοραστική δύναμη, ανεπτυγμένο πολιτιστικό

επίπεδο και επηρεασμένους από τη σωστή ανάπτυξη κοινωνικών σχέσεων είναι πάντα ευπρόσδεκτοι. Όλες οι χώρες υποδοχής δίνουν ιδιαίτερη σημασία στον τρόπο εξυπηρέτησης των τουριστών της κατηγορίας που αναφέραμε για να διατηρηθεί η επαφή και να υπάρχει προοπτική αύξησης του αριθμού τους.

Μέλημα κάθε τουριστικής πολιτικής και στόχος της θα πρέπει να είναι η προσεκτική εξέταση όλων των στοιχείων του τουρισμού με σκοπό την απομόνωση των αρνητικών και την αποδοχή των θετικών.

Θετικές ή αρνητικές επιδράσεις από το τουριστικό φαινόμενο υπήρχαν, υπάρχουν και θα υπάρχουν. Ο τουρισμός αποτελεί δυναμικό παράγοντα και θα πρέπει να αξιοποιούμε τα οφέλη του για την επίτευξη διαφόρων σκοπών οι οποίοι δέχονται την επιρροή του.

Άλλες επιδράσεις του τουρισμού στο πολιτισμό της περιοχής του τουριστικού προορισμού είναι :

- Βλάβες ή καταστροφές αρχαιολογικών χώρων, ναών, ιστορικών κτιρίων και μνημείων, όταν αυτά μετατρέπονται σε τουριστικά αξιοθέατα, από τον υπερβολικό αριθμό τουριστών που τα επισκέπτεται και από τον αντικανονικό τρόπο χρήσης τους και ακόμη από βανδαλισμούς, κλοπές και απροσεξίες τουριστών.
- Εντατικοποίηση και αλλοίωση της δόμησής στους διατηρητέους παραδοσιακούς οικισμούς, όταν αυτοί βρίσκονται μέσα σε τουριστικές περιοχές, κυρίως με τη μετατροπή τους σε ψευτοπαραδοσιακούς οικισμούς.
- Υποβάθμιση της τοπικής αρχιτεκτονικής και εισαγωγή ξενόφερτων ρυθμών δόμησης που παραβιάζουν την αρμονία μεταξύ φυσικού και δομούμενου περιβάλλοντος.
- Καταστροφή του τοπικού χρώματος και της γραφικότητας με αυθαίρετες επεμβάσεις χάριν του τουριστικού συμφέροντος.

Στην Άνδρο ο τουρισμός επιδρά στο πολιτιστικό περιβάλλον του νησιού αφού δεν έχουν ληφθεί τα αναγκαία μέτρα για την προστασία του. Έτσι βλέπουμε επιδράσεις τύπου άναρχης δόμησης και αρχιτεκτονικής με αποτέλεσμα να χάνεται το στοιχείο της Κυκλαδικής τέχνης.

Βέβαια με την τελευταία δεκαετία υπάρχει ένα πιο συντηρητικό πρόγραμμα προσπάθειας διατήρησης του τοπικού χρώματος και διαρρύθμισης του. Όμως αυτό στην Άνδρο άρχισε τα τελευταία πέντε χρόνια ενώ στα υπόλοιπα Κυκλαδονήσια υποχρέωναν τους ιδιοκτήτες που έχτιζαν καινούργια σπίτια τα χρώματα αλλά και ο τύπος δόμησης να συμφωνούν με τα υπόλοιπα σπίτια για να μην χαθεί το στοιχείο του νησιού.

Εκτός από την άναρχη δόμηση ευτυχώς οι τουρίστες που έρχονται στο νησί είναι καλής κοινωνικής θέσης ως επί το πλείστον, οι περισσότεροι Ελληνικής καταγωγής και έτσι δεν αλλοιώνεται το πολιτιστικό περιβάλλον του νησιού.

• ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Στα παραπάνω κεφάλαια, κάναμε μια συνοπτική περιγραφή της Άνδρου, τα ιστορικά και δημογραφικά της στοιχεία, μιλήσαμε για την τουριστική της υποδομή και ανωδομή και για τα στοιχεία του εναλλακτικού τουρισμού. Μένει να μιλήσουμε για τις προϋποθέσεις που χρειάζεται να υπάρχουν για να αναπτυχθεί ο εναλλακτικός τουρισμός στην Άνδρο.

Θα μιλήσουμε για την προβολή του νησιού και ιδιαίτερα την επαφή με το διαδίκτυο, για την εκπαίδευση και απορρόφηση ατόμων στο τουρισμό και ιδιαίτερα τον εναλλακτικό και για την ανάγκη εκσυγχρόνισης της τουριστικής υποδομής και ανωδομής της Άνδρου.

Ιδιαίτερη βοήθεια για αυτά δόθηκε από ένα ερωτηματολόγιο που δείχνει τη συνολική εικόνα και τη διάθεση των τουριστών λίγο πριν ξεκινήσουν την αναχώρησή τους από το νησί. Τα ερωτηματολόγια αυτά δόθηκαν σε 10 ανθρώπους νεότερης ηλικίας, από τους οποίους κάποιος είχαν πάει διακοπές με παρέα και κάποιος με οικογένεια, και σε 10 ανθρώπους μεγαλύτερης ηλικίας. Και οι είκοσι ερωτηθέντες ήταν Ελληνικής καταγωγής και οι ερωτήσεις έγιναν το Σεπτέμβριο του 2005.

Από την ερώτηση 1 «Έχετε επισκεφτεί ξανά την Άνδρο;» οι περισσότεροι ερωτηθέντες έχουν απαντήσει θετικά και ο μέσος όρος επίσκεψης των τουριστών αυτών στο νησί είναι δυο επισκέψεις. Άλλοι από τους ερωτηθέντες είναι κατ' επανάληψη τουρίστες στην Άνδρο κι άλλοι (η πλειοψηφία) έχουν περάσει σαββατοκύριακα στο νησί.

Συνήθως η κατ' επανάληψη τουρίστες του νησιού είναι πιθανόν όπως καταλαβαίνουμε κι από τις απαντήσεις τους να φιλοξενούνται στο νησί είτε από φίλους είτε από συγγενείς. Γι' αυτό και αυτοί που φιλοξενούνται από συγγενείς μένουν το λιγότερο μια εβδομάδα. Άλλοι ερωτηθέντες που είχαν πάει με παρέα έμειναν λιγότερο, το πιο συνηθισμένο ένα σαββατοκύριακο.

Στην ερώτηση 2 «Πως μάθατε για το νησί;» αξίζει να αναφέρουμε ότι η συντριπτική πλειοψηφία έχει μάθει για την Άνδρο είτε από φίλους είτε από συγγενείς που μένουν στην Άνδρο. Οι υπόλοιποι ήξεραν το νησί κι ήταν στα σχέδια τους να το επισκεφτούν.

Για αυτούς που έμειναν σε ξενοδοχειακή μονάδα κι όχι κάπου αλλού, στην ερώτηση 5 «...είσαστε ευχαριστημένοι από τη διαμονή σας» οι περισσότεροι ερωτηθέντες απάντησαν θετικά όμως στην ερώτηση 6 «Χρησιμοποιήσατε τα επισιτιστικά τμήματα του ξενοδοχείου / ενοικιαζόμενων δωματίων» οι περισσότεροι απάντησαν αρνητικά και ο λόγος ήταν ότι δεν λειτουργούσε επισιτιστικό τμήμα στη ξενοδοχειακή μονάδα που διέμεναν. Στις ερωτήσεις 7 και 8 αντίστοιχα, για το εάν το χρησιμοποίησαν τα μεταφορικά μέσα της Άνδρου και αν χρειάστηκε να νοικιάσουν μεταφορικό μέσο και τι είδους, οι περισσότεροι από αυτούς απάντησαν ότι δεν χρειάστηκε να νοικιάσουν γιατί είχαν οι φίλοι ή οι συγγενείς που τους φιλοξενούσαν και οι υπόλοιποι δεν χρειάστηκε να νοικιάσουν γιατί έμειναν για ένα σαββατοκύριακο στην Άνδρο και χρησιμοποίησαν τα μεταφορικά μέσα του νησιού κατά τη διάρκεια της ημέρας ενώ κατά την έξοδο τους είτε χρησιμοποιούσαν ταξί είτε έβγαιναν στο μέρος που διέμεναν.

Σε ερώτηση αν η επιχείρηση που διέμεναν να οργάνωνε εκδρομές στα τουριστικά αξιοθέατα του νησιού οι ερωτηθέντες απάντησαν όλοι θετικά. Να σημειώσουμε ότι παλαιότερα υπήρχαν οργανωμένες εκδρομές τουριστών στα μοναστήρια της Άνδρου από τουριστικά γραφεία αλλά δυστυχώς ούτε αυτές γίνονται πια.

Στην ερώτηση 10 « Ποια μέρη θα θέλατε να επισκεφτείτε αλλά ενδεχομένως δεν προλάβετε;» οι περισσότεροι αλλά και κάποιοι από αυτούς που φιλοξενούνταν απάντησαν θετικά ότι δηλαδή υπήρχε μια τοποθεσία που δεν πρόλαβαν ή δεν μπόρεσαν να δουν. Οι περισσότεροι απάντησαν το Κόρθι γιατί είναι το πιο μακρινό σε απόσταση μέρος της Άνδρου αν και δεν έχει πολύ μεγάλη διαφορά από το να φτάσεις στη πρωτεύουσα του νησιού. Η συγκοινωνία του από την άλλη είναι πιο περίπλοκη γιατί για να φτάσεις στο Κόρθι θα πρέπει να αλλάξεις γραμμή κυριολεκτικά στη μέση του πουθενά γιατί αυτό το μέρος δεν είναι κατοικημένο. Επιπλέον το Κόρθι είναι το φτωχότερο σε εκδηλώσεις μέρος ενώ δεν υπάρχουν αρχαιολογικοί χώροι για επίσκεψη. Παρ' όλα αυτά είναι άξιοι λόγου οι αγώνες που γίνονται εκεί.

Στις τελευταίες δυο ερωτήσεις για το αν οι ερωτηθέντες θα έρχονταν χειμώνα στην Άνδρο και αν θα σύστηναν την Άνδρο άλλους για διακοπές οι ερωτηθέντες απάντησαν θετικά και στα δυο. Βλέπουμε δηλαδή και ότι υπάρχει πρόσφορο έδαφος για προσέλκυση τουριστών κατά τη διάρκεια του χειμώνα και ότι οι εντυπώσεις τους για το νησί είναι καλές πράγμα πολύ σημαντικό.

Αυτές ήταν συνοπτικά οι απαντήσεις των ερωτηθέντων όμως παρ' όλες τις καλές εντυπώσεις που έχουμε αφήσει σαν τουριστικό νησί υπάρχουν πολλές προϋποθέσεις που πρέπει να υλοποιηθούν αν θέλουμε να αυξήσουμε τον τουρισμό και να αντιμετωπίσουμε το πρόβλημα της εποχικότητας.

Αρχικά θα πρέπει να τονίσουμε την ανάγκη του νησιού για προβολή. Υπάρχει ελάχιστη προβολή του νησιού προς τα έξω σε σχέση με τη Τήνο, τη Μύκονο, τη Σύρο, τη Πάρο, τη Σαντορίνη, τη Νάξο που όλα ανήκουν στην ίδια γεωγραφική περιοχή με την Άνδρο (βρίσκονται όλα στις Κυκλάδες). Αν και υπάρχει ηλεκτρονική σελίδα της Άνδρου, στο διαδίκτυο (internet) και οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επιλέξουν ανάμεσα σε δυο γλώσσες (Ελληνικά, Γερμανικά) για να διαβάσουν την ιστοσελίδα (site), δυστυχώς δεν ενημερώνετε συχνά αλλά ούτε έχει ολοκληρωθεί ακόμα. Υπάρχουν κάποια για τοποθεσίες τα οποία δεν έχουν ανοίξει. Επίσης στην ιστοσελίδα δεν διαφημίζονται ούτε καν οι περισσότερες ξενοδοχειακές επιχειρήσεις της Άνδρου. Και αυτές δεν παρέχουν επιλογή στους τουρίστες να κλείσουν τα δωμάτια τους μέσω internet. Υπάρχουν βέβαια αρκετές πληροφορίες όσον αφορά το νησί αλλά δεν υπάρχουν άλλες σημαντικές πληροφορίες όπως π.χ. δρομολόγια ακτοπλοϊκών γραμμών. Παρέχει πληροφορίες για τις πολιτιστικές και άλλες εκδηλώσεις που θα γίνουν το καλοκαίρι και επίσης ενημερώνει για την έκθεση του Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης και ποιοι καλλιτέχνες φιλοξενούνται. Η ιστοσελίδα της Άνδρου είναι «φτωχή» αλλά έχει τη δυνατότητα να πολύ «πλούσια» αν και εφόσον ολοκληρωθεί και ενημερώνεται συστηματικά. Επίσης υπάρχουν πολλές σελίδες με πληροφορίες αλλά και περισσότερο φωτογραφικό υλικό για την Άνδρο.

Εκτός από τη προβολή του νησιού μέσω διαδικτύου όπου και αυτή όπως αναλύσαμε είναι ανεπαρκής η Άνδρος προβάλλεται σε τουριστικούς οδηγούς αλλά όχι σε όλους και ακόμα και οι τουριστικές επιχειρήσεις που διαφημίζονται είναι ίδιες κάθε φορά. Μεγάλη προβολή υπάρχει κάθε χρόνο για την εκάστοτε έκθεση του Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης σε όλα τα μέσα μαζικής ενημέρωσης όπως στο internet , τηλεόραση, περιοδικά, εφημερίδες κ.α.

Ο λόγος της έλλειψης ενημέρωσης για τις τουριστικές επιχειρήσεις που διαθέτει η Άνδρος είναι επειδή στο νησί δεν λειτουργούν πολυτελής μονάδες ενώ υπάρχουν πολλά ενοικιαζόμενα δωμάτια μικρής πάντα χωρητικότητας αλλά πιο οργανωμένα με πισίνα αλλά και δωμάτια ενοικιαζόμενα που δεν προσφέρουν τίποτα παραπάνω από ένα απλό ύπνο. Οι ιδιοκτήτες της δεύτερης περίπτωσης ενδεχομένως δεν ενδιαφέρονται να διαφημίσουν την τουριστική τους επιχείρηση ενώ οι πελάτες τους είναι συνήθως πελάτες κατ' επανάληψη που έρχονται κάθε χρόνο είτε τουρίστες που ήρθαν στο νησί χωρίς να έχουν κλείσει κάποιο δωμάτιο.

Τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει κάποιες προσπάθειες προβολής του νησιού εκτός από τα πολιτιστικά που προαναφέραμε. Η Άνδρος είχε το δικό της περίπτερο στην τουριστική έκθεση Θεσσαλονίκης το 2003. Τότε είχε γίνει μια πολύ καλή και δυναμική προσπάθεια προβολής του νησιού όμως για άλλη μια φορά η προσπάθεια σταμάτησε εκεί.

Μέσω τουριστικών γραφείων είναι σχεδόν ανύπαρκτη η προβολή εκτός από ιδιοκτήτες τουριστικών γραφείων που κατάγονται από την Άνδρο και μένουν μόνιμα σε κάποιο άλλο μέρος. Μια εποχή γίνονταν οργανωμένες εκδρομές συνήθως μεγαλύτερων ηλικιών σε μοναστήρια και ξωκλήσια και αρχαιολογικούς χώρους στην Άνδρο και φυσικά tour σε όλο το νησί με λεωφορείο και ξεναγό. Όμως κι αυτά λόγω αδυναμίας ευρέσεως τουριστικού κοινού έγιναν για περίπου 3 χρόνια και ύστερα σταμάτησαν.

Αλλά ένα μεγάλο θέμα που παίζει σημαντικό ρόλο στη σωστή ανάπτυξη κι ευημερία του νησιού είναι η εκπαίδευση των νέων ανθρώπων που θέλουν να ασχοληθούν με τον τουρισμό αλλά και ανθρώπους που θέλουν να μάθουν για να εκσυγχρονίσουν και να βοηθήσουν την τουριστική τους επιχείρηση.

Στην Άνδρο λειτουργεί Τ.Ε.Ε. (Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια) τουριστικών επιχειρήσεων, όπου μπορούν να παρακολουθήσουν άτομα κάθε ηλικίας μα περισσότερο άτομα που θέλουν να ασχοληθούν επαγγελματικά με τον τουρισμό. Επίσης μέσα από τα Τ.Ε.Ε. αυτού του κλάδου μπορούν οι ενδιαφερόμενοι να δώσουν εξετάσεις και να περάσουν σε Α.Τ.Ε.Ι. (Ανώτατα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα)

Ένας άλλος τρόπος είναι μέσω σεμιναρίων Ο.Α.Ε.Δ. που έχουν να κάνουν με τον τουρισμό. Αυτά τα επιδοτούμενα σεμινάρια για ανέργους μπορούν να βοηθήσουν στην επαγγελματική κατάρτιση των νέων αλλά και για την επαγγελματική συνείδηση των επαγγελματιών αφού εκπαιδεύονται και ενημερώνονται για καινούργιες κλίσεις της τουριστικής αγοράς αλλά και τρόπους αύξησης των κερδών τους. Τα σεμινάρια του Ο.Α.Ε.Δ. έχουν αρχίσει να γίνονται από το '99 και κάθε χρόνο από τότε. Τα θέματα που ασχολούνται δεν αφορούν αποκλειστικά τον τουρισμό εκτός από τα σεμινάρια εναλλακτικού τουρισμού που έγιναν το Σεπτέμβρη του 2005.

Υπάρχει βέβαια και η ανάγκη τουριστικής υποδομής και ανωδομής στο νησί. Χωρίς ανάπτυξη κι εκσυγχρόνηση της τουριστικής υποδομής κι ανωδομής στην Άνδρο δεν μπορούμε να μιλάμε για αύξηση τω τουριστών και καταπολέμηση της εποχικότητας.

Ειδικότερα μεγαλύτερη προσοχή θέλουν το οδικό δίκτυο του νησιού όπου κάποιες τοποθεσίες τουριστικού ενδιαφέροντος παραμένουν χωματόδρομοι με αποτέλεσμα να μην είναι εύκολη η πρόσβαση σε αυτούς τους χώρους. Αυτά τα μέρη ποικίλλουν από όμορφες παραλίες που είναι τουριστικά εκμεταλλεύσιμες (π.χ. ταβέρνες, πολυτελή ενοικιαζόμενα διαμερίσματα), χώροι τουριστικού ενδιαφέροντος όπως μοναστήρια όπου οι δρόμοι είναι δύσκολα προσβάσιμη ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια του χειμώνα με τις κακοκαιρίες. Κι τέλος από αρχαιολογικούς χώρους οι οποίοι δεν έχουν ακόμα εκμεταλλευθεί όπως π.χ. πύργος Αγίου Πέτρου, Μεσαιωνικό κάστρο του Κοχύλου.

Περισσότερη προσοχή θέλουν οι συγκοινωνίες της Άνδρου. Χρειάζεται να ανοίξουν οι συγκοινωνίες και σε άλλες τοποθεσίες στο νησί ιδιαίτερα σε παραλίες. Εάν αρχίσουν να επικοινωνούν και άλλα μέρη με το συγκοινωνιακό δίκτυο θα έχουμε καλύτερη κατανομή των τουριστών κι όχι το συνωστισμό τους στα πιο κεντρικά μέρη.

Τέλος ένα άλλο πρόβλημα είναι η επικοινωνία της Άνδρου με τα άλλα νησιά κι ιδιαίτερα με την ενδοχώρα της Ελλάδας. Χρειάζεται να γίνουν προσπάθειες από τους αρμόδιους φορείς του νησιού για να ανοιχτούν γραμμές που θα ενώνουν την Άνδρο με τον Πειραιά αλλά και με άλλα νησιά όπως τη Σύρο, τη Πάρο κ.α. έτσι ώστε να υπάρχουν περισσότερες «ανοιχτές γραμμές επικοινωνίας» έτσι ώστε να μπορεί να προσελκύσει και μεγάλο αριθμό τουριστών.

Επίσης μεγάλη προσοχή θέλει και η ανώδομη της Άνδρου. Για να μπορούμε να μιλάμε για ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού πρέπει πρώτα να φτιαχτούν ξενοδοχειακές μονάδες συμβατές με τον εναλλακτικό τουρισμό. Όπως π.χ. φάρμες (αγροτουρισμό) όπου ο τουρίστας θα έχει την ευκαιρία να έρθει σε επαφή με το περιβάλλον. Η Άνδρος έχει ανάγκη από μεγάλες πολυτελής ξενοδοχειακές επιχειρήσεις όπου θα μπορούν να φιλοξενούν τουρίστες με μεγαλύτερη οικονομική ευχέρεια, αλλά και θα μπορούν στο μέλλον να διοργανώνουν και συνέδρια (εφόσον προηγηθεί η κατάλληλη υποδομή). Ο συνεδριακός τουρισμός είναι ένα είδος που μπορεί να βρει έδαφος στην Άνδρο αφού όπως έχουμε αναφέρει είναι μόλις δυο ώρες μακριά με βαπόρι από τη Ραφήνα και μιάμιση από τον Πειραιά. Επίσης διαθέτει και ελικοδρόμιο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ανάγκη μεταφοράς των επαγγελματιών τουριστών.

Η Άνδρος, αν οι αρμόδιοι φορείς βοηθήσουν στην εκσυγχρόνηση της και την ανάπτυξη του τουρισμού τότε έχει άπειρες πιθανότητες να γίνει ένα ευήμερο τουριστικά νησί χωρίς να κινδυνεύσουν οι φυσικές ομορφιές της.

Γενικότερα όμως η χώρα μας ανήκει στις τουριστικές χώρες υποδοχής τουριστών και δίνει ιδιαίτερη σημασία στη προσέλκυση περισσότερων τουριστών, που σημαίνει περισσότερο συνάλλαγμα. Η εισροή συναλλάγματος σημαίνει βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, σημαίνει ανάπτυξη των υποβαθμισμένων περιοχών, σημαίνει νέες ευκαιρίες για απασχόληση, σημαίνει συγκράτηση του πληθυσμού στις περιοχές του, σημαίνει επενδύσεις, σημαίνει γενικά οικονομική ανάπτυξη.

Η τουριστική ανάπτυξη της χώρας μας, συνήθως στερείται ενός μακροχρόνιου και ρεαλιστικού προγράμματος που να στηρίζεται στην αποφυγή των λαθών του παρελθόντος, στις νέες διεθνείς τουριστικές εξελίξεις και να είναι συνδεδεμένο και με τους υπόλοιπους τομείς της κοινωνικοοικονομικής ζωής της.

Οι σημαντικές γεωπολιτικές μεταβολές των τελευταίων χρόνων στα βόρεια σύνορα μας έχει δημιουργήσει μια άλλη κατανομή των τουριστών στις διάφορες τουριστικές περιοχές της επικράτειας δημιουργώντας για άλλη μια φορά συσσώρευση των τουριστών στη νότια Ελλάδα και τα νησιά.

Η παραπάνω κατάσταση είναι γνωστή από την άναρχη ανάπτυξη του τουρισμού στις αρχές της δεκαετίας του '60 οπότε και δημιουργήθηκε η διαφορά της τουριστικής ανάπτυξης μεταξύ βορρά και νότου με τις ευλογίες της πολιτείας.

Η σύγκλιση μεταξύ βορρά και νότου επιτεύχθηκε στα μέσα της δεκαετίας του '80 με τη συμβολή της ιδιωτικής πρωτοβουλίας που διαπίστωσε και πρόβαλε το γεγονός ότι η χώρα διαθέτει και στο βόρειο τμήμα της αξιόλογες φυσικές ομορφίες για την ανάπτυξη τουριστικών περιοχών.

Όσον αφορά τους ρυθμούς ανάπτυξης του ελληνικού τουρισμού και τον αριθμό αφίξεων ξένων τουριστών, υπάρχει μια ανοδική πορεία παρά τις διεθνείς και πολλές φορές εσωτερικές δυσκολίες που επηρεάζουν τον ευαίσθητο τομέα του τουρισμού. Η δυναμικότητα σε κλίνες ολοένα και αυξάνεται με δυνατότητα να εξυπηρετούμε πάνω από δέκα εκατομμύρια τουρίστες το χρόνο. Σημασία όμως δεν έχει η αύξηση του αριθμού των τουριστών αλλά και η ανάλογη αύξηση των τουριστικών εσόδων. Ήδη η πολιτεία προσπαθεί να περάσει μηνύματα όπως ελεγχόμενη αύξηση με μεγαλύτερη ημερήσια δαπάνη των τουριστών, άρα προσπαθεί να προσελκύσει τουρίστες με ικανοποιητικό, ως υψηλό βαλάντιο. Η επίτευξη του στόχου αυτού χρειάζεται και την ανάλογη της ποιότητας των προσφερόμενων τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών που θα αποτελέσει το κίνητρο για την άφιξη των τουριστών που επιθυμούμε.

Η διεθνής τάση για βιομηχανοποίηση του τουρισμού δεν πρέπει να μας επηρεάσει απόλυτα αλλά να διατηρήσουμε ταυτόχρονα την παραδοσιακή ελληνική φιλοξενία που αποτελεί ένα από τα βασικά προνόμια της χώρας μας στο τουριστικό στερέωμα.

Ο ανταγωνισμός είναι μεγάλος, ιδιαίτερα από γειτονικές χώρες, είτε φιλικές είτε όχι, και θα πρέπει οι προσπάθειές μας να είναι εντονότερες και η τουριστική πολιτική να προσαρμόζεται γρήγορα στις απαιτήσεις της εποχής είτε εφαρμόζεται από τους κρατικούς φορείς είτε από τους ιδιωτικούς.

Για την επίτευξη των στόχων του ελληνικού τουρισμού θα πρέπει να γίνει κατανοητό από όλους ότι η τουριστική παιδεία όλων όσοι άμεσα ή έμμεσα ασχολούνται με το τουριστικό κύκλωμα θα πρέπει να είναι εθνική υποχρέωση, ώστε να μην παρατηρούνται φαινόμενα που αμαυρώνουν την εικόνα του.

- **ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ**

- Γεώργιος Δημ. Κολτσιδόπουλος, Τουρισμός θεωρητική προσέγγιση
- Ν. Ηγουμενάκη, Τουριστική Οικονομία
- Στ. Καλφιώτη, Εισαγωγή στην θεωρία του τουρισμού
- Σελίδες από διαδίκτυο
- Σημειώσεις ΤΕΙ
- Εφημερίδες, Περιοδικά της Άνδρου

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Όνομα:

Επίθετο:

Ηλικία:

1. Έχετε επισκεφτεί ξανά την Άνδρο;

Ναι / Όχι

Αν ναι πόσες φορές;

1 2 3 4 Παραπάνω

2. Πως μάθατε για το νησί;

A. Το γνώριζα από παλιά

B. Από φίλους

Γ. Από συγγενείς

Δ. Από διαφήμιση

E. Άλλα

3. Σε ποιο μέρος μείνατε και για πόσο καιρό;

4. Μείνατε σε :

A. Ξενοδοχείο

B. Ενοικιαζόμενα δωμάτια

Γ. Φίλους

Δ. Συγγενείς

5. Αν μείνατε σε ξενοδοχείο / Ενοικιαζόμενα δωμάτια, είσαστε ευχαριστημένοι από τη διαμονή σας;

Ναι / Όχι

6. Χρησιμοποιήσατε τα επισιτιστικά τμήματα του ξενοδοχείου / ενοικιαζόμενων δωματίων;

Ναι / Όχι

7. Χρησιμοποιήσατε τη συγκοινωνία της Άνδρου για τις μετακινήσεις σας;

Ναι / Όχι

8. Χρειάστηκε να νοικιάσετε μεταφορικό μέσο;

Ναι / Όχι

Αν ναι τι είδους;

A. Αυτοκίνητο

B. Μηχανή

Γ. Είχατε δικό σας

9. Θα θέλατε η τουριστική επιχείρηση που διαμένετε να οργάνωνε εκδρομές στα τουριστικά αξιοθέατα του νησιού;

Ναι / Όχι

10. Ποια μέρη θα θέλατε να επισκεφτείτε αλλά ενδεχομένως δεν προλάβετε;

11. Πως σας φάνηκε η διασκέδαση στην Άνδρο;

Πολύ καλή Καλή Μέτρια Όχι πολύ καλή Κακή

12. Θα ερχόσασταν χειμώνα στην Άνδρο;

Ναι / Όχι

13. Τέλος θα συστήνατε την Άνδρο για διακοπές σε φίλους; Ναι / Όχι

